

bis animo ferenda est hæc omnis uel naturæ necessitas uel uoluntas diuinæ mentis. Nā ut nullum malum sit natura: ita quicquid ab deo est: id bonum certe æque atq; salutare ducendū esse nemo sane mentis ignorat.

Francisci Philelfi Oratio consolatoria ad Iacobum Antonium Marcellum Patricium Venetum & equitem aurtū de obitu Valerij filij: III

CVPiēti mihi aliquid ad te scribere Iacobe Antoni Marcelle quo tuus acerbissimus mœror ille quem ex inopinato & immaturo obitu Valerij dilectissimi filij animo cōceperas: aut tolleretur omnino: aut magna ex parte leuaretur: eo difficilius consolationis genus est oblatum: quod paris ægritudinis socius accedens: non minus ipse consolandus uidear: q̃ te consolaturus. Quod enim cōsiliū cuiq; sit daturus: qui sibi uix possit: Qua spe alteri medeatur: qui ipse in morbo sit: Sum equidem eodē quoq; transfixus uulnere: quo te uideo laborare. Erat enim mihi puer mirabili indole Olympus Cellius: qui nato tertio Idus Apriles anno a natali christiano millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio: cum nōdum impleisset octauum annum: ea & loquebatur & sapiebat: quæ uix adultæ aut etiam grādiōris ætatis solent. Nihil leue præ se ferebat: nihil contemnendum. Urbanis erat & compositis moribus: Ingenio acri & facundo & splendido. Lingua ad omnem celeritatis: ad omnem motus conueniētiā expedita. Voce clara: facili & sonora. Aspectu miti & grato. Ea cōpactione aptitudinēq; membrorum: quæ & strenuitatem referret & robur. Et ne curiosius cuncta singillatim persequar: talis erat Olympus meus: ut in eo omnia naturæ ad probitatē adminicula inesse uiderentur. Quid enim memorem: quæ esset in me obseruantia: quo cultus: quæ pietas: Quæ omnibus in rebus studeret paternæ uel institutioni uel uoluntati non minus obsequi q̃ parere. Hic mihi iucundissimus tantæq; spei filius nuper ad octauum Idus Martias depositum quod acceperat usurarium: repetēti deo optimo maximo: non modo reddidit: sed ita grato animo: ita libenter reddidit: ut non uita excedere sed in sempiternæ atq; beatæ uitæ domicilium sese commigraturum & constanti sermone & uultus tranquillitate hilaris quodammodo ac latus certo credere significaret. Quid animi tum mihi fuisse putas: cum repente illū interloquendum simul cum uoce spiritus defecit: Non potui equidem quod

Iacobus Antonius Marcellus

Olympus Cellius

FRANCISCI PHILELFI

fragilitatis est naturæ: humana in tam recenti tanq[ue] inopinata lu-
ctus acerbitate non cōmoueri animo: cum eodē temporis puncto
quē tam uāhementer diligerem: & uiuū intuerer & mortuū. Itaq[ue]
ubi cogitabundus ac subtristis aliquādiu siluissē: tandem nō si-
nē gemitu erupi in hæc uerba: **Q**uē miserabilis est humana condi-
tio: **Q**uidendi cogitatus nostri: **Q**uē stulta consilia: **Q**uē uanitatis
plena sunt omnia. Nihil est certi in hominum uita: nihil constan-
tis: nihil diuturni: Omnis spes nostra inanis est: omne uotum fru-
stra. Quid de te mihi fili dulcissime nō p[ro]ponebā: non pollicebar:
nō futurū existimabam? Gratissima tua præsētia iucūdisimoq[ue]
affatu leuabam curas: oblectabam animū: meq[ue] ipse mihi totum
uendicabam. **Q**uem senectutis meæ bacculū ac præsidiū fore ar-
bitrabar: En exanimū subito nullūq[ue] aspicio. Heu me miserum
atq[ue] infœlicem. Sic me **O**lympe dilectissime deferis: Sic destituis
patrem senem: **O** ineuitabilem nostram necessitatē. **O** ferreū atq[ue]
inexorabile humanæ legis iudiciū: quod nullis precibus: nullis
præmissis: nulla ui neq[ue] mutari nec flecti potest. Hæc paucis questus
ilico rediens ad me totus cœpi me tacitus mecum cogitare: ac me
paulatim leuitatis arguere: quod ea essē imprudentia ut nescirē
& qua legē nati essemus omnes: & quantū quodq[ue] dolendū foret
aut nō dolendum. Continuoq[ue] ita cogitanti mihi: ea uenerunt in
mentem: quæ græce apud **M**enādriū dicta sunt in **T**rophimū. Sed
ea referantur a me latine.

Menander
Trophimus

Si lege natus **T**rophime tu fores ea:
Ut omnia ad uotum tibi: quæ uelles fluerent:
Et id deorum aliquis recepisset tibi:
Recte doleas quidem: sefellit enim fidem:
Ac fecit absurde: sed iisdem legibus
Commune quoniam tu quoq[ue] quibus nos alij.
Cælum hauseris: ut audentius tecum loquar.
Ferenda sunt hæc fortius: & animo simul
Voluenda grāui quæ dico: paucis accipe.
Homo es & ob id mutabilis quidem citius:
Res ad miseras rursusq[ue] animal nullum mala
Admittit ultro iureq[ue] id sane: quoniam:
Natura quem tulit imbecillum: maximis
Se rebus is fulcit: cadens igitur bona
Quæ plurima conterit: ipse uero nunc **T**rophime
Neq[ue] admodum orbatus bonis ex eximjs.
Nam sunt tibi nunc mediocria quidem mala.

Mediocriter igitur tibi quod deest: feras. **H**is igitur Menandri uer-
 sibus primū admonitus: & quæ esset naturæ lex: & quæ hoīs in-
 firmitas: & quanti quod accidit incōmodi faciendum sit & quo-
 modo ferendum: deinde ad ualidiora rationis remedia auxiliaq;
 cōuersus: ita sum ijs & adiutus & cōfirmatus: ut intelligam plane
 mihi mali euenisse nihil: quod **O**lympum meum quo ne uitā qui-
 dem ducebam chariorem: non tam morte amiserim q̃ pramiser-
 rim. **H**æc autē qualia fuerint: in te consolando breuiter ostendam.
Neq; em̃ futurum uereor: quo minus rationi malis q̃ perturbati-
 oni obtemperare. **N**oui magnitudinem animi tui: noui prudētiā:
 noui grauitatem. **F**acile ut es maximo splendidissimoq; ingenio:
 reuocabis uim animi a sensuum imbecillitate: & non quid indocti
 sed quid uiri sapientissimi sentiant cogitabis. **N**ec sane cōmissurus
 sis: ut post tot tibi ac tantas res pulcherrime gestas patiaris claris-
 simum nomen tuū ulla uel inconstātiā uel mollitiā nebula obdu-
 ci. **E**rat tibi **V**alerius filius cum formæ præstantia: tū animi robo-
 re acrimoniaq; ingenij & elegantia morū tui admodū similis. **H**ic
 a prima usq; infantia qualis futurus esset: nullis aut præceptis aut
 admonitionibus: sed sola naturæ probitate suaq; adductus certis-
 sima signa dedit. **A**beras tu **C**hremæ prætor: cum tibi nuncius est
 allatus de infante nato. **Q**uod ipse audiens tāta uoluptate animi
 affectus perhiberis: ut ex oris hilaritate admirationē inijceres cir-
 cumstantibus. **I**nest sane in animis nostris diuina uis quædā: quæ
 supra corporis sensus permulta ex sese & intelligit & uidet: quæ
 nos plærūq; ne cogitamus quidem. **A**t primum de nato sibi infan-
 te nuncium tantā de illius futura probitate spem conceperas: ut ti-
 bi magnum ad foelicitatē cumulum additum putares. **N**ec te tua
 fallebat opinio. **F**ertur em̃ susceptus in lucem infans: & cum mini-
 mo parturientis breuiq; labore: & quod mirabile dictum est: non
 modo nō uagiens sed etiā surridens: ac ueluti parēti ipsi alludens:
 ut de eo rectissime dici posset **V**irgilianum illud: **I**ncipe parue puer
 risu cognoscere matrē. **E**rat facie liberali & eleganti. **I**nerant in ocu-
 lis quasi coruscantes scintillæ quædam: quibus paterni intuitus &
 uigor repræsentabat & grauitas. **T**otum uero corpus ut erat æta-
 tis initio grādiusculū: ita & decorum & solidum. **E**t quoniam ipse
 ob publici magistratus officium adesse nō poteras: continuo religi-
 one diligentiaq; materna per sacri baptismi lauacrū renascitur in
Christo **I**esu: indito noīe **V**alerio. **Q**uod ipsum nō sine quodā na-
 turæ ueluti præfagio secūdū **P**latonis sententiā mihi factū uideſ. **P**lato
Recte em̃ qui supra ætatis rationē plurimū esset ualiturus & inge-

Chrema

Virgilius

Christ⁹ Iesus

Plato

nio & pbitate: **V**alerius nominat. Solent infantes natura fere omnes ad mittendū uitæ alimētū esse piores: & tanq̃ edaces ob eāq̃ rem corpore etiam immundo: At **V**alerius secus oīa nutrici quā ei mater prudentissima & sobriā delegerat & pudicā: nunq̃ molestū se præstabat: sed horis per interuallū quasi constitutis lac modice capiebat: quo & corpusculū scite in pceritatem alebat. Et qm̃ nulla esset præter debitā stomachi cōcoctionē ei supfluitas: erat cute pernitida ac terfa: nullisq̃ neq̃ digestionis sordibus nec alia purgatione naturæ aut nimius aut grauis. Agebat iam mensem tertium cū mirifico mēbrorū oīm incremēto: dū ipse magistratus **C**hremēsis munere iam pfunctus aduenis domū: **V**ix ianuā es ingressus: cū nullo adhuc præcedēte domesticorū neq̃ strepitu nec uoce: ut q̃ a nemine subito adueniens uisus esses: cōfestim dimissa ex ore nutricis mamilla: quā modo solutus somno sugere cœperat: caput si mul oculosq̃ sustulit: & ueluti arrexerit auris tanq̃ aliquid noui uel uisurus uel auditorus: quæ qdē res præstatiōrē uim quādā animi declarat. **V**bi uero e uestigio apparuisses: uix teneri poterat a nutrice: quo post emissas uī manus atq̃ brachia ex incunabulis quibus erat artius inuolutus: nō se totū in te cōijceret lætis oculis risu q̃ suauissimo. Et quæ p̃ ætatē ploqui nō poterat: dimidiato noīe patrē balbutiebat. Apprehēderas eū tu nō stuporis minus q̃ læticiæ plenus. **C**ūq̃ infantē benedicēs osculareris: ille te cōtra e collo pendēs exosculari nō desinebat. Et ita oculos tuos oculis fixis inspiciebat gestiens: ut dicere uideret te sibi esse omni uitæ suauitate iucundiorē. **N**ā & a nutrice quæ ori mamillā obijceret: tanq̃ indignabūdus auertebat: & blandiēti matri eumq̃ abstrahēti pudore quodā magis ingenuo q̃ uolūtate concessit: sed ita cōcessit: ut te re flexa ceruice intueri usq̃ & p uerborū fractionē nescio quid blādius balbutire nō desisteret. **T**u autē præ admiratione loquebaris nihil tecūq̃ tacitus gaudebas qd̃ magnū quēdā & excellentē uirum atq̃ ciuē futurū **V**aleriū iudicares. **O** fallacē læticiā: o incertā spē nostrā. **A**lia sunt humana consilia: alia dei iudicia. **I**n dies augescēbati **V**alerio cū sensu corporis mētis intelligētia: quā innata quædā prudētia: quæ peritæ senectutis est p̃pria: miro quodā incremēto comitabatur. **C**ūq̃ & supra ætatē & calleret & saperet: deū omnīpotentē religiosissime uenerabat. **C**haritate patria nihil ducebat sanctius: parētes incredibili pietate psequēbatur. **I**n necessarios omnis erat obsequētissimus: Eruditorū autē & grauiū uiroz p̃cipue studiosus. **C**ūpiebat semp̃ præclarū aliquid discere: aliquid audire. **I**taq̃ aut abs te cū quippiam oc̃s a publicis muneribus nactus

esses: aut a magistris aliquid quo doctior fieret: cōtinenter quare-
 bat. **Et** qm̄ in te uno atq; eodē oīa inesse gloriabā: quæ sibi effin-
 genda discēdaq; proponeret: adeo te semp̄ per oēm pietatis cultū
 admirabā: tanq; assidue nouū aspiceret. **Te** sequebatur in omni
 uitæ instituto: tibi adhærebat: te imitabatur. **Quo** tua præsentia:
 tuus sermo: tua admonitio se meliorē efficeret: q̄ diu eras domi:
 nusq; longius abs te aberat. **Erat** em̄ insatiabili quadā aliqd̄ semp̄
 discendi cupiditate: **Eoq;** mētis acie ferebat: ut aliquid boni quo-
 tidie supra annos: supra naturā assequerē. **Quo** quidē sciendi stu-
 dio: qua uitæ institutiōe: qua puritate morū effectū est: ut eius ani-
 mus nullis blandicijs seduci decipi illud posset. **Et** cum in eorum
 quæ discēbat: ueluti certamē ut sit cū aequalibus socijsq; descende-
 ret: quāq; modeste & generose animi submissionis laude supera-
 bat inuidiā: eā tñ multo magis in admirationē sui uertebat: q̄ nul-
 lā cuiq; relinqueret secū cōtendendi puinciā: adeo cū cōis uirtuti-
 bus oēs supra modū antecedeat. **Vincendi** autē laude nulla effe-
 rebat: nullā ferebat præ se iactantiā: quin ingentij morūq; grauita-
 tē frontis hilaritate cōdiebat: alios blandicijs leniens: alios sibi be-
 neficijs cōcilians: alios in stuporē sui obseruantiaq; cōuertens: ob-
 eam animi præstantiā: qua in omni bonitatis numero sine ulla cō-
 tentione eminebat. **Nilil** inerti ocio sibi magis ducebat aduersum.
Noc em̄ & contabescere uim ingentij & robur corporis demoliri di-
 citabat. **Itaq;** nullū sibi uacū tempus dabat puer egregius: quo
 minus aliquid aut lectitaret: aut tenellis digitis iam scriberet: aut
 ageret deniq;. **Cum** em̄ a matre quandoq; increparet: ut est inge-
 niū muliebre erga filios indulgētius: ne tantā operā litteris daret:
Fieri em̄ posse: ut nimia animi cura in aduersam ualitudinē incide-
 ret: uix tandē ab eiusmodi studio tantisper dum mater aderat: ue-
 luti auulsus tanq; ab intelligendi ratione ad actionem se conuerter-
 bat. **Circuibat** uniuersam familiam: **Quid** præbitor: quid procu-
 ratores: quid negociatores: quid reliqui domestici facerēt: diligen-
 tissime disquirebat: singulos leni hortatu atq; hilari uultu monēs:
 ut suo fungerentur officio: **Sic** enim fore: ut uel se internuncio atq;
 adiutore quicqd̄ a patre uellent assequerent. **Ex** quibus unus ubi
 iocundus subdidisset: **Cura** **Valeri** litteras: & hæc relinque pa-
 tri: cōtinuo exceptis: **At** ego in patre: & pater in me est. **Præterea** an-
 ignoratis ex litteris scientiam gigni: scientiam uero omnem refer-
 ri ad actionem: **Quid** enim profuerit cuiquā uirtutem scire: nisi
 secū uirtutem egerit: **Quæ** illi audientes admirabantur: quæ
 si diuinum quiddam intuerentur in puero. **Frequentabāt** ut quo-

tidie solent: innumerabiles prope uiri amplissimas ædes tuas alijs
 tui salutandi: alijs negotijs sui gratia: quibus ille si forte aberas: con-
 festim fiebat obuiâ alacer aclatus. **Q**uid nã uellent sciscitabatur
 accuratissime atq; permodeste: seq; omnia patri cum primũ reuer-
 tisset domũ: renunciaturũ pollicebatur. **E**t ita cuiusq; intellecta ad
 uentus causa: neminem dimittebat quẽ sibi non antea reddidisset
 singulari affectum beniuolentia: cũ alijs opera: alijs uerbo: uolun-
 tate & diligentia omnibus inseruiturum se ostenderet. **Q**uotiens
 domũ redires: occurrebat ad ianuã: teq; reuerenter salutato: dex-
 terã blandius apprehensam osculabatur: & q̃ fortunatã res publi-
 ca & q̃ belle ipse haberet: quærere nunq; omittens: eaq; deinceps
 addebat: quã te merito in stuporem adducerent. **E**rant em̃ omnia
 prudentis senis: nō pueri uerba. **C**unq; erat domi: quantũ fas esse
 arbitrarẽ: abs te longius nusquã aberat: aut sedenti astant: aut
 inambulante subsequēbaĩ. **D**eniq; quicquid aut ageres: aut dice-
 res obseruabat. **T**um ipsum uultum atq; omnem corporis tui ge-
 stum conspicabaĩ acutius: sibiq; imitandũ proponebat. **T**antaq;
 animi uoluptate in te contemplando afficiebaĩ: ut eum gestientẽ
 aspiceres. **Q**uod si fortassis interdũ te cogitabundũ ut usu uenire
 solet: animaduerneret: attẽtissime tuos omnis & oculorum & cor-
 poris motus cōsiderabat tacitus. **D**einde tum ex matre: tum e ser-
 uis quarebat: **A**ccidit ne patri noui quippiã? **Q**uid ita cogitabat
 secum? **D**emum pudibundus & tanq; subtimidus te adiens pete-
 bat: nunquid quod nolles: quod deus auerteret: noui aliquid acci-
 disset: q̃ obrem ita minus laticia ostenderes in facie? **C**ui cum leni-
 ter arridens subderes: nihil mi **V**aleri: ilico exhilaratus dicebat:
Pone igitur mi pater aliquatũ difficultioris istos cogitatus tuos:
 estoq; tui similis. **Q**uid em̃ tot te semper curis affligis & publicis &
 priuatis? **S**erua te ipsum q̃ diutissime & reipublica & nobis: quo-
 rũ uita omnis manat e tua uita. **Q**uã loquentẽ dum oportune &
 apte ex tuis familiaribus quidã seorsum abduxisset quãsissetq; ex
 eo: dic mihi **V**aleri: si tuis optatis omnibus faueat deus: si quod **Ie-**
sus saluator noster auertat: alteri moriendũ esset: utrius obitum
 malles: tuum ne an patris? **T**um ille totus facie uultuq; cōmotus
 cōstantissime est indubitanterq; iuratus: suã se uitam pro paterna
 uita cũ usus foret: nō ultro solũ sed libẽter etiã traditurũ semper:
 cũ diceret sua se morte: aut nihil posse aut parum incōmodi afferre
 cuiquã: paternã uero mortẽ cum patriã nō mediocre incōmodũ:
 cum uniuersa familia nostra maximũ detrimẽtũ ruinamq; illatu-
 ram. **S**ed quid ego plura cōmemorem: quã tanta sunt & tam mul-

ta: ut si ea uelim referre cuncta in medium: me dies sit defecturus.
Quare ne in prolixiore oratione eo uidear tibi magis refricare ac-
ceptum uulnus: quo diligentior fuero circa diuini illius pueri cō-
memorandas laudes: ueniam ad id: cuius causa hoc est consolādi
munus a me susceptum. **I**n tanta ingenij atq; morum foelicitate:
in tāta spe probitatis: in tanto futuræ gloriæ studio ut est hominū
natura fragilis ac uarijs & pene infinitis obiecta periculis: **V**aleri-
us ille tuus ægrotat ægrotationem primū: quantum uideri pote-
rat: nō admodum grauem. **A**ccersuntur medici: quæritur morbi
causa: quæ quoniam puer erat uita continentissima: alia nulla est
uisa q̃ uæhementior susceptus labos in ludo. **N**osti em̃ **V**alerium
tuum fuisse adeo natura bene institutum: ut nunq̃ sene in summa
quidem inedia ac siti aut cibo ingurgitaret aut obrueret potus: sed
& hoc dilutissimo utebatur & illo uilissimo: ita ut sapius ad panē
obsonium nullum adderet: & obiurganti quādoq; matri: quid ita
faceret: ille blandiens respōdebat: quia hoc o mater dulcissima de-
lector magis. **P**ræterea crapula & ebrietas litteras non admittit.
Itaq; malo stomachum de me queri q̃ mentem. **Q**uapropter ex
cōmuni medicorum consensu: ea omnis ægrotationis causa data
est nimia lusioni. **N**am ad remittendum animi laborem cui **V**ale-
rius circa litteraturæ & eloquentiæ instituendæq; uitæ studiū erat
plurimū deditus: ut ludo se interdum exerceret permittebat. **R**es
sane pueris omnibus natura maximæ grata. **I**taq; nō absurde qui
primi apud græcos nomen pueri inuenerunt: id a ludendo deduxe-
re. **L**udere em̃ apud illos dicitur παῖς ἔϊπ: pæcin: ex quo παῖς:
pæs: hoc est puer descendit: quod ipsum nomen apud nostros etiā
qui per litterarum mutationem quandam ab eodem uerbo acce-
ptum cōtenderint: non inepte fortasse contendant. **L**udebat igitur
quandoq; **V**alerius sed non tessaris quidē unq̃: nec alio ullo gene-
re aleæ. **A**ut enim in palæstra: aut in cursu exercebatur: aut in emit-
tendo iaculo: aut in iactu lapidis aut in pila. **D**eniq; ludum omnē
ingenium: quo uel agilius uel robustius redderet corpus: eiusmo-
di nullum prætermittebat: & id quidem sine ulla æqualiū uel mi-
nima offensione. **N**on modo em̃ uictor alijs insultabat: at ne uer-
bo quidem ullo utebatur: quo se uicisse ostenderet. **Q**uinpotius
quali illorum causam ageret: semper aliquid excogitatum acuti-
us efferebat: quo illis nō suo sed fortunæ uitio minus ex sententia:
& ut par fuerat: euenisse cōtenderet: decereq; euentis consilia æque
anteponi atq; fortunæ probitatem. **O** generosam pueri indolem:
O præclara eximia summæq; uirtutis documenta. **M**alebat puer

παῖς ἔϊπ
παῖς

FRANCISCI PHILELFI

modestissimus extenuare laudem suā: q̄ in uero prædicādo uictis
 ægritudinem augere. **Q**uia ex re factū est: ut æqualibus omnibus
 & charissimus esset & honoratus imprimis. **I**nualescebat ī dies: &
 incrudescibat morbus. **N**ullæ rationes medicorū: nulla remedia
 pderāt. **V**is mali radicitus inharēs: assidue magis magisq̄ emer-
 gebat in robur. **F**ebrieat inclytus ille puer febrem & uāhementē
 & ærumnosam. **E**t quo magis efferuescētis ægrotationis immani-
 tate atq̄ diritate affligebat corpus: eo is erat animo maiore ac ma-
 gis inuictō. **R**emedia medicorū nulla deprecabat. **Q**uicquid iussif-
 sent & alacer obibat & fortiter. **S**pei q̄ bonæ plenus: quo uitalis
 spiritus magis atterebat in dies: eo erat ui animi erectiore. **V**su cer-
 te fieri uidemus: ut qui moribus fuerit bene institutus: quo magis
 est propinquus morti: eo sit sensu mentis uiuaciore. **D**eficiebāt in
 illo pederēt ac sensim: ut fit: uires aīæ. **S**trenuū illud delicatūq̄
 corpusculū iam languēbat. **F**rigus ac rigor pedes atq̄ genua occu-
 parat. **F**acies quæ omni erat niue candidior: pallore induebatur.
Rosæ genis exciderāt. **S**yderei ocelli segnius luceſcere palpebraq̄
 iam demitti. **L**ingua uero qua neq̄ tenuius nec expeditius nec mo-
 bilius quicq̄ fuerat: hebetior fieri. **V**ox deniq̄ sonora illa & cy-
 gnea ac fere diuina obmutescere. **Q**uæ aduentantis luctuosissima
 mortis signa: cū tu eorā aspiceres: nō potuisti ita tibi moderari:
 quo minus pro paterni affectus imbecillitate & lachrymis & ge-
 mitu animi sollicitudinem ostenderes. **Q**uod ille ita ut erat ui mor-
 bi moleq̄ deiectus: tanq̄ e somno excitatus ubi animaduertit: fe-
 bribus æstuans lassusq̄ anhelitu: quid agis inquit **P**ater mi dul-
 cissimè. **Q**uid gemis? **Q**uid ita illachrymaris? **I**ta consolaris **V**ale-
 rium tuum? **P**one quas o lachrymas mi pater: pone omnē animi
 curam. **B**ene nobis sperandum est. **N**os deus nō destituet: **C**ui ta-
 men quicquid placuerit: id tranquillo atq̄ læto animo feramus:
 necesse est. **Q**uod si bonam ualitudinē recuperaro: nūq̄ patiar
 ut eā nimia ludendi exercitatione amittā: id q̄ tibi bona fide polli-
 ceor. **M**eminerat em̄ puer spectatissimus se plarūq̄ abs te admoni-
 tū: cauere sibi a nimia lusione: ne ob laborem immoderatū in ali-
 quod morbi genus incideret. **T**um ipse: **F**ide igitur mi fili facili-
 quod uotum christo **I**esu: **F**ac **M**ariæ uirgini: **N**am quicquid uo-
 ueris: ipse persoluam. **H**is auditis puer nobilissimus quāq̄ erat to-
 to corpore prostratus atq̄ semianimus: perinde tamen atq̄ colle-
 ctis in unum dispersis & profligatis uiribus: sublato ad cælum in-
 tutu: in hæc uerba suauissimum os aperuit: **D**eus omnipotēs chri-
 ste **I**esu redemptor noster: te q̄ deuotissime precor per sanctissimā

Iesus
Maria

passionē tuā: te inquā clementissime rex gloriæ q̄ humillime obsecro per impollutā Mariæ uirginis tuæ pientissimæ matris merita: ut hanc a me domine: qua tam uahementer affligor ægrotationē: si tibi placitū est: amoueas: meq̄ iucundissimo patri huic meo matricq̄ dilectissimæ restituas. **A**t ego tibi liberator humani generis quid sim pro tanto beneficio relaturus: **N**empe ad perpetuum deuotionis uenerationisq̄ meæ studium omnia uestimēta mea ac reliquū omnē corporis ornatū dono do pauperibus. **Q**uæ locutus mirabili cum animi affectu quasi extremo labore fessus ac lassus obticuit. **H**ic tu pater aliquādo exhilaratus tempestiue subdidisti: **M**eum autem uotum **V**aleri mi suauissime illud est: ut ego una tecum: si conualueris: utar fusca ueste: **V**erum tu serica & in annum: at ego lanca idq̄ in omnē uitam. **A**ddidisti em̄ serica: ueritus quoniam puer uti semper consueffet lato quodā amœnoq̄ cultu corporis: ferret tristius fuscā uestem. **S**ed audi obsecro tu: ut ceteri tecum audiant: quid is respōderit. **A**bsit inquit: absit mi pater: **I**mo ego induar ueste & fusca & lanca: sic em̄ decet: tu uero eleganti ut semper atq̄ senatoria: **N**ā in te nō familiæ ac tuorū solum sed reipublicæ decus representat. **D**um hæc scite serioq̄ loquitur: mors paulatim irrepens: præcordia frigore obsidet: horret iam puer: ac tremitt. **N**ā quo magis animi magnitudine uincere nitebat fragilitatē afflictī corporis: eo magis febris immanitas membra prosternebat: ita ut demū diceret sublati ad cælū oculis: **M**iser ego: quis meliberabit de corpore mortis huius: **Q**uidiu claudar hoc sæculi carcerē: **Q**uod ipse audiens cum transfixus doloris iaculo cœpisset durius flere: **T**ūc ille: **Q**uid est mi pater ut tanto te dolore conficias: **S**tat sua cuiq̄ dies. **I**mpleui cursum: qui mihi a domino datus est. **N**on hic uiuē nostro arbitrio. **P**eregrinamur: q̄ diu sumus in uita. **Q**uæ tamen uita certe non est: sed simulacrum quoddā pure innocenterq̄ uiuentibus uitæ illius beatæ & sempiternæ. **I**taq̄ studendū semper est: ut q̄ properantius licet: redeamus ad cōmunem bonorū omnium patrem: qui mitis est & misericors. **S**ic em̄ fruilicebit corona iusticiæ: sic saturari æternis gaudijs. **S**uauis em̄ est dominus. **V**olentiq̄ plura loqui: iam lingua balbutiebat: **I**am grauior somnus sensum oppræsserat: febris in ardorem astuabat: **I**am desperatū erat de puero: **I**am parabant quæ sunt funeris. **C**ū ne quid intemptatum uideret: confestim accersit **Gerardus medicus Veronēsis**: uir sane & doctus & amicus. **N**am alij nonnulli **Veronēsis** neti medici antea puerum curandum acceperant: qui quoniam de sperant de salute: se inde subtraxerant. **Gerardus** igitur cum ue-

Ro. vii

Virgilius

Gerardus Ve
ronensis

FRANCISCI PHILELFI

Christus

nisset: omniū primum urinā in uitrea mathula cōspicat: quā & ru-
fam uidet & turbidam: deinde manibus apprehensis arteriolisq;
uitalibus contrectatis: reperit earū motiunculas pdebilis ac raras
& p̄ intercapedinē se mouētis. **Cō**trectat extremos digitos pedū:
deinde genua: demum partē uicinā cordi. **S**entit omnia mortis ui-
ribus intercepta. **V**ocat puerum suo nōmine: **R**espondetis nihil.
Vocat rursus altiore uoce: **V**aleri mi nihil respondes medicor **V**a-
lerius ad hāc ueluti reuiuiscens cōepit rursus leuiter respirare: & cū
difficultate maxima prolaxas palpebras tollit. **T**um **G**erardus pu-
pillas diligenter intutus quāsiuit a puero: an se agnosceret: ad quē
ille & si cū difficultate spiritus: agnosco inquit: **V**enisti em̄ iam pri-
dem ad patrē salutatum: cū se per aestatem ruri soluendi animi gra-
tia contineret. **I**d autē factum est: cū nōdū **V**alerius impleset ter-
tium ætatis annū. **M**emoriæ bonitatē medicus admiratus in tāta
præsertim ui morbi: rursus minutatim quāsiuit singulas aduer-
sæ ualitudinis causas ac p̄gressus: cui ille ita deinceps prudētēq;
respondit: ut medicus faciem auertens a lachrymis se nequiret cō-
tinere. **C**ūq; postea subdidisset: nemetue mi **V**aleri: **C**urabo nim-
te cōualescēs q̄ primum. **C**onualescam inquit ille: & breui equi-
dem conualescam. **N**ā mihi medicus **C**hristus est. **P**etijtq; ut uici-
næ sacerdos accersaretur: **Q**ui ubi euestigio affuisset rogassetq;
quidnam uellet: **R**espōdit puer: **I**am hinc mihi abeundū est. **I**taq;
audi: rogo: peccata mea: meq; si fas est: culpa omni absolve quo li-
berior iter qd̄ sum facturus: leuiorq; emetiar: **A**ssedit moderatis-
simo puero sacerdos: quæ is deliquisset in uita auditorus. **Q**uæ
sunt eius errata: **V**num id sane & maximū: quod dum post animi
circa litteras & facundiā morumq; disciplinam exercitationes assi-
duas nihil ocij sibi indulgens exercet etiam corpus ingenue: ea est
ui morbi correptus: qua ex hoc terrestri carcere ante in calestē pa-
triam reuocatur: q̄ per ætatem posset flagitij foeditatem cognosce-
re. **M**iratus igitur sacerdos singularē integerrimi pueri bonitatē:
quippe quē nulli reatui uideret obnoxiū: sed simplicis cuiusdā po-
tius atq; absolutæ probitatis speculū: dū eū iubet bene sperare: dū
religionis more imposta capiti manu omni culpa libere absoluit:
Valerius innocentissimus filius ille tuus: dū cleuatis ad calū ocu-
lis deū orans: castissimum pectus cōiunctis digitis atq; labella p̄-
cutit: seq; sanctissimo triumphalis crucis signaculo aduersus com-
munis hostis insidias armat ac munit. **P**ost breue suspirium ac la-
chrymulam tā leniter emittit spiritū: ut sponte rursus oclulis oclū-
lis obdormisse nō mortuus existimari posset. **E**t qd̄ mirabilius est

creditu: niueus ille purpuræ mixtus color: quo pulcherrimos om-
 nis suæ ætatis pueros mirifice anteibat in uita: repente simul cum
 obitu maiore quadam gratia emerfit in faciē: **Argumentū** sane nō
 paruū neq; contēdendū eorū mortem qui recte beneq; uixerunt:
 nō modo nō esse malum sed bonū etiā atq; expetendū. **At** ipse ta-
 men nō potes eius obitū nō dolere ferreq; permoleste: in cuius ui-
 ta magnā quādā ac certam spem & tibi & patriæ propositam esse
 existimabas: quem ex teipso genueras: in quo uiuo te etiā cum na-
 turæ cōcessissēs uicturū arbitrabare. **Sunt** ista profecto eiusmodi:
 quæ hominū animos nō cōmouere nō possint. **Videmus** opifices
 suis operibus quæ sibi ueluti genuerint: inscribere sua noīa. **Erat**
 nuper **Constantinopolis** quē barbarus hic princeps **Amyras** **Tur**
 corum **Mahometus** amorati filius est demolitus: miræ magnitu-
 dinis atq; pulchritudinis equus aheneus: in cuius dextero pede an-
 teriore legebant græce expressa eminentioribus litteris huiusmo-
 di uerba: **Patrophilus** fictor fecit. **Egregius** excusor ille **Patrophil-**
 lus: quoniā aliter fortasse nō poterat: per illiusmodi inscriptionem
 immortalitē sibi cōparabat in uita. **At** **Phidias** in eburneo **Miner**
 uæ simulacro quod eximia arte fabricatus traditur: cū lege patria
 suum nomē prohiberetur inscribere: effigiem suā in eius clypeo ita
 inclusit: ut sine totius operis demolitione diuelli non posset. **Et** gra-
 uissimi philosophi uiriq; sanctissimi quoscunq; libros ædiderint:
 proprijs ipsorum nominibus illustrare cōsuerunt. **Quod** si huius-
 modi monumenta ingenij iccirco plurimū nos delectant: quoniā
 per ea immortalitē quasi quādā memoriā nominis nostri apud
 uiuos assequimur: q; tomagis totius hoīs propagatio: quæ per fi-
 lios a nobis manat: deinceps in posteros: & chara patri cuiq; eē de-
 bet & periucunda: **Nō** em̄ corpore dumtaxat quod ipsum natura
 sua mortale est in filijs uiuimus: sed nōnullis etiā animi partibus.
Nam quāq; est cuiq; sua mens diuino creata arbitrio: plarēq; ta-
 men sunt animi uires: quæ simul cū corpore a parentibus trāsfun-
 dunt in liberos. **At** qui fieri potest: ut uel malis moribus uel tem-
 porū calamitate uel alia maiore ui quapiā natura hominis depra-
 uetur uitieturq; id quod in. **M. Tullij Ciceronis**: in. **Qu. Fa. Maxi**
 mi alobroici: in **Aristotelis** philolophi: in **Dionysii** senioris filios: co-
 dem quoq; modo in. **Qu. hortensij**: in. **P. crassi**: in **Africani** fratris:
 nepotes accidisse legimus: rarissimos tamen inuenias qui paren-
 tum maioriūq; suorum & exteriorē & interiorē: tū magna ex par-
 te minus exercent: haud referant tamē. **Quare** cū & bonitate na-
 turæ & institutione diligentiaq; paterna eū haberes filium: qui to-

Constantino
polis
Mahometus
Amyras **Tur**
corum
Patrophilus
Phidias
Minerua si-
mulacrum

M. Tul. cicero
Qu. Fab.
Max. alobro.
Aristoteles
Dionysius
Qu. hortensi.
Qu. crassus.

FRANCISCI PHILELFI

tus tui erat simillimus: cum existimes fortassis ex illius obitu magnam tibi factā esse iacturam: censes te iure ac merito & eius & tua causa dolere oportere. Verū erige te obsecro Iacobe Antoni Marcelle: Cedāt rationi turbulentissimi atq; præcipientes motus animi. Fac ut interior exteriori homini dominetur: si teipsum audire: si tui compos esse uolueris: intelliges profecto tibi non modo nihil accidisse mali: quod Valerius tuus abs te abierit: sed eo te esse meliore conditione: quod certo didiceris dilectissimum filiū simul cū agrotatione corporis liberatum omni ægritudine animi frui nunc celestis gloriæ gaudijs sempiternis: esseq; tui apud iudicem eum deprecatorem: qui & iustissime semper iudicat: & quæcunq; aut agimus aut dicimus: multo ante cognouit: q̃ a nobis fuerit cogitata.

Telamon
Anaxagoras
Ajax
Xerxes
Myriades
Herodotus

Quid enī per immortalem deū in unius infantis obitu acriter adeo tibi dolendum esse arbitraris? An ignorabas: quod Telamon Euripideus longe ante Anaxagoran clagomeniū de Aiace responderat: filium abs te genitū esse mortalem: Nū omnes ea lege nati sumus: ut alij citius: alij serius: omnes tñ moriamur deniq; Xerxes ille maximus atq; potentissimus rex Persarum: qui mōtes prostrauit: mariaq; constrauit: cum ex altiore loco exercitum illū dispiceret: quē ex quingētis myriadibus: ut tradit Herodotus: hoc est ex quinquies decies centenis hominū milibus conflat: se a gemitu ac lachrymis continere nō potuit. Interrogatusq; quid ita faceret: iccirco se flere respōdit: quod post annos centum eorū nemo quos tunc uidebat: sup̃stes futurus esset. Quam naturæ humanæ imbecillitatem Euripides meditatus: ut est omni in re grauis ac diligēs ita locutus est:

Euripides

Natura quæ mortalibus est rebus: tenes?
Haud uideor equidem: nam uideat auribus accipe.
Mors omnibus debetur his: nec est aliquis

Nestor
Sibylla
Matusalem
Chrysippus

Qui cras futurū se sciat. Quam igitur nobis polliceamur huius uitæ foelicitatē: cuius omnia sūt incerta: omnia mutabilia: omnia plena formidinis: Itaq; alio spes nostra dirigenda est: alio intendēdi cogitatus. Nam quid serius dici potest in hominū uita: cum nullus sit tantus annorum numerus: qui si cū æternitate conferat: minimā puncti particulam repræsentet: Nec ea profecto uita est optima: quæ uel Nestoris uel Sibyllæ quā fabulantur: uel ea potius quæ Matusalem annos uixerit: sed quæ honestissima fuerit probataq; apud deum: etiam si unius diei uitam quis uixerit. Non enī multitudine annorum: sed magnitudine præstantiaq; uirtutis hoīs beatitudo simul cum uita definitur. Num iccirco Chrysippū aut alium

quēppia huiusmodi: uel **Platoni** uel **Aristoteli** prætulerimus: quia **Plato**
 plura in philosophia uolumina proluxiora scripserit: **An** illos poti
 us **Chrylippo** & **Chrylippi** similibus: quoniā acutiora & meliora
 ingenij doctrināq; mouimēta posteris reliquere: **Num** propterea
 arborem laudemus: quod pluriū sit annorum: **An** quia & pluris
 de se fructus & suauioris efferat: **Et** ne celerius q̄ par est: a similitu
 dine discedamus: ut in arborū fructibus accidere uidemus: ut alijs
 alij citius maturescant: idq; non in diuersis modo: sed in eodē etiā
 genere fructum: **Ita** de hominibus quoq; uenire usu quis dubitet
 ut pro cuiusq; naturā temperamento: alij serius alij citius uitam fi
 niant: **Si** eū arrogātem solemus & dissolutum existimare: qui ho
 minum legibus aduersatur: qualis ducendus sit qui succenset na
 turā legi: quā uiuendi tempus omnibus definit: ut id præterire ne
 miniliceat: **At** naturā legibus irasci quid aliud est: q̄ deo aduersa
 ria: a quo natura omnis creata est: **Qui** enim ægrefert quod uoluit
 deus: is plane uidetur deum arguere iniusticiā in eūq; irasci. **Itaq;**
 non absurde hūc ab **Eschylo** legimus repræhensum: cum dixit: **Bo**
 ni est grauiusq; uiri: mali si quid patitur: nunq; deis irasci. **Quam**
 sententiam apte secutus **Euripides** ait: **Aduersa** qui bene fert: uir
 optimus mihi uidetur ac prudens. **At** mea me de **Valerio** meo: di
 cas sefellit spes. **Qui** em̄ nō doleā: q̄ ab eo relictus sim hæres: quē
 mihi fore sperabā hæredē: **Et** quē supstitē optabā: ei uideā me sup
 stitē: **Et** in quo uitæ huius oēm collocarā iucunditatē: eum morte
 sublatus aspiciā. **Qui** ergo tam tristi: tā acerbo: tam infœlici casu
 nō cruciet: nō angar animi: cum illum mihi tam immature: tam in
 opinato ereptū sentio: quo aliud nihil in uita preciosius habebā: ni
 hil amabilius: nihil charius: nihil suauius. **At** nihil debet esse inopi
 natū sapienti. **Amisisti**: fateor: in **Valerio** magnā huiusce uitæ iucū
 ditatē. magnū solatiū: magnū ornamētū. **Nō** poteras eius ingeniū
 atq; pbitatē cōsiderans nō tecū admirari: nō tibi plaudere: qd̄ ta
 lē filiū genuisses: tā modestū: tā uerecūdū: tā facilē tam stœnuū: tā
 benignū. **Delectab** at te plurimū ingenita eius prudētia & bonarū
 artū studiū ac faciūdia singularis. **Et** eius charitatē atq; pietatē ob
 liuisci nō potes. **Quæ** quidē oīa cū uideās tā repente una cum illo
 amissa: irrecuperabili te detrimento & maximo affectū arbitraris.
At uelim tecū aīo uolutes illā **Vlyxis** sententiā apud **Euripidē** po
 etā: **Sapiētis** est quā oportet in malis sapere. **Nū** iccirco fortasse te
 illulum & destitutū putas: qd̄ antea q̄ tua ferret opinio: **Valeriū**
 tuū ad se deus reuocarit: **An** tibi molestū est: qd̄ celerius tua snia
 euocatus ille ab deo ē: & emissus ex his corporis uiculis: ad seq; ideo

Eschylus

Euripides

Vlyxes
Euripides

FRANCISCI PHILELFI

- accerfitus: ut omni cura liberaretur: omni sollicitudine. **Q**uod si in re bellica turpe existimaſſe dicere: nō putaffem: ubi inopinato in nos hostis ac repente impetum fecerit: quāto id eſt turpius iudicandū in huius uitæ conditione: quæ innumerabilibus periculis & calamitatibus eſt obiecta: cuius finis ē ille quē effugere nemo poteſt. **O**mnes em̄ morimur horaq; mortis incerta eſt. **I**taq; recte admonemur: **V**igilate & orate: quia nescitis horam neq; diem. **Q**uid in quā facere nos oportet: quibus ſapiētia magiſter **I**eſus eſt datus: quando idē & a gentilitatis philoſophis poetiſq; prædicatur: **P**ati multa neceſſe eſt ait: **N**æuius poeta mortalem mala: **S**ed erudiſſimus **P**erſius longe apertius: **V**ive memor læti fugit hora: hoc qđ loquor inde eſt. **D**ecet nos certe ita uiuere ut ſemper credamus futurū ut moriamur. **A**liud nihil eſſe philoſophorū uitam affirmat **P**lato: qđ mortis cōmentationē. **E**t doctē id quidem atq; ſapiēter. **N**am ſi ad finem omnia referenda ſunt: ſi bene beateq; uiuēdi principium capit ab ipſo fine rationem: ſi finis humanæ uitæ mors eſt: cui nulla eſt mortis meditatio: iſ ſane neq; prudens nec ſœlix eſſe nullo pacto poteſt. **Q**ue uerba illa delectant: quibus utiſ apud
- E**uripides
Theſeus **E**uripiden: ut mihi uidetur **T**heſeus.
Atego quod a ſapiente quodam dediceram.
Curas calamitates & exilia mihi.
Mortis acerbis & malorum alia genera
Verſaueram animo: ne quid illorum prius
Quæ cogitarem: ſi quid accideret: magis
Recēs noceret. **I**diderat **T**heſeus a ſapiēte quodā: hoc eſt ab
- A**naxagoras **A**naxagora: **E**uripidis eſſe omnia quæ in huius uitæ mutabilitatē poſſunt cadere: diligenti meditatione prouidenda: quo in omnē caſum armati inſtructiq; ſumus aduerſus omnes animi motus: **V**t ſi cuti uigiles & periti gubernatores priuſq; dent uela **S**cythiam per euxinum pelagus petitori: ſe anchoris muniunt & rudentibus: ne ſi quis ſecus qđ opus ſit uentus incubuerit: fruſtra ſint auxiliū deſyderaturi: **I**ta etiam nos nō adeo rebus lætioribus efferamur: aut deſſciamur aduerſis: ut uideamur obliſi qđ uaria ſit: qđ fragilis: qđ incōſtans humana conditio. **Q**uid em̄ aut noſtrorum aut noſter etiam obitus nos affligat: **F**ac uitā corporis ſempiternā eſſe: **Q**uis adeo ſit tanta dementia: qui non mori qđ primū malit: ubi in eam ſit uitam peruēturus: de qua fore ſcriptū legimus: **V**t deleat deus
- A**poc̄. xxi omnē lachrymā ab hominū oculis: & ubi neq; mors amplius ſit futura: neq; luctus neq; clamor nec dolor: qđ i hac uerſari diutius hominū uita: quæ plena eſt miſerabiliū ærumnarum in tot rerum

omniū commutationibus: in tot cupiditatū tedijs : in tot fastidijs uoluptatum: Quæ hic nobis requies est: Quæ trāquillitas: Quæ non omnia plena formidinis : plena angoris : Nihil esse uidemus in hac instabilitate uitæ ita homini cōcupitū: cuius post usum satietas non sequat: ut quod maxime cōsequi studemus: id cōpotes uoti facti non abdicemus : & alia atq; alia deinceps appetamus. Nūq; nisi in morte appetitionis fax extinguitur . Itaq; nō ab re & **David** & **Hieremias** & **Elias** : alijq; nōnulli uiri sancti & sapiētes: uitæ diuturnitatem ingemuerūt: Ita sunt omnia uaria: ita incerta: ita infirma nusquāq; manentia . Idq; animaduertēs **Pindarus**: ut est in omni re prudens: ita locutus est.

David
Hieremias
Elias
Pindarus

Spes uirum sursum simul & deorsum:

Multa lactantes celeri feruntur

Orbe uersatæ probat id: quod ore

Nemo uenturam potuit deorum

Nosse fortunam: quoniam futuri

Cæca mens nobis: hominib; multa

Præter optatum tulit ipse casus

Tristia: & rursus miseris subactam

Extulit rebus propere uoluptas. **Quare** cum in rebus humanis nulla sit certitudo: nulla stabilitas: nulla fides: nihil sapienti oportet esse inopinatum: cū usu didicerit quotidie euenire : ut lætis tristia & tristibus læta succedāt. Itaq; ad eadem te hortabor: ad quæ **Corydōn** apud **Theocritum** **Battum**.

Corydōn
Theocritus
Battus

Fidere amice decet: melius cras forsan habebis.

Sperandum est uiuis: non est spes ulla sepultis.

Nunc pluit : & clarus nunc **Iuppiter** æthere surgit.

Vt em̄ silentio inuoluā: uel. **P. Ventidiū**: quē a patre **Gn. pompeij** magni actum in triumpho & oculis populi **Romani** miserabiliter antea subiectum: de parthis ad postremū pulcherrime triumphātem **Roma** conspexit: uel. **G. Cornelium Scipionem** nascicā: qui a **Carthaginēsi**um carcere ac uinculis nō solū omnia quæ seruitutis cōditione amiserat: postlimiū iure recuperauerit: sed ad summa cōsulatus imperijq; fastigia est euectus: **Satis** unus **Iob** exēplo sit.

P. Ventidius
G. Cornelius
Scipio nascica

Quid em̄ hic triste passus nō est: quæ acerba nō pertulit: **Ipsē** de se testimonium perhibet: **Suscitabis** inquit corpus hoc meum : in quo multa mala sum passus. **At** idē **Iob** ubi aduersa omnia & corporis & fortunæ uirtutis patientia mirifice superasset: ita sibi propitium benignūq; deum reddidit: ut ad huius quoq; humanæ uitæ fœlicitatē nihil requireret. **Magna** profecto uirtus est patiētia.

Iob

FRANCISCI PHILELFI

Moderate nobis in utrāq; fortunā ferēda sunt oīa. **N**unq̃ diffiden-
dum est rationi: nunq̃ legi naturā aduersandū. **T**ollenda spes no-
stra in deum est **I**acobe **A**ntoni **M**arcelle: qui solus quid nobis re-
busq; nostris aut cōducatur aut nō cōducatur: & nouit temp̃: & tempe-
stiue prouidet. **S**euocādus est nobis animus atq; diiungendus ab
istiusmodi cogitatibus & motibus turbulentis. **N**ā perturbatiōes
Pindarus animorū: ut inquit **Pindarus**: sapientē etiā uirum cogūt insanire.
Neq; flenda tibi **V**alerij mors nec dolenda est: sed laude potius &
gaudio psequenda: quē dignum deus iudicari caelesti domicilio.
Nunc uiget in rerū oīm cognitione earū quas ita facile cū uiueret:
Plato discebat: ut eas nō tam discere q̃ reminisci secūdū **P**latonē quiret
existimari. **P**roinde satius feceris: si dolorē pectoris tui quo inopiv
nato percussus es recordatione illius laudū consolabere. **N**ā si eos
dolemus quibus bene est: quid de nobis sumus facturī? **N**obis p
fecto potius de nobis ipsis dolendū est: atq; cauendum merito: ne
dum filios flāmus: eorū beatitudini inuidere iudicemur. **I**lli enim
j. Cor. ij. ijs bonis nunc fruunt: quā nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec
in cor hominis ascenderunt. **N**os autem assidue uolutamur in cō-
no. **E**te o mors nostra & durior est & tristior futura: quo diutius ui-
uimus. **V**erum ea nobis offertur cōsolatio: quod nō multū abesse
possit: ut quos tanto animi ardore desyderamus: corā liceat intue-
ri: & tibi **V**aleriū tuum & mihi **O**lympum meū æqualibus nobis
Valerius æqualis illos. **N**am ut illi eodem & anno & mense nati cōplerāt an-
Olympus nū octauū neuter: ita nos annū quartum & sexagesimum ingressi
uterq; sumus: tu ad. xvi. **K**p. **F**ebruarias: ego uero ad octauū **K**p.
Augustas. **E**t immortales certe q̃tū mihi uideor augurari: futuri
nō sumus. **Q**uare inter nos & filios quos amissimus: nō admodū
lōga futura sunt diuortia: modo demus operā quod in nobis est:
ut una cū illis quos tāto desyderio ardemus: esse possimus. **Q**uā-
uis em̃ nesciamus: quā dies morti sit præsinita: quod tñ scriptum
Esa. xl. est: nos latere nō debet. **O**mnis caro fœnum: & omnis gloria eius
quali flos fœni. **A**t cum sciamus pulcherrimos atq; recentis floscu-
los leui aura tactos languescere: paruoc̃ uenti flatu agitados mar-
cescere solere: nihil esse uideo quod immaturū natura: quod intem-
pestiuū dici debeat inter homines. **Q**uādocūq; nos morituros ius-
serit deus: id & maturū ducendū est & tempestiuū. **Q**uid em̃ est ali-
ud mori: q̃ depositū reddere? **D**eposuit deus apud nos animum
nullo præsinito tēpore. **Q**uā igit̃ iusticia nostra fuerit cū repeten-
ti minus alacriter q̃ primūq; restitueret: **N**ū grauiter nobis feren-
dum est: si quod ab deo nobis datum est usui: id ei cum exigit red-

dere: **R**eddimus enim non damus. **A**t ne mensarii quidem si sapiunt: si decoquere erubescunt: moleste ferant depositum reddere alie-
num. **N**um uir sapiens atque idem gratus quæ animum accepit ab
deo usui ac ueluti depositi iure: repetenti domino aduersari aude-
bit: **N**ec ille minus in culpa iudicari solet: qui doleat uel deposti-
tū uel commodatum restituisse: quæ qui illud sit abiuratus: **N**am si
des in utroque & gratitudo desideratur. **C**unquæ omne uitium graue
sit ac periculosum: tum ingratitude turpissima atque admodum de-
testabilis censi debet. **H**omo enim ingratus pudore uacat. **Q**ui
uero impudentiæ se facit obnoxium: is omnis se flagitio facinori-
que ascribit. **S**i primus **A**ngelus uoluisset gratitudinis meminisse:
neque in superbiam exarsisset: neque inuidisset creatori suo: nec esum-
mo beatitudinis gradu in extremæ miseriæ præcipitium corruis-
set. **Q**ue me delectant duo illa præcepta: quæ uocantur **D**elphica:
Cognosce te ipsum: & **N**e quid nimis. **H**æc talia sunt: ut alterum
manet ex altero: & inuicem se commutent. **M**am & qui se nouit:
nihil nimis neque cogitat nec facit. **E**t qui nihil nimis aut dicit aut
uult: seipsum nouit. **Q**ui ergo se mortalem esse cognouerit: neque ef-
feretur nimis rebus secundis neque aduersis: ita humilem abiectum
que prosterneat: ut luctui semper ut eiulatus sit addictus: **H**onoratur
sane luctus: ut est in fabula: lachrymis & doloribus. **I**taque non in-
uitus ad eos proficiscitur: a quibus huiusmodi honoribus excipi-
tur: ab quibus autem negligitur: ipsi abstinet. **U**t omni in re demis-
so nos animo aduersus deum esse oportet: & quicquid ab eo sit: ad
nostram utilitatem factum existimare: **I**ta quæ uidentur aduersa &
uoluntati nostræ expectationique infesta: & constanter ferenda sunt
nobis & sapienter. **N**am ut grauius inquit **E**uripides: **N**ecessitati
qui dedit terga: sapiens est ille uir: nec inscius quidem deum. **S**i
enim necessario omnes morimur finisque huius uitæ mors est: quid
hæc nobis & frustra & inutiliter uel lachrymāda est uel dolenda:
Audiamus obsecro **M**enandrum: quæ scite hæc: ut omnia
Nostris mederi si malis possent lachrymæ.
Semperque tolli flatibus quiret dolor.
Lachrymas emeremus auro: at herus negocia
Non curat hæc: nec respicit: suam uiam
Seu tu flæas: seu non: facient: proin quid facimus?
Nihil dolor arborum instar hos fructus habet
Lachrymas. **N**ihil igitur dolendū est: roges: nihil ingemiscendū: nihil
lachrymandū omnino: ne in morte quidē charissimi filij. **A**t fluxit

Angelus pri-
mus

Delphica præ-
cepta

Luctus

Euripides

Menander

FRANCISCI PHILELFI

Iesus **Iesus** **Laçarum**: quem reuocabat ad uiuos. **Non** fleam ipse: nō ani
Laçarus mi torquear: qui me iucundissimo mihi filio mortuū sentiam. **Re**
spondebo equidem tibi audacter: & ex animi sentētia respōdebo:
ut nihil dolere omnino inhumanū est: ita dolore cōfici effōminatū
& molle. **Nullos** in quā sentire in utraq; fortunā animi motus
lapidis est nō hominis: quāq; etiā in lapidibus inesse motus quos
dam natura insitos: nō ex magnete solū sed ex silicibus ipsis perci
pitur. **Verū** pati motus eos effrānatus ferri: nec ullis compescere
rationis consilijsq; remedijs belluæ est propriū. **Si** em̄ in nobis nul
la prorsus inesset affectio: cum aliæ plaræq; animi uirtutes: tum
amicitia ipsa qua nihil in hominū genere suauius esse nec necessar
ium magis animaduerto: beniuolētiq; omnis e medio tollere.
Itaq; cauendū esse arbitror: ne falsa quadam decepti opinione: aut
quod nullū est: iudicemus malū: aut quod sua natura minimū sit:
maximū ipsi faciamus. **Qui** em̄ quod per sese aut bonū est aut bo
ni causa ducit in malis: hic non potest esse non demens. **Qui** uero
& tristitia & læta pro ratione apteq; tulerit: uir mihi prudētissimus
uideat efferendusq; summis laudibus. **At** nō potes tu quidem non
dolere quod tali uideas filio te orbatū: qd̄ sentias uiscera tua abs
te ueluti diuulsa: quod in eo sis mortuus: in quo te futurū supersti
tem putabas. **Homo**: argumentaris: sum nō deus. **Et** recte tu qui
Laçarus dem: præsertim cū deus etiā ipse: qui mortuū **Laçarum** ut obijcis:
erat suscitaturus: collachrymatus est. **Velim** tamē memineris gra
uissimæ illius quā modo dicebā **Solonis** sentētiæ: **Ne** quid nimis.
Iesus **Nam** quod ais collachrymatū etiā **Iesum**: recte quidē narras: mo
Laçarus do intelligas id esse ab eo factū nō minus quod **Laçarū** quē pluri
mū diligebat esset reuocaturus ab alterius ueræq; uitæ beatitudi
ne in huius quæ falso uita nominat̄ miseriam: q̄ ut humanæ im
becillitatis affectum exprimeret. **At** se supra hominem gerere: hoc
est supra uulgi cōsuetudinē: & omnia pro ratiōis regula deoq; me
tiri uiri est magnifici planeq; heroici. **Præterea** si uolueris meminif
se optime cū illo actum esse: qd̄ adeptus te patre suaq; uirtute om
nē uitæ huius foelicitatē quā dicimus: ita excefferit: ut cū ad umbra
to fucatoq; sæculi bono: æternā sibi gloriam & beatitudinē posses
surus: intelliges tibi latandum esse potius quod talem genueris:
q̄ dolendum qd̄ talem amiseris. **Quod** si illius nō potes absentia
ferre: qui celū habitat: nō tam eius uideris q̄ tuā uicem collachry
mari. **At** istud certe non est animi uero liberalis: neq; magni: neq;
paterni: neq; ipsius tui: qui pluris faciebas unum **Valerium** q̄ ui
tā ipsam: qui uir magnificus es & omni uirtute illustris. **Illius** bo

no gaudendū est inquā potius: q̄ tuo dolendum incōmodo. **At** qui ea conditione filios nobis cōmendauit deus: ut quādo cūq̄ re-
peteret redderemus. **Nū** igiŕ malimus creditori succensere: q̄ suū
exegerit: q̄ cōmodanti gratias agere? **Quin** potius imitandus est
nobis s̄ctissimus ille patientissimusq̄ **Iob**: atq̄ illius uerba s̄nce-
ro mentis affectu usurpanda: **Dominus** dedit: dñs abstulit. **Sicut**
domino placuit: ita factū est: sit nomen domini benedictū. **Quid** **Iob. i.**
tāto em̄ torqueamur dolere: quid diuturnis lachrymis: quos ami-
simus lugeamus: si quidem ad tempus est creditū: id perpetuo ser-
uare nō possumus: **Nihil** nobiscū agit natura durius: q̄ cum ele-
mentis uniuersosq̄ mundo cōsueuit. **Num** queriŕ terra: q̄ fructus
quos tanto cū labore cōcepisset: peperisset: aluisset: amiserit: cū tā
sape antea uomeribus scissa esset rastris: & ligonibus caesa: imbri-
bus obruta: tēpestatibus fracta: nūc rigore: nunc æstu uexata: quo
annua munera parturiret: cūq̄ uarijs amœnissq̄ floribus induta
gestiret: mox exuta spoliataq̄ omnē ornatū lataq̄ deposuerit: **At**
ne mare quidē moleste fert: quod per anni ac tēporū uices eorūq̄
momenta nūc remissioribus: nūc uāhemētioribus uentorū flati-
bus inter pcellas fluctusq̄ agitātū nauibus circūquaq̄ sulcatum:
& hamis ac retibus appetitū sentiat: quos genuerit auxeritq̄ tan-
tos piscium greges prædæ omnibus rapinæq̄ expositos & precio-
sissimas margaritas aliaq̄ p̄ multa & gemmarū & rerum nobilissi-
marum genera ab se aut uī auferri aut insidijs abducir. **Nam** quid
aer ipse mihi memorandus est: **Luget** ne an gemit: q̄ qui modo so-
lis radijs illustratus albesceret & iucundus omnibus esset aspectu:
mox nocturno caligat horrore: sep̄ numero etiā interdiu obscura-
tur: quodq̄ aues quarū & ludenti uolatu & mulcenti cōcentu gau-
det: multiplici dolo uarijsq̄ artibus in summa etiā regione capian-
tur: **Et** ne uidear ī singulis enarrādis curiosior: cælū etiā ipsum nō
sem̄ eodē lucet aspectu: sed p̄ ortu occasuq̄ solis nūc manātibus
radijs collustrat: nūc coruscationibus stellarū ueluti scintillis de-
bilis fulget: qñq̄ etiā nusq̄ apparet. **Quare** si oīa sunt plena mu-
tationū: si nihil est in uniuerso mūdo liberū ab interitu: nihil ē qd̄
ipsi nobis præcipuū postulem? **Quod** si p̄ imbecillitate hūani in-
genij nō potes talem filiū nō requirere: nō dolere: nō ingemiscere:
cū boues etiā uideamus requirere uitulos quos amiserint: multo
q̄ mugitu ac tristi testari pium naturæ affectū. **Sed** omni in re mo-
dus seruādus est: & nusq̄ a ratione discedendū: **V**sus corporis cū
mētis affectu nobis est cōmutādus: ut quorū aspectu atq̄ sermo-
ne curas leniebamus: eorū gaudeamus recordatione ac beatitudi-

FRANCISCI PHILELFI

ne. **Ad** hæc tibi cauēdū est: ne cōtinuis lachrymis eo cōtrahas grauiorē culpā: quo diuinæ uoluntati magis uideris aduersari. **S**olet em̄ qñq; deus uāhemētius illos affligere: quos repugnātes sibi rebellisq; cognorit. **I**taq; nō absurde poetæ fingunt **Niobē** ob hmōi causam filios amisisse. **Q**uis scis præterea: si deus ipse: cui & præterita & futura oīa corā sunt: miseratus est **Valeriū** tuū: ob eāq; rem ad maiorē ætatē uenire phibuerit: ne quid tristius pateret? **Q**uot em̄ & quāta quotidie accidūt in uita tristitia: misabilia: ærūnosa: quæ sola morte effugiunt. **S**i **Cyrus** ille senior qui res tam multas tāq; præclaras gesserat: ad senectutē nō puenisset: nunq; tā crudeliter: tā ignominiose: tā seruiliter p calliditatē impotētiaq; foemineā perisset. **I**dē de **Croeso** rege: de poeno **Annibale**: de **Gn. Pōpeio** magno: de **G. Iulio** **Cæsare**: de **G. Mario**: de **Cicerone**: de **L. Annæo** **seneca** alijsq; p multū pōt aīaduerti. **Q**uāto igit **Valerius** tuus celarius excessit e uiuis: tāto eius mors desyderabilior est censenda: qd mali nihil neq; nosset: neq; ppetrasset. **Q**d eius rei cōsiderās **Menander** idē: quē modo meminerā: ait: **Q**uē dij amāt: mori iuuenis. **Liberat** pfecto mors sæpe nonnullos & maximis & acerbissimis malis: quibus ij uacāt: qui uel infantes uel pueri ex hisce uita ærūnis excefferunt. **S**i **Priamo** cōtigisset ea mors: quā falso immaturā dicimus: nūq; hæc tā stabiliter apud **Homerū** quererē.

Ingredere o fili murum: quo troas & omnis **Troias** serues: nomen neq; clarius hosti **Pellidæ** efficias: tua nec tibi fata ministres **Ante** diem: misericq; patris miserere: superstes **Quem** facis elatum: senij quē limine sæua **Sorte** deum genitor: perdet mala plura tuentem. **Funera** natorū: natas hostiliter actas **Stuprata**sq; nurus infantum strage sub alta **Membra** inflicta solo: nā me mucrone supramum **Postq;** aliquis uita spoliari: rictibus atræ **Ante** fores catulæ pergent laniare iacentem. **At** quādo canumq; caput canāq; molossæ **Dedecorent** barbā gradæui in cæde natantis: **Hoc** miseris fuerit longe miserabile cunctis. **Talia** uoce senex querit: multūq; capillum **Vertice** uellebat: sibi quod minus audiat **Hector**. **Q**uā quidē **Homeri** sniam **Virgilius** familiaris noster aptissime fecutus: uel potius executus inquit. **Hæc** finis **Priami** fatorū: hic exitus illum **Sorte** tulit troiam incensam & plapfa uidentem:

Hector
Virgilius

Pergama tot quondā populis terrisq; superbum.

Regnatorem asiae: iacet ingens littore truncus

Auulsumq; humeris caput & sine nomine corpus.

Ex quo possumus itelligere nō obscure: q̄ piculosū: q̄ formidabile sit diutius eē i uita. **Q**uid em̄ aut nostris aut nobis ipsis lōgiorē uita optamus tāq; nescij: quo diuturnior fuerit uita nostra: eo mortē fore p̄ctōrū mole grauiorē. **D**ies annorū uitae meae quos habeo. c. & .xxx. inqt **I**acob: minimi & mali. **V**nde ap̄lus: **M**ihi uiuere christus est: & mori lucrū. **R**ecteq; addidit: **D**issolui em̄ & eē cū christo multo melius. **Q**uid igit̄ tāta sit nobis uiuēdi cupiditas: cū nō sum⁹ ignari multitudinē annorū uitioꝝ multitudinem cumulari: **Q**uod siq; ē boni: qd̄ de se queat hāc uita mortaliū polliceri: id nō in animi & corporis cōiūctiōe ac uinculis sed i uirtute ipsa: quā animi rōne adipiscimur: & i bonis ē morib⁹ positū: **I**taq; ut uirtute qd̄ malū ē suū: cauet hāc uita mortalis: ita qd̄ bonū ē morte cōseq̄. **Q**uare q̄ sibi: hoc ē secūdū animi uirtutē deoq; uixerūt: q̄cūq; tpe moriāt̄ & tēpestiue moriūt̄ & bñ: eorūq; mortē nō eiulatu sed laude: nō luctu sed celebri memoria: non lachrymis & dolore sed gratiarū ad deū actiōe & animi trāquillitate p̄sequi debemus: qd̄ his piculis saeculi liberati caelestibus illis sempiternisq; bonis potiti sūt: q̄bus solis uera hoīm definit beatitudo. **C**ū tuus igit̄ **V**alerius ita egerit annos suos: ut nullā ne minimā qd̄ seferit corporis cōtagionē: sed potius eēt & puritatē & bonitatis exēplū: nō tā tibi lugēdū ē: qd̄ tali careas filio: q̄ imortales agēdā gratiā. **C**hristo **I**esu qd̄ illius te patrē facere sit dignat⁹: quo etiā aliqñ patrono uti apud se possis. **Q**uid em̄ tū lachrymarū effundis: **Q**uid adeo gemis: **Q**uid diutius doles: **A**n ignoras qd̄ totiens diximus fragilē nostrā & caducā eē naturā cōditionēq; corporis nobis datā esse cōem cū pecoribus & iumētis: **Q**uā ē huius uitae suauitas: **Q**uā cōmoda: uel quā potius nō incōmoda: nō tristia: nō plena malorū oīa: **S**cio me eo tibi dolorē facere lōgiorē: q̄ i dicēdo sū lōgior. **V**erū cū uideo tui te **V**alerij: quē tāto desyderas opere ueluti sagittis assidue uulnerari: & eo qd̄ aī uulnere qd̄ dolore te cōficit: institui non antea finē dicēdi facere: q̄ ita te tibi restituerō: ut me mihi in luctu meo restitutū sentio. **N**ō possū inq; a dolore: nō possū a gemitu: nō possum a lachrymis cōtinere me: ut quē sup̄stitē atq; hāredē mihi fore op̄iabar: eū efferrī & sepeliri uiderim. **O** imit̄ atq; iniq; mors: quā filios piētissimos ab idulgētissimis parētib⁹ distrahis: ut q̄s imortalē ē oporteret: i ipso uitae limīe opprimas. **O** malorū oīm malū atrocissimū: tērimū: pessimū. **E**odē uideo nos reuolui **I**acobe **A**ntoni marcelle. **F**rustra me uideo praecepta eloquētiā didicisse: q̄ eo tibi

Iacob
Apostolus
Christus

Christus Iesus

FRANCISCI PHILELFI

- quod cupio: quodq; in te est: minus persuadeo: quo sum in suadē/
do cupiosior. **N**um tibi soli mortuus est filius? **A**n ignoras: quæ in
mūdo sunt: & mutabilia esse oīa & mortalia: **N**um putas singuli
bus statibusq; tuis rediturū ad te **V**aleriū: **V**is ne tibi licere: quod
sibi deus ipse nō pati: deus: ut **A**gathō inquit: infecta facere quæ
facta sunt: tamen si deo nihil est neq; præteritū neq; futurū: cui oīa
sūt præsentia. **A**udi obsecro: qbus uerbis **D**itys cōsolat **D**anaen.
Dytis
Danae **E**sse inferis curæ gemitus putas tuos?
Suspirijsq; tuis tibi reditum ire filium?
Quiesce: moneo: proximorū si mala
Respexeris: feras facilius considerans
In uincla quot laxant homines: quot patres
Orbi senescunt: quiq; regnantes opibus
E maximis lapsi nihil sunt: hæc tuo
Versanda sunt animo. ¶ **C**ōsiderandæ sunt inquā tibi aliorū car/
lamitates & ærumnæ. **E**t quod monebat **S**ocrates: incōmodū tuū
cū aliorū aduersis rebus cōferendū. **Q**uod si feceris: inuenies pfe/
cto longe tibi meliorē esse fortunā q̄ alijs multis qui habent for/
tunatissimi. **L**audat a nōnullis **A**ntimachus poeta: & id quidē nō
iniuria: q cū ex obitu **L**ydæ uxoris: quā unice amabat: dolorē in/
tolerabilē cōtraxisset: scripsit grauē elegātēq; elegiā noīe **L**ydæ:
quā p enūerationē illustriū mulierū quæ extremis cladibus sūt cō/
fectæ: seipsum cōsolatus ē. **E**t. **M. Tul. C**icero: cū filia mortē æquo
aīo ferre nō possēt: grauissimā ipse quoq; ea de re consolationē sibi
lucubrauit: ubi cū. **Q**u. **M**aximi illius & **M. C**atonis: tū aliorū pe/
ne innumerabiliū & græcorū & **R**omanorū patientiā atq; cōstatiā
in mediū referens: se sibi sua in causa patronū cōstituit: grauissimis
exemplis rōnibusq; ostēdens: dolorem oēm qui ex alicuius morte
suscipiat: & muliebrē esse & uanū: cū nihil sit malū iudicādū: quod
fit natura. **E**t cū oīa nobis dederit deus: nec sit quicq; prorsus qd̄
tanq; iure peculij nostrū dicere possimus: quid est qd̄ uel amissum
uel redditū tāto ægritudinis cruciatu nos torqueat? **P**rudenter igitur
& q̄uerissime in hāc sententiā **S**imonides poeta locutus est.
Simonides
Homines parū possunt inania studia.
Breuiq; tempore labor ad laborem etiā.
Quod est inuitabile: imminet omnibus
Mors sæua: cuius & boni & mali parem
Partē recipiūt. ¶ **N**ec minus apte **E**uripides.
Euripides
Non solum enim pecunias minime proprias
Homines habent: sed prorsus humanū nihil
In omnibus itaq; dicere par est: ea gerimus.

Quæ sunt hominibus a deis: hæc cum uolunt
 Rursum auferunt. **C**ū igitur nihil nobis sit propriū: sed quicquid habemus: id deus nobis usui dedit: quid tam moleste tamque iniuste ferimus alienū reddere & restituere mutuati. Nullis hic meritis: nulli uirtuti parci. **A**lia est dei: alia hominum ratio. **D**iuinæ retributiōes multo nostris meritis sunt maiores. **V**erū eæ dei iudicio non nostro æstimandæ sūt. **D**avid rex & sanctus & sapiens filius antea duobus amissis: altero incesto: altero parricida: quos etiam mortuos flauit ut improbos: amisit deinde tertium eumque paruulum: quem habebat charissimum: hūc quod diu sperarat seruari posse: nec destitit lachrymari & diuinū auxiliū orationibus assiduīs implorare: & ieiunijs uti & in cilicio iacere: ceteraque omnia facere: quibus dominus propitius redderet. **V**bi uero ad se puerum euocauit deus: simul cum luctu lachrymis positus & surrexit de terra continuo ac lauit: & regio more unctus atque indutus deū adorauit eique gratias agens refectus est cibo. **S**uis autem re miratibus: rōdit se recte uiuo infante ieiunasse plorasseque: quā arbitraret uitam dominum misereri posse: nec dubitandum eū qui posset mortuos suscitare: uitam etiam seruare posse: iam uero obita morte quid ieiunaret. **N**on enim si bi licere mortuū reducere exanimūque reuocare. **E**go inquit: ibo ad eū: ipse autem non reuertetur ad me. **E**t grauius quod de ille & demisse qui neque de diuino iudicio auderet queri: aut lachrymas fundere: praesertim cum sciret puero melius esse consultū: & desiderium suū spe alterius uitæ consolaretur. **Q**uid enim exempla gentiliū in mediū proferā: aut **H**oratij puluilli: aut **D**ionis Syraculani: aut **A**ntigoni regis: aut **D**emosthenis oratoris: aut **P**ericles olympi: aut **X**enophontis socratici: aut. **Q**ui. **M**artij regis: aut eorum quos modo nominarā: **T**elamōis: **A**naxagoræ. **Q**ui. **M**ax. **L**. **P**auli hamiliij. **M**. **C**atonis: **C**iceronis: aliorumque hominū: qui filiorum obitu & forti tulerunt & inuicto animo: **S**atis tibi unus **D**avid exemplo sit. **H**ūc nobis proponam: hūc imitemur. **Q**uid frustra collachrymemur: quos recuperare non possumus: & quibus uita non erepta est sed commutata. **A**t non potes non desiderare: quem ex te genueras: quem magis amabas quam te ipsum. **S**ed uir sapiens nihil unquam desideret: quod sibi contingere posse desperet. **E**t ut frustra quod habuimus desideramus: ita frustra quod amissum est lugemus. **I**taque parcedū est lachrymis: comprimendus gemitus: agritudo animi lenienda: ne quem pietas flatu excitat: diffidētia ascribat. **N**on enim mortuus est **V**alerius: sed uita transiit conditionē: ut quod mortalis erat: factus sit immortalis. **I**lle nunc simul cum angelis: quorum simillimus creatus est & gratia & pulchritudine & splendore: faciem dei uidet: uultuque reuelato sempiternā domini gloriā ineffabilēque beatitudinē latus contemplet & gaudēs. **N**ūc perspicue cernit: quod certo sperarat cum esset in uita: sibi

ff. Regl. xij.

Horatius pul
uillus
Dion Syracu
sanus
Antigonus
Demosthenes
Pericles
Xenophon
Qui. **M**artius
rex
Telamon
Anaxagoras
Qui. **M**axi.
Paulus hamili
us
M. **C**ato
Cicero

FRANCISCI PHILELFI

**Septem ordi-
nes beatorū**

glia apud hūani generis redēptorē repositā esse mercedē: suūq; sibi
seruatū ab angelis habitaculū. **Nūc** p̄nti corāq; aspicere ei licet or-
dines illos vij. qbus beatorū animi p̄isatiabilē laticia p̄fruūt. **Nā**
& eos cernit: q supata carne & domita: nullis sūt ei? illecebris deli-
niti: & itē eos qbus p̄ assiduitate & inocētia illud ē precii datū: ut
erroribus cūctis p̄turbatiōibuscq; p̄stratis: ob quāq; reꝝ memoriā
flagitiosorū aī p̄ curāq; astus sollicitudinūq; ardores torquē pen-
niter īcessantq; cruciāt: trāqlla ipsi potiant securitate. **Eos** deinde
uidet: q ob legē seruata eo dei testīonio ītelligūt se munitos: ut ob
ea quā gesserūt ī uita: neq; iudiciū se oporteat neq; iudicij euentū for-
midare. **Tū** illos cōtēplāt: q & requiē suā ītelligere: & quā sibi futu-
ra sit glia uidere iā incipiūt: eoq; se leniētes solatio angelorūq; prae-
sidij s̄tupati: suis in habitaculū mira cū tranquillitate req̄sūt. **Dein-**
ceps eos intuet: q qm̄ ex hui⁹ corporei corruptibilisq; carcerē tene-
bris ac uinculū ī lucē libertatēq; uenerūt: & affluētissimā exultatōis
suauitatē habēt: & repromissam sibi hāreditatē possidēt. **Post** hos
autē ī uisui offerunt: qbus qd̄ scriptū ē: demōstrabiē: quia uultus
eorū sicut sol īcipiat refulgere: & stellarū luminibus cōpari. **Demū**
uero ī eos figit intuitū: q sūma cū fiducia exultāt: certoq; cōfidūt &
intrepide gaudētes accelerāt eius uidere uultū: cui p̄ assiduā serui-
tutē obsequētis se praeſtiterūt: & a q̄ p̄ inocētis memoriā cōsciētiae
ītelligūt gl̄iosā & sempiternā minimi laboris sui se mercedē cōsecu-
turos. **Nūc** firmo fixoq; obtutu **Valerius** tuus aspicit: aspicit atq;
admirat splēdorē īmēsu & coruscā te illius uibrātis luminis: q̄ dei
facies oēs illustrat & īcōprahēribili fulgore qdā irradiat. **Nūc** ille
reuelata facie totū robustus aspicit ac uidet: quē hic ex pte cogno-
ſcebat: ut puulus & ueluti p̄ speculū ī aenigmate: **Quid** ergo dole-
mus illū regnare cū christo: q̄ p̄ breui curriculo uitae lōgā bñ agen-
do uixit atātē? **An** ignoram⁹ christi morte oēm mortuā eē mortē?
Itaq; uiuit filius tuus: q obdormiuit ī christo: qui etiā ipse dixit in
euāgelio: **Nō** ē mortua filia tua: sed dormit. **Et** **Laçarus** a sōno nō
a morte: quā ppe diē erat pitura suscitatus ē. **Nō** de filiis inq; no-
bis dolēdū est: q bñ habēt: & pbeate: sed de nobis ipsis: q quotidie
obijcimur p̄turbationū uulneribus: & a qbus de uerbo etiā ocio-
so rō exiget. **Securus** nūc **Valerius** uiuit tēptationū oīm: iam nul-
lis pōt flagitijs sordidari: q̄rū uulnera simul cū morte p̄strauit ac
uicit. **Ille** nūc uictor ac triūphās nō eqs **Camilli** aut **Scipionū**: sed
pijs uirtutū opibus: sed cōtinuis illis ac sctis orationibus qbus mi-
tē sibi dñm ppitiūq; reddiderat: decorā illā atq; māsuētā faciē suā:
& splēdidos oculos uerecūdūq; uultū ī te cōuertēs cū & dolēt mīse-
rē & laborātī assistit: tū ut bono aīo sis: hortat: qm̄ tibi iā sedē pa-

Aenigma

Laçarus

**Camillus
Scipiones**

ret: qua secū omni animi angore curaq; solut⁹: aternis ī gaudijs sis
 māsurus. Quid em̄ mortē accusemus: sine q̄ ad tātū foelicitatis bo-
 nū puenire nō dat^r. **An** potius cū ī ea tm̄ sit boni: reprāsentāda no-
 bis est: cū adhuc sumus in corpe: quid semp iacemus humi pstra-
 ti: **Surgamus** aliqñ ex hoc terrestri cōno: **Abducamus** aīam a sen-
 suū tenebris. **Mētis** lumina tollamus ad calū. **Surgite** eam⁹ hinc:
 prācepit dñs. **Euolemus** ad **Iesū**: exuti terrenis cūctis p̄motionib⁹ **Iesus**
 ac pēnis pietat⁹ induti. **Volētibus** bñfacere nihil est difficile. **Adest**
 deus imploratibus se: **Orāt⁹** exaudit: **Inuocātibus** prāsto ē. **Quid**
 affligimur quotidie inanibus desyderijs: quid capi patimur illece-
 brarū laqueis: quid ultro fallimur uisco libidinū: **Quid** sciētes ui-
 dentesq; dolosis uoluptatū insidijs irrātimur: **Efficiamus** a nobis
 tādē: efficiamus inanis cogitatus. **Fallacis** opinidēs lōgius ferri qd
 sinimus: **An** ignoramus q̄ magis nobis blādīr mūdus: eo maiorē
 de nobis uictoriā hostē illū imānē atq; formidabilē sperare: **Quā**
 res multā fluūt ad uotū: sine aliq̄ demū ingēri malo finiri nō pñt.
 Itaq; laudat rex **Philippus** **Alexādri** pater: cui cū sub eodē tēpore
 tres grati & fortunati nūcī essent allati: & qd equestri quadrigay:
 cursu **Olympia** uicisset: & qd ab eius duce **Parmenione** eēnt **Dar**
 danī pugna superati: & qd uxor **Olympias** ei filiū peperisset: cōti
 nuo sublati in calū manibus: **O** fortuna inquit paruo me malo
 aliquo p tot tātisq; bonis afficito. **Verebat^r** em̄ uir prudētissimus:
 ne qd accidere saepe solet: post tot res lātas magnū aliqđ infortu-
 niū sequeret^r: sicuti certe demū secutū est. **Nā** quā **Attalū** perpetra-
 ti flagitiī poenā dare neglexit iniuste: iustissime ipse luit. **Scimus** em̄
Philippū ab adolescente **Pausania** interemptū. **Theramenēs** autē
 uir grauissimus ubi aedes in quibus una cum alijs familiaribus q̄
 plurimis cōnabat: funditus corruissent: ceterisq; obrutis atq; op-
 prāssis omnibus: solus ipse seruatus esset: ob idq; perinde ac foelix
 a cunctis extolleret^r: alta uoce exclamauit inquit: **O** fortuna ad
 quid igitur me referuas: **Nec** se suus fefellit metus. **Nam** nō mul-
 to post tempore triginta tyrannorū iussu ueneno intrepide abdu-
 cto perijt in carcere: quē acerbitalis casum eo patientius tulit: quo-
 niā se antea in omnē aduentū accinxerat. **Itaq;** ubi mortiferū ue-
 nenū illud auidētius ac tanq; sitibūdus hausisset: arridens deinde
 atq; iocabūdus: eiectū qd reliquū erat: e poculo hoc inqt pulchro
Critias ppino. **Nep̄** illi quē in se fuerat iniustissimū expertus: fal-
 so mortē est ominatus. **Critias** em̄ nō multo post eorundem iussu **Critias**
 tyrannorum morte mulētatus est. **Et** ita quod ei mortis poculum
Theramenēs modo prābiberat: idem deinceps ipse non minore **Theramenēs**
 appotus mensura absorbit. **Istius** modī uero humanarum rerum

FRANCISCI PHILELFI

**Paulus hami-
lius**

Perseus

Horoscopus

Valerius

M. cccc. liij.

Olympus

Mars

Mercurius

Saturnus

Iupiter

Quadratura

mutabilitatē atq; incōstātiā cogitās **Paulus** hamilius sibiq; san-
ctius nihil ducēs patriæ charitate: cū ob uictū **Perseū** macedoniæ
regē in maximo atq; clarissimo fœlicitatis suæ puētū metueret ne
quid mali reipublicæ imineret: deos precatus est ut siq; aduersi in
populū **Romanū** molirēt: id omne ī domū suā cōuerterēt. **Quare**
cū ex q̄ttuor filijs quos & bonitate formæ & splēdore indolis ha-
bebat egregios: duos antea adoptiōis iure in **Corneliā Fabiāq;** fa-
miliā trāstulisset: reliquos duos q̄ domi erāt: alterū annos q̄ttuor
decim natū: quanto ante triūphū die: alterū uero q̄ annū duodeci-
mū agēs in triūphali curru cōspectus fuerat: quāto itē post trium-
phū die amisit. **Cunq;** pcedētē sibi obuiā ppīm uideret: q̄ & eius
uicē misere doleret colligeretq; **Paulus** eadē oris uultusq; gravita-
te q̄ uti cōsueuerat semp: **Nūc** ait patriæ sum eq̄dē metu atq; peri-
culo liberatus: qm̄ successuū meorū inuidiā quā ī familiā meā for-
tuna euomuit: p oībus tulerim. **Contigit** em̄ mihi qd̄ optabā: ut
uos meū casum potius lugeatis: q̄ ego uestrū ingemiscam. **Nū** tibi
uideat talis tātusq; uir aut doluisse aut fudisse lachrymas: qd̄ uel in
opinato sibi quicq; tristius accidisse: uel immature in tāta rerū lati-
cia pueros duos quos reliquos habebat: intra dies tā paucos diē
obisse diceret: **Vt** est em̄ prudentis & magni uiri: oīa quæ accidere
possunt in uita: longe antea meditari seq; in oēm casum cōponere:
ita nihil ducere immaturū: qd̄ uel natura facit uel rō aliqua tēpesti-
uū. **Nā** qd̄ difficillimū scitu est: si quis diligēter obseruaret atq; per-
spiceret: horoscopium syderūq; eorū influxus: quæ nascēti **Valerio**
illuxerūt: intelligeres pfecto nihil mirabile accidisse qd̄ minus is
diu uixerit. **Vixit** em̄ quātū ei fuerat natura definitum. **Id** aut̄ quo
nā habeat mō ita ostendimus: **Valerius** tuus natus est eodē & an-
no & mense quo meū **Olympū** superius natū meminerā: **Iteq;** hic
ad tertiū idus apriles paulo ante solis ortū: **At** **Valerius** post solis
ortū circiter horā secūdā ad octauū **Kl. Maias**. **Volūt** aut̄ astrolo-
gi: q̄ istiusmodi tpe natus sit: eius uitā diuturnā esse non posse: idq;
tū ex **Marte**: q̄ teneret secūdā domū: tū ex **Mercurio** q̄ a **Saturno**
offensus domui præesset: cum **Mars** etiā ipse **Iouē**: q̄ fortunæ parti
dominare: in sua quadratura offenderet. **Huic** em̄ secūdā domui
ipsiq; **Mercurio** sub quo **Valerius** dici natus: uis quædā intrinse-
cus atq; extrinsecus data est: sine qua uita esse nō pōt. **Quod** si ab
ea secunda domo **Mercurioq;** qui domui dominatur: uis qua ali-
mur inest in nobis: nō uideri debet absurdū si ex offensione & do-
mus & dñi antea quis moriat̄ q̄ pfectū rōnis usum attigerit. **Nec**
mihi quisq; obiciat uolūtātē diuinā primā esse causam & spha-
rā & motionū nihilq; fieri: quod nō de interiore intelligibiliq; au-

la summi imperatoris egrediat: cuius quidem uoluntas causa prima sit & bonæ & aduersæ ualitudinis uitæq; ac mortis: tū etiam præmiorū poenarūq; eodēq; modo & collati cuiusq; beneficij & relata gratiæ: eādēq; dei uoluntatē solā esse: unde omnia quæcūq; sunt: traxere ortū: cū ipsa æterna sit ortūq; nullum habuerit. **Qua** si mens diuina & cælū ipsum & uniuersum mundū minus creauerit eamq; naturā & potestatem infuderit: ut omnia certa ratione atq; ordine progressus faciant suos: & oriendo & occidēdo per uarias diuersasq; & causas & effectus nunc serius nunc citius: & tempestiue tamē omnia. **Quis** em̄ sane mentis ignorat omnia p̄ diuino arbitrio ac nutu & creata esse & cōstituta: nihilq; cuiq; uel accidere uel cōtingere quod aut dono eius aut permissione non fiat? **Id** autē ita esse ne **Homerus** quidē ignorauit. **Apud** illū em̄ **Achilles** **Priamū** interempti **Hectoris** corpus suppliciter flābiliterq; rogātem: hisce uerbis cōsolat: **Ah** miserāde senex: mala quæ tibi plurima pectus **Obsedere** tuum: nauis ut solus achiuas **Veneris**: atq; oculis huius te ostēdere corā **Pertuleris**: qui tot natis & talibus orbū **Te** modo reddiderim: mens est tibi ferrea prorsus. **At** nunc animo quibus angere: pelle dolores: **Hocq;** sed e solio: gemitus nil p̄fuit ullus. **Vt** statuere dei: miseris mortalibus ægra **Vita** datur: nullis tangunt numina curis. **Dolia** nāq; iacent in limine bina tonantis: **Diuisim** quæ dona boni tenere maliq;: **Iuppiter** hæc miscens tribuit quādoq; maligno: **Et** quādoq; probō: uerū cui tristitia dira **Sorte** dedit: cunctis temnēdū reddit & unū. **Quē** dolor in terrā stimulis agit acer amaris: **Quēq;** dei atq; homines nullo dignātur honore. **Quod** si bonorū malorūq; nostrorum uel naturæ ordo uel dei uoluntas est in causa: qui quicquid facit & recte facit & utiliter nobis: nihil est qđ ullus nobis casus acerbus uideri debeat. **Nam** is nouit solus: quid nobis aut cōducat: aut nō conducat. **Itaq;** monebat **Socrates**: aliud nihil a dijs immortalibus petendū esse: qđ ut bona tribuerent: qm̄ ijdē scirēt quid cuiq; expediret. **Sed** qm̄ iam satis mihi uideor ostendisse neq; nostra causa lugēdū esse: quod neq; liberalis sit neq; paterni neq; magni neq; amantis animi: nec etiā filiorū certe causa: qđ eos scilicet putemus uitæ suauitatem ac fructū obitu amisisse: cū hic nō modo nulla sit suauitas: sed incōmodorū atq; acerbitatū plena uideamus omnia. **Siquæ** reliquæ sunt: quærāe tāti mœroris causæ: **Eas** inuenio tris posse asferri: quod aut existimemus cū corporibus simul animos interire: aut mortē sine maximo intolerabiliq; dolore accidere nemini: aut ppter futura ī inferno supplicia. **Quid** si has causas quoq; nō mi-

Homerus
Achilles
Priamus
Hector

Socrates

Aliæ quot
sint lugendi
causæ

FRANCISCI PHILELFI

nore tu uictoriaq; infringam atq; prosternā: q̄ de duabus illis superioribus factum uides: Cessabisne tandem a luctu? Redibis ad te ipsum: Intelliges tibi mali nihil in Valerio accidisse: Nam futura illa supplicia quibus tandem horrenda sunt: bonis ne an flagitiosis? Non ignoramus id: quicquid est mali quo quidē aliud nulum neq; formidabilius esse potest neq; arūnosius neq; maius: illud hominū culpæ perpetratisq; in uita sceleribus: nō morti ipsi: quæ malorū omniū finis est: dari oportere: Quinimo p̄pterea esse morti maiore gratiā habendā: quod culpam nō patiat̄ annorū accessione fieri grauiorē. Præterea quæ illi supplicia debent̄: qui non modo nulli se flagitio unq; fecit obnoxium: sed ita probitati studebat assidue: ut in eo absolutissima quædā uirtus nō minus natura diuinoq; afflatu: ut de Nympholeptis Theoleptisq; fabulatur: q̄ disciplina inesse exercitationeq; uideret̄. Adeo em̄ egregius ille puer erat in omnē uitæ partem pulcherrime institutus: tātaq; ingenij ad omnē bonitatis præstantiā acrimonia & splendore: ut uis quædā supra hominē in eū diuinitus uideret̄ infusa. Quid em̄ ad natalē: quid ad Horoscopū reuertamur? Nō em̄ dicam ea ratioe Valerij tuū ingenio fuisse & acri & graui & facili & excello appetentisimoq; discendi: quod natus sit ascendente prima geminorū facie: quo tempore Mercurius esset in ariete: qui & a Marte feruorem & temperamentū a Saturno acciperet. Quāq; hæc omnia ut cætera quæq; ab deo sint: tamen quia minus nota sunt omnibus: nō contendā cū indoctis & pertinacibus: Sed illud affirmare non dubitabo nō potuisse Valerium ea & loqui & agere: nisi aliquid supra hominis ingenij diuinūq; habuisset. Quo factū est: ut diuino quoq; beneficio uix pueritiā ingressus: huius sit uitæ periculis liberatus: ne si diuturnior hic fuisset: sordibus peccatorū inquinaret̄. Perdifficile em̄ est eum demū a scabiē nō corripī: qui diutius utat̄ consuetudine scabiosorum. Quod si eos immania quædā manēt atrocissimæq; supplicia qui uixerunt flagitiose: quæ illi præmia non sunt p̄posita qui se totos uirtutū deoq; dederunt. Qui uero opinantur non fieri mortem sine grauiissimo sensu doloris: ij maximo in errore uersant̄. Non em̄ mihi crede: ipsa mors cuiq; grauis est: sed mortis metus: qui omnis tollit̄ cū mors aduenerit. Hinc illud est grauiissimi Diogenis dictū: qui interrogatus: an mors esset mala: quomō inquit mala: quā præsentē nō sentimus? Atq; metus ille uiuenti homini grauis est: cuius deprauata opinio malorū esse arbitrat̄ quod bonū sit. Nā nullū esse dolorē in morte: ratioe haud difficili assequamur: si quō illa fiat: nolimus ignorare. Eadē enim

Nympholepti

Theolepti

Horoscopus

Gemini

Mercurius

Aries

Mars

Saturnus

Diogenes

Quomodo sit
sonus & mors

mors uia nos corripit: q̄ somnus inuadit. **Nā** ut docet **Almazon**: **Almazon**
 sanguinis recessu i finitimas uenas fit somnus: qui si diffundat: ex-
 perfectionē inducit: **At** si omnino sanguis recesserit: cōtinuo mors
 cōsequē. **Si** recedēte igit̄ in uenas sanguine rapimur in somnū ne sen-
 tientes quidē: quid miremur si sanguine in locos suos nō redeun-
 te: quasi perpetuo somno occupati morimur: **Vt** em̄ morte in om-
 ne tēpus sensum amittimus: ita somno cōsopiti sentimus ad tēpus
 nihil. **Itaq̄** nō indocte inq̄t **Aristoteles**: somni stuporē uolēs ostē- **Aristoteles**
 dere: in dimidio uitæ fœlices nihilo præstare miseris hoībus: dimi-
 diū em̄ uitæ p̄ somno posuit. **Et** mortē nōnulli philosophi semp-
 ternū esse somnū definierūt: ob id tm̄ illi errātes quod somnus ille
 nō est adeo sempiternus: ut finē nullū sit habitutus inq̄. **Resurgēt**
 em̄ hoīes: idq̄ nō solū nostra hoc ē christiana: sed gentiliū etiā phi-
 losophorū sentētia: corūq̄ persarū. **Futurū** em̄ persæ affirmant: ut **Persæ**
 reuiuiscant hoīes sintq̄ immortales. **Quod** si somnus sit secundū **Diogenes**
Diogenē **Apolloniātē**: qui ait: ubi omnino sāguis diffusus uenas
 implet: & cū aera qui in uenis continet̄ ad pectus impulerit atq̄
 in subiectā aliū: somnū fieri ac thoraca quē uocāt: reddi calidiorē:
 q̄ si tota uis aeriæ uenis defecerit: mortē effici: quid plus in mor-
 te molestiæ sit q̄ in somno: **Sin** autē **Platonē** malimus sequi: som- **Plato**
 nus sit remissione spūs sensitiui elati ad sinciput: quo in loco princi-
 patus ponit̄. **Cū** uero sensitiuus spūs oīo remittit̄ atq̄ relaxat̄: tū
 mortē effici **Platonē** placet. **Quod** si ita esse cōcedimus: nō minorē
 esse gratiā mortis habendam q̄ somno mihi uideor intelligere. **Hic**
At qui recte quidē **Homerus** somnū qui pfundissimus sit: anēū **Homerus**
 uocat & eūdē mortē fratrē: **Mortēq̄** ac somnū ob eā quā inter sese
 & generationē & similitudinē habēt: geminos dicit. **Itaq̄** **Dioge-** **Diogenes**
nes ille cynopeus: q cognomēto dictus est cyon: cū uahemētissime **Cyon**
 ægrotās laxaret̄ i somnū: & excitatus a medico iterrogaret̄ mole-
 stius ne q̄c̄q̄ pateret̄: respōdisse tradit̄: nihil: **Verū** frater sororē an-
 ticipat: hoc ē somn⁹ mortē. **At** **Paulus** ap̄lus: ut spūs s̄cti plenus: **Paulus apo-**
 ita null⁹ elegatior⁹ doctrinæ iops: cū cōsiderasset mortē quā noīa **lus**
 mus: id est sepationē animi a corpe: aliud nihil ēē q̄ dormitionē at
 q̄ somnū quēdā: uetuit de dormiētibus eē dolēdū. **Ita** em̄ monet
 credēdū esse eos q dormiūt: suscitātū iri: & postea q̄ soporē digesse-
 rit: fore ut cū s̄ctis uigilēt: atq̄ una cū angelis dicāt: **Gloria** i excel-
 sis deo: & i terra pax hoīb⁹ bonæ uolūtati. **In** terra em̄ & i hoc mor-
 tali coeno qd aliud ē: q̄ s̄cti oēs: q̄ sediti oēs: q̄ discordiæ: q̄ bella
 q̄ icēdia: q̄ uastatōes: q̄ cades: **Quos** i hoc uitæ salo & mētē & cor

FRANCISCI PHILELFI

poris fluctus nō patimur: Quib⁹ nō obijcitur naufragijs: Quo
 quis melior fuerit: eo se magis addicit inuidentiæ iaculis & mucro
 nibus: Tum feriant summos fulmina montis. Quid patriæ chari-
 tas Camillo profuit: quid Miltiadi: quid Themistocli: quid Ari-
 stidi: quid utriq; Africanor: Num de his omnibus triūphum age-
 re uictrici iuidiæ pudor fuit: Nōne inuidetiæ diritate periit Abel:
 Nō eadem Ioseph omni ludibrio innocentē obiecit: Nōne in hor-
 to delictiarum serpēs hominē eo ueneno infecit: cuius morte huma-
 nū genus mors corripuit: Nō etiam in cælo primus angelus eadē
 peste correptus: insidias suo tendere creatori est ausus: Quid ago
 pluribus in re perspicua: Vt em̃ patriarchas & prophetas: ut apo-
 stolos ac martyres conticeā: Iesum ipsum impij liuoris immanitas
 p̃ oēm sœuitiæ & sceleris cōtumeliā erubescēdæ affixit cruci. Quæ
 igitur superbia nostra fuerit: ut qui ad imaginē dei ac similitudinē
 creati sumus: meliore postulemus esse cōditione: q̃ se deus ipse uo-
 luerit: Nū imago id antecellat: cuius ē imago: Nū deus mori: et
 homo sit immortalis: Quod si Christus, p̃pter nos mori nō dubi-
 tauit: nū ipsi propter nos ipsos tam uāhementer mortē horremus:
 An ignoramus mortē esse introductā, p̃pter hominis uitii: ut ea
 restitueret bonitate sua: quod uitæ malignitate perierat: Quid ar-
 rogantius: quid impudētius aut dici potest aut cogitari: q̃ cū scia-
 mus nos esse mortalis: immortalitatē appeteret: Quid em̃ id quasi
 priuatum nostrūq; lugeamus: quod omnibus esse cōmune: omni-
 bus esse præscriptū: quodq; nullo pacto uitari a nobis posse intelli-
 gamus: Nulli est odio nobis habenda mors: sed optāda potius cū
 sit malorū omniū finis quibus quotidie affligimur: & cū sepultu-
 ra uitiorū quæ sola corpus animūq; interimūt: tum uirtutū susci-
 ratio: quarū meritis in gloria uiuimus sempiterna. Itaq; rectissime
 dictum legimus: Moriaŕ anima mea in animis iustorū. Quid em̃
 molestiæ potest esse i morte: quā somni simillimā esse ostēdimus:
 Omnis aut animi cōtractio nō ex alio mortis icōmodo: q̃ ex solo
 metu perficiŕ. Itaq; aptissime de morte Arceſilaus locutus tradit
 cū diceret: solū hoc quod malum diciŕ ex alijs omnibus quæ pu-
 tant mala: nemini unq; præſens molestum fuit: sed absens atq; ex-
 pectatū affert ægritudinē. Tolle igit metū: malū omne sustuleris:
 Metuere aut mulieris est nō uiri: Et metuēda quidē ea sunt: quæ a
 natura maxime abhorrent. Sed ut morte nihil est magis secundū
 naturā: ita iustius certe nihil. Sola em̃ mors æqualis est omnibus:
 quæ neq; pauperes discernit: nec excipit locupletes: regesq; pari iu-
 re adit & subditos. Quod nisi corpus nobis fragile eŕt: cor lubricū

Camillus

Miltiades

Themistocles

Aristides

Africani

Abel

Ioseph

Iesus

Christus

Nūeri. xxiij.

Arceſilaus

animus imbecillus: nō modo mortē nō timeremus: sed miro potius desyderio eā appeteremus: Intelligeremus em̄ maximā nobis in morte positā esse utilitatē: cū uita hāc pernicioſa sit tota: & extremo obiecta discrimini. Quod **Paulus** apte significās: **Paulus** Mihi inquit uiuere **Christus** est & mori lucrū. **Nā** **Christū** esse intelligebat corporis mortē & spiritus uitā. Mors certe illa est optima: qua cū adhuc sumus in carne: peccato quidē morimur: deo autē uiuimus. **Il**la uero & horribilis & pessima: de qua scriptum legimus: **Dimitte** mortuos ut sepeliant mortuos suos. Istiusmodi em̄ morte: dū uiuit etiā corpus: animus ipse facinorū mole opprēssus moriet̄. **Hinc** illud est: **Anima** quæ peccat: ipsa moriet̄. **Qua** quidē morte quæ mors alia esse queat aut tristior aut amarior: nullā reperio. **Hac** em̄ mors illa est ob cuius horrēdā formidinē dictū audiuius: **Quarēt** homines mortē: & nō inuenient eā: quicq̃ frustra dicturi sunt mōtibus: **Cadite** super nos: & collibus operite nos. **Et** mors quidem: qua discessum animus facit a corpore: quāq̃ sua natura in maximis bonis habenda est: quod & maximis huius sæculi malis nos liberat: & ad maxima alterius uitæ bona nobis trāsītū præbet: danda tamē est opera curādūq̃ diligenter: ne nos imparatos offendant. **Nam** & salutifera medicorū pocula qui minus tempestiue & ut oportet obduxerit: ad perniciē sui corporis nō ad salutem obducit. **Et** gubernator quibus uentorū flatibus poterat modo se cūdis uti: fit quādoq̃ eius uel negligentia uel ignauia aduersos ut patiat̄. **Mors** em̄ nusq̃ longius a nobis abest: quæ per omnē uitæ cursum nos comitat̄: nobiscū pernoctat: nobiscum uigilat: nobis adhæret semper: & quicquid uel agimus uel dicimus uel animo uersamus: curiose obseruat. **Nec** est quod quicq̃ malit: q̃ pdesse nobis: modo animaduertit nos sui non obliuisci: monetq̃ exēplo totius uitæ: ut quotidie discamus mori: cū perspicue cognoscere liceat nullā esse uitæ partē: quæ diutius duret: quæ nobis etiā uolentibus petētibuscq̃ nō se morti dedat. **Quē** em̄ reperiēs qui suo ætatis statu cōrentus uiuat: **Debilis** balbutiensq̃ infantia ꝑccitatē & lusionem pueritiæ cōcupiscit. **At** pueri adolescentiæ libidinem atq̃ amores adamant. **Hac** uero ætas iuueututis robur & gloriā admirat̄. **Iuuenes** autē grandioris ætatis: tū prudētiā: tum auctoritatem maxime omnium optāt. **Sed** illo ubi est peruentum: quis est quē sui nō poeniteat: cū intelligat sibi frustra esse omnia cōcupita: seq̃ uideat uel ignorantē singulis ætatibus uitæ suæ esse mortuū: nec ita mortuū ut ampli⁹ moriēdū nō sit: **Quo** fit ut in omnibus sit innata quādā mutatiōis finisq̃ appetitio. **Sola** mors ea nostrarū

Paulus
Phil. j.

Ezech. xv iij.

Apoel. vj.
Luc. xxiij.

FRANCISCI PHILELFI

actionū omnium ultima: quæ tãto nobis est horrore: & perturbatio
 tionū omniū finis est: & cū malorū omniū cessatio: tū cōmigratio
 ad quietē. **N**ā quid mortē absentē horremus: quæ præsens similis
 lima est somni: **V**t em̃ somno sapius intercipimur ne aduerentes
 quidem illū adesse neq; sentientes: ita etiā morimur sensu penitus
 intercepto: eademq; facilitate mortē obimus: qua somno occupa-
 mur. **P**lurimi uero interest: utrū nos illa paratos expectātisq; inue-
 niat: an imparatos inter oscitātisq; offēdat. **E**adē em̃ quæ nobis
 q̃: optime cupit fore: speculatur nostra omnia acutissime insidiā
 q̃: siquid agat a nobis perperā. **E**t captato tempore uiribus omni-
 bus impetū in nos facit: **N**ullasq; neq; rationes nec preces admit-
 tens naturæ debitū exigit. **F**acitq; cōfestim: ut quod cōcretū fue-
 rat secundū **E**picharmū: discernat: eoq; redeat: unde uenerat: ter-
 ra in terrā: spiritus aut̃ fursum. **C**uiq; em̃ elemētōrū: quod erat ele-
 mētale in corpore hūano: p sua reddiī portiōe: & hum^o humo &
 aquæ humor & aeri flatus & igni uis ignea. **N**ā animus qui ē sub-
 stantia incorruptibilis: incōmutabilis: sempiterna: qui uitā infun-
 dit corpori qui uita est corporis: nō humi remanet natura sui: sed
 ubi se a corporea cōcretionē secreuerit: moriē quidē corpus: ipse ue-
 ro mortē nō recipit: sed relicto corpore: si nullis se carnis sordibus
 inquinauerit: euolat altius: nusquāq; consistit donec eo puenit
 unde pfectus est: ad illum scilicet: qui ait: **Q**uid scis an nocte hac a
 te tua anima reposcat? **N**on em̃ moriē animus una cum corpore:
 sed ab eo repetitur: a quo usui datus est. **I**taq; nō interit: nō dissipa-
 tur: nō deletur: sed ut inquit propheta: **I**n manibus dei est semper.
Eo autē cū peruenerit: quiescit tandē longioris suæ peregrinatio-
 nis fructus uberrimos per omnē beatitudinis laticiam affecutus.
Cum tantū igiē in morte sit bonum: eaq; tanta serpat facilitate: ut
 ne sentiat quidē: quid mors nobis timēda est: uel potius nō optan-
 da? **A**udi etiā quæso: quibus uerbis **S**ocraten facit **P**lato uti apud
 iudices: **N**ec mireris: qđ tã multa a græcis traduco. **N**on em̃ id a
 me factū est: ppter eā orationis facilitatē: quā mihi in omni & scri-
 bendi & dicēdi genere æque apud græcos atq; apud latinos prom-
 ptu esse opinaris: sed ut ad latinos: quos habere potes ipse p mul-
 tos græcis quoq; testibus additis nō sis psuasū difficilis. **S**ocratis
 aut̃ uerba hæc sūt: ut memini: **T**imere em̃ mortē o iudices aliud ni-
 hil est qđ existimare se esse sapientē: qui non sit. **V**ideē em̃ scire: qđ
 nescit. **N**ā nemo scit mortē. **H**æc aut̃ bonorū oīm est homini maxi-
 mū: quā hoīes æque timēt: ac si certo norint esse maximū oīm ma-
 loꝝ. **E**t recte quidem **S**ocrates. **Q**uid em̃ boni in se habet hæc uita

Epicharmus

Luc. xij.

Socrates
Plato

mortalis: **V**el quibus potius malis nō abūdat: **P**ermulta pfecto nobis in huiusce uitæ agitationibus ac fluctibus in oēm partē ob- eunda ferēdaq; sunt aīo cōstanti atq; inuictō: quæ sunt omni mor- tis acerbitate quā falso existimāt: lōge acerbiora: **Q**uā ni ita esset: nō tam multi fuissent: q; ut se ijs difficultatibus aut animi aut cor- poris soluerēt: uitæ mortē spōte atq; alacriter prætulerūt. **Q**uē em̄ inuenies: cui uni ad animi prætatiā cōmoda oīa & corporis & for- tunæ p uolūtate cōtigerint: **N**ō patī rō naturæ: deus ipse nō pa- tiē: ut bona simul omnia: quæ uulgo existimant: ita in unū aliquē uirū cōfluant: ut tanq; ppetua sint futura. **I**d qd etiam **Helena** illa **H**omerica nō ignorans ita loquī.

Ast alias alij quisquis ualet omnia solus

Datq; bonūq; malūq; deus. **O**mnia inq; nobis & bona & ma- la: hoc ē cōmoda & incōmoda ab deo sunt: idq; semper ad nostrā utilitatē. **N**am uitium & peccatū: quod certe sua natura malū est: a deo esse nō potest. **I**taq; studēdū est: quod in nobis: positū puto: ut bonorū operū ueræq; pietatis simus studiosi. **Q**uæ uero aut ex- traria sunt aut a nostra potestate aliena: ea si aderunt: & modeste utamur & grauitē sin aberunt: non turbemur. **N**am ut breui ex- emplo **V**lyxes monet apud **H**omerum.

Non uni dat cuncta deus: formosus ut idem

Sit simul & prudens ac multa laude disertus.

Qui specie caruit: deus hunc uenerabilis ornat

Viribus eloquij: quo fit: mirentur ut unum

Hunc alij suauis linguæ dulcedine capti:

Hic autem fidens orat: leniq; pudore

In coetus excellit agens: quē numinis instar

Suspiciunt: urbem quisquis petiere: loquentem

Ast alium formæ bonitas quem cominus æquat

Cælitibus: penitus defecit gratia linguæ.

Vt igit naturæ atq; fortunæ cōmodis moderate utendū est & secū dū rationē: ita etiā incōmoda si qua sunt: animo infracto atq; ingē- ti toleranda sapientes iubent. **S**iquid igit **V**alerij obitus tibi for- tassis incōmodat: debes tu sane id quicquid est incōmodi cū illi^o maximo cōmodo pensare. **I**lle em̄ ex huius sæculi tædiosa & pmo- lesta peregrinatiōe: ex hisce erroribus turbulentis in tranquillū illum & exoptatum beatitudinis portū beneficio mortis elatus est. **E**t mors quidē ipsa quæ stultis tāto habet odio: nō solū est na- turalis atq; necessaria: sed habēda ī bonis optatissimis. **N**ā si quic- quid ex cōtrarijs rebus cōstat: corruptibile est natura: cui mirum

Vlyxes
Homerus

FRANCISCI PHILELFI

uideri debet oportere hominē aliquando corrumpi: quoniā sit ex contrarijs cōcretus. **A**n ignoramus id esse necessario corruptibile: quod generabile sit naturar. **C**unq̃ homo naturaliter generet̃: necessario fieri: ut is secū dū naturam corrumpat̃. **P**raterea humani corporis elementa nō alius sunt speciei q̃ aliorum partes elemētorū: sed cū ea elementa quorū cōcretionē alia cōstant corpora: corruptionē admittant necessitate naturā: nunquid meliore sint priuilegio humani corporis elemētā. **E**lemētis aut̃ corruptis hmōi: nostra ne corpora integra sint futura. **A**d hāc si natura ipsa quā dicimus a mente diuina & pducta est & cōstituta: sicuti certe est: quācūq̃ a natura sunt: nō bona esse non possunt. **F**luunt em̃ ab illo de quo scriptū est: **V**idit deus cuncta quā fecerat & erant ualde bona. **N**ec em̃ naturā solū: sed etiā effectus omnis qui sunt secū dū naturā: ab deo ut a prima efficientiq̃ & uniuersali rerū omniū causa pductos esse: & theologi omnes philosophiq̃ affirmāt. **C**ū mors igit̃ sit effectus adeo naturalis ut unus sit secū dū sapientissimum

Salomon

Homerus

Minerua

Salomonē hominis iumentorūq̃ interitus & æqua utriusq̃ cōditio: eam qui malam esse dicit: & naturā cōtradicit & deo. **N**ihil est inquā morte cōmunius. **A**nimāti parciē nulli. **N**emo est neq̃ fuit unq̃ tanta foelicitate: tāta gratia apud deum: cui moriendi ius detrectare licuerit. **Q**uā rei necessitatē **H**omerus secum animo meditat̃: ita **M**ineruam loquentem introducit.

Sed neq̃ calicolæ quem dilexere: tueri

Aequa morte queunt: ubi pernicioſa trahentis

Sors rapuit læti. **E**t ne id quidem absurdum.

Num inquā qui sibi non pepercit: quo nos ab æterna morte recuperaret: nos patiat̃ur ppter nos ipsos sæculi mortis immunes: sine qua ad sempiternā uitā ire nō licet. **Q**uod si animalia uniuersa in euitabili quadā naturā lege morti sunt adiudicata: quid ipsi frustra atq̃ inutiliter naturali iudicio aduersemur: præsertim cū uix ullum sit animal homine imbecillius: **V**el **H**omeri snia: qui ait:

Nil magis est hominis natura infirmus omni

E numero: spirant quæcūq̃ animalia terris

Ac serpunt. **S**i em̃ uelimus nostri corporis naturā cum cæterorū singillatim animalium natura cōferre: inueniamus multo nos & pluribus & maioribus subiectos incōmodis q̃ aliud ullū animal.

Vlyxes Sophocles

Itaq̃ nō incōgrue **V**lyxes ille **S**ophocleus id cōsiderās ita loquit̃.

Quicūq̃ uitam uiuimus: aliud nihil

Quod simulacrum aut inanis umbra nos sumus.

Recte sane hominē simulacrum **S**ophocles atq̃ umbrā uocat: rē

sane & uanā & cōtemnēdā. Hunc autē ppe modum secutus **Horatius** **Flaccus** inquit: Puluis & umbra sumus. Sed longe id aptius & apertius **Pindarius** expressit.

Quid autem est ullus: quid nullus?

Umbra somniū homo. Nam cū umbra debilius nihil sit: quale sit umbra somniū: nō est intellectu difficile. Vnde igit tanta sit nobis animi elatio: nescio: ut qui cāteris animātibus sumus fragiliores: soli uelimus ex omnibus detrectare ius mortis: quā ut natura rationeq; debet: ita necessario cōmunis est omnibus. Quod si intelli-

geremus: quātū inest in ea boni: nunq̄ adeo nobis essemus aduersi atq; inimici. Quā em̄ imprudentia nostra est: ut ignoremus ad finē omnia referri oportere: finem uero ut bonū appetit. **Finis** autē uitae huius q̄ mors alius est nullus. Qd si summum bonū & finis ultimus cōuertunt: mortē habendā esse in ratione foelicitatis qui negarit: quā sit foelicitatis ratio nō intelligit. Simul em̄ cum mor-

te & uita & hūana omnis finit actio. Itaq; recte **Croesus** & sapiēter monuit **Solon**: huiusmodi finē expectare oportere: & tū demū de humana foelicitate iudicare. Nōne prāterea scriptum est: Ante

mortem nō laudaueris quēq;: Mors em̄ & finis est & testimoniū anteaetā uitae. Tum demū suo officio functus est gubernator: cū nauim deduxit in portū. Nec orator laudem meruit: nisi persuaserit. Nec medicus: nisi sanauerit. Et miles absolutā stipendiū mercedem nō recipit nisi hostem superauerit. Et imperator cōfecto bello laurea decoratur. In ea secessione: quā animus facit a corpore: ipse quidem molestia omni sollicitudineq; absoluit at corpus resoluitur. Quo fit: ut animus ita absolutus incredibili gaudio perfundatur. Corpus autē resolutum in terram cū nihil sentit: mali omnino

patiat nihil. At mors est humanae huius uitae priuatio. Argute quidem obijcitur & subtiliter. Priuamur em̄ mortis beneficio quotidianis curis diurnisq; & nocturnis angoribus. Priuamur inq; priuamur ijs cunctis perturbationibus: quā tanq̄ efferata quādam & immanes truculentissimæq; belluæ animum corpusq; cōficiūt. Quē em̄ mihi excipies: qui minus sit: aut ad sollicitudines anxius: aut ad labores desidiosus: aut pcliuis ad uoluptates? Quid tāti facimus hāc uitā: in qua nulla est securitas: nulla trāquillitas: nulla quies? Ad quas em̄ cupiditates nō incēdūt nostros animos: nō inflammāt ardentissimæ facies corporis? An prāterit unquā dies integer sine aliqua uel corporis uel animi saltē offensiōe? Nōne in rebus etiā lætissimis tristitia ne interueniāt: nobis timēda occurrūt adeo ut metus ipse magis etiam nos affligat: q̄ quod perinde atq;

Horatius **Flaccus**
Pindarus

Croesus
Solon
Ecclesiasti. xj.

FRANCISCI PHILELFI

miserrimū timuimus cū aduenerit: Nū secundæ res quas opina-
 mur maiori nobis sunt uoluptati q̃ dolori aduersæ. Quod si eti-
 am bona quæ existimant sine angore nō sunt: quid in uita sit bo-
 ni: nō intelligo. Nō nasci longe optimū: inquit Salomō: Et id qui-
 dē multo melius q̃ Silenus. Is em̃ cōprehēsus: ut est apud Crāto-
 ra: monuit Midā regē: uitā hanc esse cruciatū: & a principio usq̃ or-
 tum hoīs infortuniū esse maximū. Et Iob uir ille sanctissimus diu
 antea ait: Benedictio morituri ueniat in me. Sciebat em̃ id humi-
 tener ac sepulchri latebris occlusum resolui in terrā: qđ non secus
 morti qđ uitio esset obnoxium: Illud uero qđ uirtutē disciplināq̃
 appeteret: qđ summi boni deiq̃ esset studiosum: altius euolare:
 eiq̃ adhærere: ad cuius imaginē est creatū: unde uitæ accepit spiri-
 tū: & in animā uiuentē factū est. Itaq̃ iure aliqñ dicere consuevit:
 Pereat dies illa in qua natus sum. Satis em̃ ostendebat: quātū bo-
 ni esset in morte: cū dies natalis sui ut periret optabat. Nā ut nata-
 lis initū est incōmodorū atq̃ malorum omniū: ita etiā mors trās-
 itum nobis præbet ad bonorum omniū sempiternā possessionem.
 Cuius rei desyderio & Hieremias se generatū esse deplorat: & rex
 Dauid petebat a dño: ut notū sibi faceret finē suū & numerū dierū
 suorum. Quod neuter certe fecisset: nisi mortē ut egregiū quoddā
 bonū optasset. Quātū præterea sit bonū in morte: nō modo patri-
 archæ & pphetæ ac ceteri sancti uiri: sed is etiā qui gentiū dñj sunt
 habiti: iussu ueri omnipotentisq̃ dei delucide ostenderunt. Cleo-
 bis & Biton fratresq̃ & Argiui: qm̃ pro iumentis iugo colla subdi-
 dere: matrēq̃ curru insidētem ad templū Iunonis usq̃: qđ stadjs
 quinq̃ & quadraginta distabat ab Argis: mira pietate traxerūt:
 pro summo tantæ bonitatis præmio: ut est apud Herodotū: a nu-
 mine morte donati sunt. Idemq̃ boni inter dormiendū cōtigit: cū
 Agamede & Trophonio: quoniā pulcherrimū Delphis templum
 Apollini sunt fabricati: tum etiā Pindaro: cum quid esset homini
 optimū: ab Apollinis oraculo quæsisset. Nam nō multū post tem-
 pus in Gymnasio cū esset relaxatusq̃ in somnum: caput in dilēctis-
 simi pueri sinum posuisset: suauissime diem obiit. Sed quid pluri-
 bus gentilitatis delyramenta cōfector: cū ratione nō obscura mor-
 tis bonū probari queat. Illud pprie ueroq̃ bonum & dicimus &
 tenemus: quod ad animi pertinet dignitatem. Quod autē animo
 detrimentum nō affert: id malū certenō est. Sed cum mors nullū
 afferat animo detrimentum: malū esse nō potest. Quod uero ma-
 lum nō est: id bonū esse patet. Quid ergo uel nostram uel nostro-
 rum mortem adeo ægre ferimus: quæ tātum continet in se bonū:

Salomon

Silenus

Crantor

Mida

Iob. xxix.

Iob. iij.

Hieremias

Dauid

Cleobis

Biton

Iuno

Argi

Herodotus

Agamedes

Trophonius

Delphi

Apollo

Pindarus

ut sine illa esse beati nullo pacto possimus: **Q**uare cum ostenderimus mortem esse & cōmunem & naturalem & necessariam & omnibus debitam: eādēq; habere rationē finis: qui nō bonus esse nō potest: & tanta præterea facilitate irrepere: ut uix a somno suauissimō quicq; differat: quid est quod eam nobis lugendā existimemus? quā sola nos liberat omni turbido corporis motu: seq; nobis tutissimam ducem præstat: qui ex his tenebris excedamus in lucem illā: quā & uniuersum mundū illuminat: & ex hominū corde caliginē omnē efficit: **N**um forsitan ignoramus mortē ipsam: quid sit? **N**ec aliud quicquā nos magis torquet: q̄ ipsius noīis significatū: cum uulgo affirmant iccirco mortem esse nominatam: quod mordeat. **M**ordere autem esse atrocium & immanium belluarū: quasi culices quoq; & muscas & pulices mordere non dicamus: quasi culices etiam nomina sint uel a natura uel a sapientibus indita: & non plura opinio sæpe uulgi ac uoluntas q̄ ulla exquisita ratio inuenerit. **A**tego nō a mordendo mortem deduci arbitror: sed a græconomine quod est *μóρος*: moros: quod sortem mortemq; significat: unde & morior & mortem descendere quis ambigat? *μóρος*: moros: aut a *μέρειν*: merin: descendit: q̄ uerbo pariri ac separare significat. **N**ā quid aliud est mors: q̄ quod modo dicebam: animi a corpore separatio: naturæ scilicet incōmutabilis atq; immortalis a natura mutabili & mortali: **N**um sumus obliti quicquid culpæ obnoxium est: id etiā morti deberi? **S**i ppter **A**dā sumus omnes in culpa: omnes propter **A**dā debemur morti. **S**i debitum igitur est mortis: decoctores indubitato futuri simus: ubi impatientius feramus mortis solutionem. **D**ebet em̄ finis cōuenire principio. **E**t quo pacto possimus p charitate patria pectus offere obuiā morti: si aliorū obitū tanto luctu: tāto mœrore psequimur? **Q**uod em̄ accepimus: qui p patria mortē appetiuere: quod certe nunq; fecissent: si tātū in morte doloris: tātū mali posuissent. **A**n pluris fortasse patria nobis faciūda sit q̄ natura: q̄ deus? **N**ū quod dies tandem obliterabit: id non ratio prius leniat? **A**n malimus eorum quorum mortem acerbē ferimus: memoriā obliuisci q̄ per consolationis remedia tueri: ut quorum recordatio uoluptate debet: afficiat animū ægritudines? **S**i rursus effusior: si immoderātū gaudiū uitio datur: nū luctus: num lachrymarū nimietatem laudemus? **Q**uid quod perturbationū omnium ægritudinem esse pessimā grauissimi philosophi tradiderūt? **P**aucosne iuenias: quos nimius animi dolos alios ad insaniā: alios ad laqueū: alios ad ferū impulerit: ut quē mœrorem ferre nō possent: ab eo se morte uē-

μóρος
Moros
μέρειν
Merin

Adā

FRANCISCI PHILELFI

Niobe dicarent: **Prætereo** **Nioben**: quæ nimio luctu sensum amisit. **Arte**
Artemisia missa conticeo: quæ ob uiri **Mausoli** obitum in assiduis lachrymis
Mausolus & eiulatu cōtabuit. **Quid** **Phyllin** illā **Demophōtis**. **Quid** **Aiacē**
Phyllis **Telamonii** cōmemorē. **Quid**. **M. Catonem**. **Quid**. **M. Brutum**.
Demophon **Quid**. **M. Othonem** cæsarem. **Quid** alios pene infinitos in me-
Aiax diu referā: **Romanorū** & **Græcorū** historiæ amentiu hominū ple-
M. Cato nā sunt: qui sibi ppter ea mortē asciuerūt: qm̄ patientiā nō didice-
M. Brutus rant. Itaq̄ dū animorū magnitudinis se laudatum iri iudicassent:
M. Otho sunt a sapientibus uiris omnibus mollissimi iuxta atq̄ sup̄bissimi
iudicati. **Nam** quē animū ueluti deposuit apud nos deus: hūc de-
bemus reddere non abijcere: ne collatū beneficiū uideamur male-
ficij loco ducere. **Quæcunq̄** ab deo sunt: ea omnia bona sunt: sine
illo autē boni esse nihil cuiq̄ potest. **Vt** mors igit̄ optanda: ita mini-
me anteuerenda: quin opera danda est: ut nos uigilantis semper
accinctosq̄ inueniat. **Quod** si fecerimus: de animi sede nunq̄ neq̄
desiciemur: neq̄ mouebimur. **Et** nō modo interitū animi: quē in-
docti nōnulli falso opinā: sed ne dolorem quidē corporis in mor-
te qui nullus est omnino formidabimus. **Nam** uiuere animū post
dissolutionē corporis ac per sese cōsistere: pōt tripliciter demonstrari:
Et primum quidē quadā naturæ ui- tum rōne: demū uero diuina
iusticia. **Et** immortalitatem sane animorū satis nobis p̄bare debet
ipsa natura: si alia etiā nulla ratio: quæ sunt fere infinite: posset ad-
duci. **Videm⁹** em̄ nullā esse omnino nationē neq̄ fuisse unq̄: quæ
nō gerat diligentē curā mortuorū uarijs officiorū & generibus &
ritibus eorū animos p̄sequēs: qđ certe nemo faceret: si ea putaret
ad uita defunctos nihil pertinere. **Ad** quod omnes gentes cōmu-
niter sentiunt: id quadā naturæ lege fieri uidef. **Quem** quidem po-
pulorū omniū de animorū immortalitate cōsensum: ij oēs qui ha-
biti sunt animo altissimo acerrimoq̄ ingenio: maiore immodum
cōfirmarūt. **Quis** em̄ uir magnus ac sapiens mori ultro uoluisset:
si animū una cū corpore moriturum esset arbitrat⁹. **Num** se præ-
cipitasset in ætā **Empedocles** sine spe magna immortalitatis. **Si**
falsum esse **Theombrotus** putasset: quod de animorū immortali-
te apud **Platonē** legerat: nūq̄ se de muro præcipitē dedisset: quo il-
lam assequerē. **Quæ** tanta cupido gloriæ **Curtiū**: quæ tanta pa-
trix charitas in illū terræ hiatum potuisset immergere: si totum se
periturū morte credidisset. **Idē** de **Codro** rege. **Idem** de **Philenis**.
Idē de tribus deinceps **Detijs**. **Idē** est de alijs q̄ plurimis existimā-
dū: qui prudētia & uirtute plurimū claruerūt. **Ex** quibus rebus co-
gnosci pōt: animū nō modo nō interire cū corpore: sed ab ei⁹ uincu-

Animū uiue-
 re post mortē
 tripliciter p̄ba-
 Prima proba-
 tio.

Aetna
Empedocles
Theombrot⁹
Curtius

Codrus
Phileni
Decij tres

lis solutū lōge eē meliore statu uitæ. Itaq; recte inqt **Phocyllides**. **Phocyllides**
Vita brevis nobis: ad tempus uiuimus omnes.
Ast animus mortem seniumq; ignorat: & idem
Viuat æternū. Nec illa ineptius dicta ab eodē **Phocyllide** legim⁹. **Phocyllide**
Nāq; manent animi mortali in corpore mortis
Expertes: homini concessus spiritus usu:
Est imago dei ¶ **Q**uod si ui naturæ prisci illi gētiles p̄ quas dā uelut
 ti cōiecturas perq; nocturna atq; diuturna uisa aiōrū immortalitatē
 assequēbant: quid nobis faciūdū est: quib⁹ renatis in **Christo** **Iesu**
 omnis caligo inscitia e mentibus debet esse sublata: **Homerica** **ῥέκυομαρ**
 la necati hoīs diuinatio: que uocat̄ **ῥέκυομαρτία**: **Necyomātia**: **ῥία**
 quid aliud tota demonstrat q̄ animos esse immortalis: **Et homi**
 nē aliud nihil esse q̄ animū ipsum inquit. **Necyomātia**
Tiresiasq; anima sceptroq; ornatus & auro **Tiresias**
Venit. ¶ **D**edita em̄ opera cū anima in fœmineo genere usus esset
 poeta sapientissimus: ad masculinū trāsiuit genus: ut ostēderet ani **Homerus**
 mā esse **Tiresiam**. Itaq; omniū primus **Homerus** fuisse legi ex gē
 tilibus: qui hominis corpus carcerē nominarit: hoc est **δέμας**: de **δέμας**
 mas: ut doceret solā esse mortē: quæ hominis animū corp oreo **Demas**
 carcerē atq; nexu liberat. Animū uero a corpore separatū & uige **Homerus**
 re & sapere meminisseq; ac uelle. Quā quidē sententiā **Homerus** se **Patroclus**
 cutus ita **Patroclum** in somnis facit loqui perite **Ad Achillen**. **Achilles**
Num dormis oblite mei: nunc negligis orbū
Luce: modo uiuum quē sic curaueris ante:
Me sepeli propere: quo inferni **Dytis** **Achille**
Transuehar ad portas: animi nam me eminus arcent
Exincti populi secū tranare uetantes
En uagor: & frustra manes peto: porrigē dextram:
Implo: nec em̄ retro me annare potestas
Post ignis fortem: nec uiuū longius acti
Afoctis sessum: nos consultabimus ambo.
Sed me quæ genuit: fors dura absorbit olim.
Et te fata eadem **Troia** sub mœnibus alma
O superis forma similis stant certa perite ¶ **N**ū hæc finisset unq;
 antiquissimus ille diuinusq; poeta: nisi firmissimis rationibus cō
 pertū habuisset animos hominū cū discessum fecissent a corpore:
 per se consistere nullaq; tangi mortis suspitione: **Et ut reliquos**
 poetas missos faciā: audiamus **Euripiden**: qui **Anaxagora** docto
 re est usus. **Apud** hunc em̄ hæc loquit̄ **Polydorus**.
Adsum relictis promptuarijs latebris

FRANCISCI PHILELFI

Portisq̃ tenebrarum: colitur ubi deum
Aregia procul erebus: cyſſeide
Polydorus **H**ecuba natus ac **P**riamo patre:
Qui urbem periculum cum teneret argolici
Martis: ruinam ueritus ad **T**hracis hospitam
Polymestoris me clanculum misit domum.
Is cherrhonesiam optimam glebam serens
Populum ferocem ui regit: mecum simul
Multum dat auri pater: ut esset filijs
Quo uiuerent: satis superstitibus suis.
Atqui priamidum quoniam erā natu minimus.
Me misit extra genitor: arma nam iuueni
Hastamq̃ ferre nō potis eram brachio.
Dum **T**roia rectis mœnibus: dum turribus
Infracta staret: dum meus frater feri
Hector secundis utitur belli uicibus
Paternalis hospes me quasi quem surculum
Alebat augens miserum: at ubi patria perijt
Hectorq̃ frater: & patris lares penitus
Cecidere. **P**yrri & ipse procubuit manu
Iugulatus impij pater ad aram deæ:
Occidit auri gratia me hospes miserum:
Corpusq̃ pelago tradidit: quo aurum domi
Haberet ipse: iaceo nunc in littoribus
Nunc in salo ponti sine sepulchro & flātibus
Que plurimis uorticibus actus fluctuum
Nunc corpore relicto feror matrem ob hecubam.
Iam tertium pendens diem: quantum mea
In cherrhonesio solo ex troia ueniens.
Adest misera parens: quietem danai agunt
In littore omnes huius agri theici
Cum nauibus simul suis: nam peleo
Satis parente super suo uisus tumulo.
Omnis **A**chilles copias classis **D**anae.
Quæ palmulas domū maritimas dirigunt
Remorať unus uictimam suo dari.
Ac præmium **P**olyxenam tumulo petens
Meam sororem cōsecuturus quidem.
Nec em̃ ab amicis nō feret quē petit iugulum
Fatum sororem cogit hœc die perimi

Cadauera duo filium tuebitur

Mater duorum illius infauste ac meum:

Nāq̃ ut sepulchrum rite contingat mihi

Seruā offeram me pedibus in maris salo:

Manes em̃ exorauī: ut in matris manus

Cadam: ac sepeliar: quod itaq̃ optauī mihi

Erit: anui matri eminus cedam meæ

Hæc ex tabernaculo Agamemnonis ueni

Mei metu uisi: o parens quæ regia

Genita domo seruis: ut infœlix agis.

Quantum prius nunq̃: deus quis te bona.

Ex ante fortuna malis conficit uariās ¶ Obscure ne Euripides no-

bis immortalitatē animorū ostendit in hac longiuscula interfecti

Polydori cōquestione. Et ne cū poetis sim dicēdo plixior: audia-

mus: quæ ex Academico Cratore auditore Xenocrati Arcesilaiq̃

doctore & Cicero & Plutarchus memoriæ p̃didere de Euthynoo

quodā Italo Elisi terinæ filio. Tradūt em̃ hūc Euthynoum nulla

neq̃ morbi nec alia quæ uideri posset antecedēte causa repēte esse

morte correptū. Quā quidē inopinatā casus afflictionē pater Elisi

us q̃ inter oēs urbis Terinæ ciues & opib⁹ & uirtute & gñā princeps

esset: cū ferret impatienter: putabat em̃ filiū sibi ueuēno subreptū:

nec aliū ī tātis opib⁹ & pecunijs ullū habebat filiū. Quare cū nesci

ret: q̃ alio mō q̃reret liberari ea suspitōde: petijt ψύχομαπ Τείον

Psychomation: quoddā: id est animi uaticiniū: Eliciebāt em̃ a ma

lefica illa sup̃stitione stultæ gētilitatis animi: mortuorū q̃busdā sa

crificijs & carminibus: p̃ q̃s ueritas disceret. Quare ubi post pacta

sacra: ut mos erat: Elisius obdormissēt: habuit uisū tale. Visus est

ei suus adesse pater: cui cū narrauiſset de filij obitu: illūq̃ etiā atq̃

etiā rogaret obsecraretq̃: ut sibi interēpti filij auctōrē indicaret. Il-

le ob hāc cām uenisse respōdit. Itaq̃ ab hoc inquit: accipe: quæ tibi

uides allata. Nā ex his oīa quæ adeo doles: intelliges. Erat aut̃ ille

quē pater secū adduxerat: adolescēs qdā Euthinoi pl̃is & ætate

& forma. Is interrogat⁹ q̃ nā esset: genius sū r̃ndit: filij tui. Quæ lo

cūt⁹ tabellas ei reddidit. Ea uero apte tris hm̃ōi uersiculos cōtine-

Infans uiuorū tu Elisi mentes rogas (bāt scriptos.

Nam morte fatali Euthynous iacet tuus:

Quē uiuere neq̃ parētib⁹ erat utile ¶ Qd̃ si gētiliū opiniōi nō cre

dim⁹: an etiā uiris christianis: illisq̃ & sc̃tissimis & eruditissimis nō

credem⁹: Hæc sūt Aurelij Augustini x̃ba ad Paulinū ep̃m nolanū.

Porro cū Mediolani essem⁹: audiui⁹: q̃ cū debitū repeteret a q̃

Euripides

Crantor

Xenocrates

Arcesilaus

Cicero

Plutarchus

Euthynous

Elisius

Terina

ψύχομαπ

Τείον

Psychoman-

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

tion

Aurelius Au-

gustinus

Paulinus epi-

scopus

Mediolanum

dam defuncti patris cautione plata: qđ filio nesciente a patre iam fuerat p̄solutū: cōtristari homo grauissime cōcepit atq; mirari: qđ ei pater moriens nō dixerit quid deberet: cum fecisset etiā testamētum. **Tū** ei nimis anxio: apparuit idem pater eius in somnis: & ubi esset recautū: quo illa solutio uacuata fuerat: indicauit. **Quo** inuēto iuuenis atq; monstrato: nō modo falsi debiti calumniā p̄pulsauit: sed etiā paternū recepit chirographum: qđ pater nō receperat qñ est pecunia p̄soluta. **Hic** igiē putat anima hois curā gessisse p̄ filio: & ad eū uenisse dormientē: ut docēs qđ ignorabat: a magna eū molestia liberaret. **Ambigendū** ne est cuiq; animos hominum esse immortalis: ubi a corpore se diremerit: cū perspicue intueri liceat eis uiuos etiā esse curā. **Sed** audi deinceps magis admirandū: qđ sequit̄. **Sed** eodē ferme tēpore quo audiuius id: nobis apud

Mediolanum **Mediolanū** cōstitutis: **Carthaginis** **Rhetor** **Eulogius**: qui me⁹ in eadē arte discipulus fuit: sicut ipse mihi posteaq; in **Africam** reme-
Carthago auimus retulit: **Cum** **Rhetoricos** **Ciceronis** libros discipulis suis traderet: recensens lectionē quā postridie fuerat traditurus: quēdā locū offendit obscurū: quo nō intellecto uix potuit dormire sollicitus. **Qua** nocte somnianti: ego illi quod nō intelligebat: exposui: immo nō ego sed imago mea nesciēte me: & tā longe trās mare aliquid aliud siue agēte siue somniantē: & nihil de illius dubijs omnino curante. **Quomodo** fiant ista: nescio: sed quomolibet fiant: cur nō eodē modo fieri credimus: ut in somnis quisq; uideat mortuū: quo fit ut uideat: & uiuum ambobus utiq; nescientibus neq; curatibus: quis uel ubi uel qñ quorundā imagines somniet. **An** fortas-

Augustinus sis cuipiā minus locuples testis uideri debet **Aurelius** **Augustinus** & episcopus & tanta sapientia uir: qđ nō quā ipse fortasse p̄multa in se esset expert⁹: prae uerecūdia narrare noluerit: sed aliena retulerit: **At** non ea p̄fecto narrasset uir grauissimus: nisi uera esse certo didicisset. **Verū** audiamus præsbyterū **Hieronymū** uirū ut trium linguarū eruditissimū: ita ueritate & sanctimonia nemini imparē.

Hietonymus **Is** em̄ in ijs quā ad **Eustochiū**: & ad reliquas uirgines scribit de regula uiuēdi in monasterio: ita inquit: **Expert**o itaq; seni deuota cōsulentī credite filiā. **Si** semel gustatis: qđ dulcis est dñs: ad quē accedentes poteritis ab eo illud audire: uenite: & ostendā uobis omne bonū. **Et** tūc ostēdet uobis talia: qualia non nisi assueta mentes norunt. **Scio** quid charissimā. **Nā** ut insipientiam loquar: ego homūculus sic abiectus: sic uilis ī domo dñi adhuc uiuēs in corpe: angelorū choris saepe interfui: de corporeis p̄ hebdomadas nihil senties: diuinā uisionis intuitu post multorū saepe dierū spatia præsenti-

Mediolanum
Carthago
Cicero

Augustinus
Hietonymus
Eustochium

futurorū. **C**orpori redditus flābam: quid sic manēs fœlicitatis habebā: quid inenarrabilis delectationis sentiebam: testis est ipsa trinitas: quā cernebā: nescio quo intuitu: testes sunt & ipsi beati spiritus qui aderant: testis est & conscientia mea quibus bonis ipse fruebar: quot & qualia nescit, pferre mollicies corporis mei. Non potest ad tantā cōtēplationis dulcedinē cor sēcularibus plenū negocijs peruenire. Hæc ab Hieronymo scripta sunt. Quæ uero uas electionis Paulus apostolus de se scripserit: nō sūt uisa mihi prætereūda. Nam & auctoritate scribentis & rei magnitudine sunt auditu dignissima. Si gloriari inquit: oportet: nō expedit quidem. Veniā autē ad uisiones & reuelationes domini. Scio hominē in christo ante annos. xiiij. siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit: raptum huiusmodi usq; ad tertiū cælum. Et scio hmodi hominē siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit: qm̄ raptus in paradysum: & audiuit arcana uerba: quæ nō licet homini loqui. Si uiuentium adhuc in corporibus animi nō per uisa quædā allata extrinsecus quæ a græcis uocant φαντάσματα: Phantasmata: sed sui ipsorum ui atq; natura siue ad breuissimū tēporis punctū ab illo fuerint a corporibus separati atq; iisdem redditi: qui uerbo & Lazarum suscitauit & puellā: siue a sensibus abducti atq; altius eleuati ea lumine mentis perspexerint: quæ oculo corporeo uidere non licet: si uiuētū inq; animi possunt sine ullis corporis adminiculis permulta scire atq; cognoscere quæ sunt ab omni sensu corporis aliena: quid dubitemus & animos esse immortalis: & tum demū frui suæ immortalitatis bono: cū a se omnino abdicarint corporeū omne impedimentū. Sed hæc horūq; similia: si cui fortasse uideant antiq̄iora: exemplis item duobus tēpestatis nostræ cōtēti simus. Gabriel cōdelmarius: qui postea Eugenius nominatus: summa cū dignitate & gloria Romano pontificatui præfuit: cū uāhementius agrotaret: essetq; de eius salute a medicis omnibus desperatū: illi iam de morte nō tam sollicito q̄ nihil certius expectāti: & Petrus & Paulus apostoli duo apparuerūt in somnis: utq; bono animo esset: hortati sūt. Nā & bonā ualitudinē ei redditā eē: & ppe diē fore: ut summus pōtifex crearet. Quod quidem utrunq; secutū est. Nam tū simul cū somno illū reliquit febris: tū nō multo post cum Martinus Columna prudentissimus ille & amplissimus pontifex q̄ fortunatissime & cū mirifico ecclesiæ Romanæ incremento uitā finisset: pontificatui ipse præfectus est. At Nicolaus quintus optimus ille & eruditissimus plane uir: in cuius munificētissimi patris obitu: docti omnes ingenioq; præstātes extremū naufragiū passi

Paulus ap̄lus

ij. Cor. xij.

φαντάσματα
Τὰ
Phantasmata
Lazarus

Gabriel cōdel
marius
Eugenius

Petrus
Paulus

Martinus co/
lumna
Nicolaus
quintus

FRANCISCI PHILELFI

Nicolaus cardinalis sunt: Cū **Nicolai** albergati sapiētis imprimis & sancti uiri: **Cardi-**
Thomas nalis **Bononiēsis** obitum molestius ferret: hunc tandē per somniū
ad se uenire existimauit: & ita anxium appellare: **Thoma** fili quid
diutius gemis: **Quid** adeo te affligis: **Pone** lachrymas: & te collige:
Nobis em̄ bene est benignitate **Iesu**. Itaq; surge atq; accingere. **Ad**
Petrus ap̄lus breue em̄ tempus graue tibi subeundū est munus **Petri** gubernan-
dæ nauiculæ. Quā quidē somni uisionē haud ille dissimulāter præ-
se tulit. Nam cū alijs nōnullis familiaribus: tū etiā mihi cum hac
iter faceret **Germaniā** petens ab **Eugenio** legatus: cum inter loquē-
Germania dum in sermonē incidissemus de mansuetudine & grauitate **Nico-**
Eugenius lai cardinalis: id omne somniū coram ueluti iocabundus retulit:
Philelfus Subdidit em̄ cū hoc euenerit: **Philelfe** mi fructū recipies ueteris no-
Aeneas Silui- stræ consuetudinis. Cūq; intra alpes eodem itinere obuiam habu-
us isset **Aeneam** siluium integerrimū & eloquentissimū episcopū **Tri-**
Frederic⁹ rex gestinum: qui a **Frederico** austrio: **Romanorum** rege orator uenie-
Philipp⁹ dux bat ad **Philippū** **Mariam** inelytum **Mediolanensiu** ducem: simul
q; uterq; uesp̄ri diuertissent in quandā cauponulam: & **Aeneas**
parcius sumptum faceret: utpote qui ab eo rege legaret: qui stoica
eruditus instructusq; disciplina: nō minus parsimoniae nummorū
q; uitæ frugalitati continenter studet: tum ad **Aeneam** conuersus
Thomas: Reuerendissime pater inquit: quid est opus tāta utamur
parsimonia: cum uterq; in ecclesia **Romana** pontifices maximi fu-
turi sumus: Quā quid: rem nō serio minus q; ioco eū prædixisse
certus ostendit euentus. **Videmus** em̄ alterum summa sua cū lau-
de summū pontificem cōcessisse naturæ: at **Aeneam** cui nunc **Pio**
Pius secūdus secūdo nomē est: nō secus fortiter q; constanter pōtificatū gerere.
Sed quid tam multis exemplis utimur: **Nū** uetus nouūq; testamē-
tū frustra emanarit in mūdū: **Suscita** **Samulē** ait **Saul**. **At** **Iacob**:
Samuel Descēdā ad filium meū in infernū lugens. **Hæc** ne ab utroq; dicta
Saul essent: si minus certo tenuissent filiorū animos post corporis disso-
Iacob lutionē etiā uiuere: **Quid** em̄ asseram testimoniū **Pauli** apostoli
Paulus apo- atq; doctoris gētiū: **An** huic etiā nō credemus: **Licet** inquit exte-
stolus rior homo noster corrumpat: interior tamē renouat de die in diē.
Rursusq; licet moriat in corpore: uiuit in anima. **Quid** em̄ memi-
nero aut mortuū diuitem sepultumq; in inferno: aut mēdicum ab
angelis portatū in sinu **Habraæ**: cū ore domini dictū audiamus:
Habraam **Qui** credidit in me: nō moriet in aternū: & licet moriatur uiuit:
Viuit in quā **Iacobe** **Antoni** **Marcelle** **Valerius** filius ille tuus: & ui-
uit is quidem eam uitam: quæ mutabilitati nulli subiecta est: sed
eadem semper atq; perbeata. Itaq; uinciendus tibi est atq; obstrin-

gendus rationis custodia omnis animi mœror. **L**uctus omnis ac
 gemitus abdicandus: in te florētissimi senatus & bonorū grauiūq;
 uiroꝝ omniū oculi dirigunt. **Q**uare tibi cauēdum est: ne quid cō-
 misisse existimeris: quapropter reprehendi iure queas. **Q**ue me de-
 lectat **H**esiodus: qui natales omniū dolens gaudet in funere: **Q**uē **H**esiodus
 ipsum fortasse **T**hraces secuti tradunt ortus hominum lugere: obi **T**hraces
 tus uero celebrare soliti. **A**t **M**assilienses eodē die quo funus est ela **M**assilienses
 tū: adhibito domestico sacrificio necessariorūq; cōuiuio: luctū fini- **L**ycij
 re cōsueffe. **A**pud **L**ycios uero nō morem dūtaxat sed legē fuisse le-
 gimus: ut nō nisi ueste muliebri luctum seruarent: **I**dq; ob eam rē
 factum: ut cultus deformitate commoti se maturius a mœrore ab-
 ducerent: cum intelligerēt luctum effœminatum esse & mollem &
 a uiri grauitate dignitateq; maxime alienum. **T**ot igitur exemplis
 admoniti nō uincemus tandem omnē animi molliem: **N**ō repri-
 memus lachrymis: **N**ō luctui finem statuemus: **C**auendum est: si
 sapimus: ne nimia nostra in filios pietas desperationis loco apud
 deum habeatur. **Q**uod si cōmunis ea omniū gētium opinio: si tot
 graues ueracq; sententiæ nobis animorū immortalitatem nō pro-
 bant ppter eos qui deprauatis moribus existimāt animos una in-
 terire cum corporibus: ob eam scilicet rem: quod ne in corporibus
 quidē ipsis suos sibi animos esse sentiūt: utamur etiā rōnis admini-
 culis atq; armis: quibus omnis male credentiū pertinacia non op-
 pugnet modo: sed etiā expugnet opprimatq;. **S**ed anteq; differen-
 di aciem descendā: in mediū ueniant priscorū philosophorū de ani-
 mo sententiæ. **S**ic em̄ facilius uictoria nobis erit. **A**ggrediamur au-
 tē ab ijs: qui in philosophia Ionica claruerūt. **T**hales milesius ani- **T**hales
 mum dixit esse naturam: quæ semper seipsam moueret: **T**alis autē
 definitio & si declarat animum esse immortalem: nō homini tamē
 magis conuenit: q̄ præstantiori cui dā essentiæ. **A**naxagoras uero **A**naxagoras
 clazomenius esse animum dixit specie acreum & corporeū. **Z**eno **Z**eno
 stoicus animum uoluit ignē esse. **A**lij uero plariq; stoici spiritum
 calidum animum esse dixerunt. **E**t hi quidē omnes nō de hominis
 animo: hoc ē intellectuū: sed de sensitiuo atq; corporeo sunt locu-
 ti. **P**latonis autem discipulus **A**ristoteles dupliciter de animo est **P**lato
 locutus. **N**am ubi quattuor nota illa principiorum genera com- **A**ristoteles
 plexus esset: ex quibus corpora inferiora oriuntur omnia: quintā
 quandam censuit esse naturam: ex qua sit mens. **E**am uero nomi-
 nauit ἐντελεχίᾳ: **E**ntelechiā: hoc est pfectionē: iccirco ita ap- **ἐντελεχίᾳ**
 pellatam: quod animatum corpus perficiat ea ui atq; uirtute: qua **E**ntelechia
 corpus est animatū. **E**ntelechiam uero ipsam aliud nihil esse uult

ij. probatio

FRANCISCI PHILELFI

ἐνέργεια
Energia

Animi defini-
tio

Essentia tri-
plex

Plutarchus
Auerrhus

Aristoteles ὅτι ἐνέργεια: energian: id est agilitatem quādam & operationē interiorē: quā est ueluti uia ac dux ad exteriorē corporis actionē. Huiusmodi em̄ ui atq; motu animi corpus animatum ad operandū impellit. Ipsum autē animū ita definit: **Animus** est entelechia prima corporis naturalis instrumētalis: qđ uitā habere pōt. At huiusmodi de animo definitio nō interest magis hominis q̄ & pecūdis & stirpis. Præterea entelechian **Aristoteles**: quā ut dixi: perfectionē significat: p̄ speciali intelligi uult essentia: quā est in effigie. Nā essentia tripliciter accipit apud **Aristotelen**: Vna quā constat corpore quidem: sicut animalia & ea quā non arte fiunt: Et hæc p̄pterea essentia dicit: qm̄ & hæc ipsa sit & cætera quā sunt: esse faciat. Altera est essentia: qua materiā informem & rudē adhuc mente cōsideramus: Et hæc quidem essentia potestate est omnia quā fieri ex se possunt: effectu autē nihil adhuc: ut aris malsa: & ligna rudia. Tertia uero est essentia cui effectu accidens perficat eam: exornatq; formæ impressiōe. Ex qua quidē forma quā in signiuit ars: id quod perfectū est nomē accipit: ut statua quā ex similitudine formæ cuius est statua: simulacrū uocat. Similiter inquit homo animal certe est: & ē rudis materialisq; essentia: & hæc sanē cōposita ex materia ac forma: quippe quā ex corpore animo q̄ cōstat. Eius igit corpus materia est: animus uero forma. Et secū dum eam formā: hoc est animū: animal nomē accepit. Hanc igitur formā qua singula formant: **Aristoteles** generaliter uocat entelechian: id est absolutā perfectionē. Hæc em̄ obuiente perfectione: rudia quā antea & in sola potestate fuerant: ad actū effectūq; perueniunt. Nā sunt quādā: ut ipse inquit: sola potestate animalia: ut oua aut semina: quādam uero cū operatione & effectu: ut quā adhibito fotu excidunt animalia: quēadmodū cognosci ex auibus potest: Nā ex ouis quā fouerint: pullos excidunt. Quā ex re nō obscure apparet entelechian non cuiusuis corporis esse animū: sed eius tm̄ qđ animi capax sit: & ob eam rem dixit: quod uitā habere pōt. Nō em̄ quicquid est corpus: idē etiā uiuit. Nec tm̄ præteredū arbitror **Aristotelen** pro illo quinto genere aliud intellexisse nihil secūdū **Plutarchum**: q̄ cælū ipsum. Quare cū **Auerrhus** ille cordubensis: qui in plerosq; eius philosophi libros egregie est cōmētatus: colligit ex **Aristotelis** dictis: unā esse & eādē in omnibus mētē: ita id puto accipiendū: quod ita ex illa celesti specie animus intellectuus in cūctos homines æqualiter fusus sit: ut corpora animantiū omnia ex quattuor illis elementis ortū habēt. Hanc autē animi uim: eundem hūc esse immortalē uoluissē: patet ex ijs quā

ab eo sunt scripta in libris de animo. Ita em̄ inquit: De mente autē
 & ui cōtemplatiua nōdū est perspicuū: Sed uideē esse aliud genus
 animi: Et hoc solū potest separari: quēadmodū id quod est perpe-
 tuū: ab eo qđ corrumpi potest. Sensit igit̄ Aristoteles tātus ille & Aristoteles
 tam illustis philosophus: qđ secundū erat animi genus: immorta-
 lem esse animū: cū ostendit mentem quā nobilissima est & optima
 pars animi: & corrumpi nō posse & esse sempiternā. Et mentē qui-
 dē docet eā esse animi partē atq; uirtutē: ad quā referūt quā singu-
 li sensus nunciant: & quā de ijs quā sentiunt iudiciū facit: exami-
 natq; cuiusmodi ea sint quā sensibus uarie occurrūt. Hāc uero lo-
 catā esse in penetralibus cordis asserit: ubi alias quoq; animi speci-
 es locatas dicit: imaginationē: memoriā: appetitū: excursionē. Et
 alio in loco asserit Aristoteles mentē aduenire extrinsecus: eāq; so-
 lam esse diuinā. Ita em̄ scribit libro secundo de animalium genera-
 tione ad uerbum. ¶ Relinquitur ergo mentem solam extrinsecus
 aduenientem ingredi: & eandē solā esse diuinā. Nihil em̄ cum eius
 agilitate habet cōmune operatio corporalis. Omnis igit̄ uis ani-
 mi uideē alius corporis esse particeps & eius quidē diuiniore qđ
 illa sunt corpora quā uocant̄ elementa. Nec me latet quā sit cō-
 munis philosophorū quorūdā nostrā tēpestatis opinio: qui se so-
 los Aristotelicos haberi uolunt: etiam ijs quā nūq; ab Aristotele
 scripta cogitatae sunt: cōtendentes: isti quidē animū esse totū in
 toto corpore: & totū itē in qualibet parte corporis. Sed habeāt isti
 sibi philosophiā: quā uolunt filosofati potius qđ philosophi: Philosophati
 mō aut Augustini sententiā quā minime improbo: ubi scilicet intel- Augustinus
 ligatur de illo toto solū: quod perfectiōis essentiaq; uocat̄: aut in-
 eptias suas Aristoteli nō ascribāt. Nam quāq; animi uires magis
 in uno loco qđ in alio apparent: aliā in cerebro: aliā in iecore: aliā
 in testibus: & aliā in alijs membris pro qualitate & aptitudine cor-
 poreorum instrumentorum: earum tamē omniū initia & quasi ra-
 dices quasdam Aristoteles probat e sede cordis emanare: quando
 succus cōcocti atq; confecti cibi per uenas cordis ceterū corpus irri-
 gat: & motus corpore⁹ qui locularis est: a corde ipso initū sumit.
 Venarū em̄ & neruorū initū & ueluti quidā nodus ipsum cor est:
 ut Aristoteli placet. Penes cor aut̄ intellectiua uis agitata rationa-
 biliterq; ignita se ibidē coaceruare existimat: potestate quidē illic
 habitans: actu aut̄ atq; effectu ad corporis cōseptū & uicinā com-
 means: Quinetiā docet Aristoteles in ijs quā de motu animalū
 causa reliquit scripta: nulla necessitate fieri: ut i quāq; corporis par-
 te sit animus: sed in quodā p̄cipio. Id aut̄ esse cor: antea exposui

FRANCISCI PHILELFI

mus. Itaq; neq; secundū totū quantitatis animus est in qualibet corporis parte: cū animus talē totius naturā nec per se habere possit nec per accidens neq; etiā secundū uirtutis totū. **Nō** em̄ p sua ui qualibet animus est in qualibet corporis parte: sed secundū uim uisūā in oculo: & secundū auditū in aure: & secundū alios sensus in alijs sensuarijs. Sed ut redeā ad mētis immortalitatē: separari docet Aristoteles intellectiū hoc animi gen^o ab illo quod sensitiū uegetatiūq; dicimus. Hāc em̄ pars tota est corporis: quod quoniam constat ex cōcretionē quattuor illorū elementorū & discernat & corrumpat: necesse est. Aristotelis autē auditor **Dicæarchus** & **Aristoxenus** **Dicæarchi** cōdiscipulus **Aristoxenus**: mihi pbari nullo pacto possunt: quorū alter animū esse dixit cōuenientiā corporis & intentio nē quandā: quā ex ipsius corporis natura figuraq; uarios motus multiplicesq; cieret. **Dicæarchus** uero animum uoluit aliud nihil esse q̄ conuenientiā quattuor elementorum. **Vt** q; em̄ de animo in cōmuni locuti sunt. Hos autē quodāmodo secutus **Asclepiades** medicus: animū esse dixit cōcertationē sensuū. **Cōcertationē** autē uoluit eā esse cōuenientiā qua sensus ipsi certatim ad naturā minus uterent. Itaq; hi tres pariter animū uoluerunt esse corporeū.

Critolaus **At Critolaus** & ipse peripateticus animū dixit cōstare ex quinta essentia: hanc uero p cālo intellexisse nemo est qui secus sentiat.

Hipparchus **Hipparchus** uero **stagerites** a doctore suo necessariōq; **Aristotele** dissentiens: ob idq; longe deterior uoluit animum aliud nihil esse q̄ ignem. Sed anteq; de **Platone** reliquisq; **platonicijs** uerba faciam: me cōferā ad **Pythagoram**: qui philosophiæ **Italici** princeps fuit: uir sane & doctus & magnus. **Verū** **pythagorici** hunc aliqui narrando antecedāt. **Et** omniū primus **Epicurus**: qui animū esse dixit tēperationē ex hisce quattuor ex qualitate ignea: ex q̄litate aerea: ex qualitate spiritali: & ex qualitate quarti cuiusdā generis innominati: quod apud eū erat sensitiū. **Ex** quo potest intelligi **epicuri** de animo intellectu locutū omnino nihil. **Democritus** uero quē **Epicurus** in **physicis** est plurimum secut^o: putauit animū esse cōcretionē igneā ex ijs atomis quæ in rōnis cōtemplationē cadūt: quæ formas qdē orbicularis habēt: uim autē ignitā: quod esse corpus uoluit. **At Leucippus** huius doctor cū posuisset numerū atomorū frigidarū: dixit animū esse tēperatū respiratiōis frigus. **Nec** multo meli^o sensit **Agrigētinus** **Empedocles**: qui animū esse affirmauit sanguinē cordi suffusum: in eodē ille errore uersatus: quo ij qui dixerūt animū esse cor ipsum ex quo & misericordiā dicimus & cōcordiam. **Sed** **Hippon** animū esse aquā: ob eā rem non dubi

tauit affirmare: quod diceret semen genitale: nō sanguinē esse sed aquā. **Critias** uero nō aquā animū esse uoluit sed sanguinē: quoniam uideret quod membrū sanguinis sit expers omnino: continuo morte intercipi. Verū eo ē **Empedocles** tolerabilior **Critias**: quod in corde principatū animi intelligendiq; uim cōstituit. Inquit em̄ sanguine cordis uigere hominis intellectū: siquidē int̄mis nostris sensibus sentimus ea quæ sunt extra nos ppter cognationem: ob eamq; rem ita reliquit scriptum.

Terreno terram nostro flamasq; calore

Humidaq; humenti sentimus & aera flatu:

Paceq; tranquillū sit litis imagine litem ¶ Sed de his omnib; uel

qualia sint: uel quātā habeāt differentiā inter sese: cordis sanguine dicebat dīiudicari. Fuerūt etiā q; dixerūt animū esse aīam: hāc autē esse uoluerūt spiritū quo uiuimus: Nōnulli existimarūt quādam cerebri cellulā: animi tenere principatū: Alij uero secus. Nā neq; cerebri partē ullā esse animū uoluerūt: Sed animi sedē ac locū s; po-

suerūt in corde: hi autē in cerebro. At **Pythagoras** sapiens cuius nomē habitū est illustre auctoritasq; amplissima: æternitatē animorū ostēdere conatus: animū definiuit esse numerū qui seipsum moueret. Nec est mirū ita **Pythagorā** animū definisse: qui tantā uim nu-

meris dignitatēq; tribuerit: ut eos ante mūdi animum fuisse assereret: & cū unū nō esse numerū diceret sed fontē quēdā atq; originē

numerorū: inferebat unitatē: quæ a græcis dicit̄ μονάς monas: oīem esse initīū ac finē: cū ipsa neq; principiū in se nec finē admittat.

Et ita eā deducēs ad diuinā illā summāq; essentiā referebat: eiusq; notionē assequētīū rerū numero posteritateq; ideo sequestrabat: quod nō pluralitate nec tēporis posteritate sed pcreatione seiunctam uellet: eandēq; unitatē ad uniuersi mundi animū: a quo sint animi singulorū: simili rōne referre nō dubitabat. Itaq; hanc unitatē quā a prima rerū causa ortā affirmaret usq; ad mūdi aīm ubiq; integrā semp; indiuiduā ppetuam perēnemq; potestātē seruare

Pythagoras arbitrabat̄. Et qm̄ putaret numeros esse rerū omniū substantias: dicebat unū qd̄ esset principiū numeri: & qd̄ cū ente cōuerteret̄: idē esse. Numerū em̄ ex unitatibus cōponi: neq; ad ens ullā oīno accessionē facere sed diuisionē negare dūtaxat. Omne autē ens aut simplex esse & ita diuisionē nullā admittere neq; operatione neq; potestate aut esse cōpositū: & id quidē nō in diuisione suarū partiū sed in earū coniunctione habere suū esse: & ita unū qd̄q; tueri suū esse: ut suam tuetur unitatē. Huiusmodi igitur humani substantiam quam æternam opinabatur: numerum esse definebat

Critias

Pythagoras

Animi definitio

μονάς
Monas

seipsum mouentem. **E**t is quidem numerū pro mente accipiebat: quā ipsam iccirco numerū appellauit: quoniā ad harmoniā quæ conuenientia quādā est: numero opus sit. **V**erum etsi hic aliquid dixit: nō multum tamē. **N**ā in pecudibus quoq; animus q̄diu est in corpore: seipsum mouet. **P**hilolaus uero **C**rotoniates **P**ythagoran secutus: animū esse differuit harmoniam. **A**t **H**eracleus **E**phe sius ingenio suo filius magisq; doctoris cuiuspiā disciplina: quo se nullo unq; usum affirmat: duplicē esse animū uoluit: alterum mūdi: alterū animantiū. **A**c mundi quidem animū esse euaporationē ex humidis quæ in ipso sunt: **S**ed animantium animū ex ipsa fieri euaporatione: quæ extrinsecus fit: & ex ea quæ similis generis est in ipsis. **I**taq; mirādū nō est: si intercutis aquæ morbus fuit in causa: ut periret, qui tantū humidorū euaporationi tribuerit. **Q**uam ipsam opinionē **A**lchmaeon medicus idēq; philosophus eadē demētia est secut⁹. **D**iogenes uero apolloniates & **A**naximenes **C**retensis: nō multo his duobus mihi sunt uisi prudentiores: qui rerū principiū aeri tribuerūt: & hūc esse uoluerūt animū. **N**ā qm̄ secundū illos aer est elementorū omniū & tenuissimus & principiū: ideo animus & cognoscit & mouet. **Q**ua em̄ principiū est: cognoscit etiam cetera: qua uero tenuissimus: ideo esse pbant cōsentaneē motiū. **E**t qđ prætereundū nō est: de **H**eracleto: sunt qui illū dicant definisse animū esse scintillā stellaris essentiae. **X**enophanes quoq; colophonius mihi incōstantior uisus est: qui animū nunc ex terra aquaq; cōstare: nūc spiritū esse dixerit: & utroq; tamē modo mortalē. **N**ec **X**enophane mihi uisi sūt multo acutiores: aut **P**armenides qui ex terra & igni: aut **B**oethus qui ex aere & igni animū constare sunt opinati. **A**t **H**ippocrates medicus animum esse dixit: tenuem spiritū per corpus omne dispsum. **S**ed iā ad **P**ythagorā nostra reuertat oratio. **I**s em̄ **P**herocydes syrio usus doctore: philosophorū omniū primus ut tradūt quidā: aternitatē animorū asseuerauit: quāq; **T**hales milesius q̄ **P**ythagoran annis circiter cētū antecessit: idem tenuisse ostendit. **P**ythagoras igitur primus ex **I**talia philosophorū familia: asseruit animos nulli subiacere interitui: nulla tñ ad eā rem reddita ratione: siue quod definitionē satis ex se se firmam esse iudicasset: siue qđ tanta eius foret auctoritas apud omnes: ut quæ quid ipse dixisset: omni ratiōe firmitus haberec. **S**ecutus est tandē **P**lato **S**ocratis auditor: quē tris pbare ac sequi solitū legimus: doctore suū eū quē dixi: **S**ocratē in moralibus: & **H**eracleū in naturalib⁹. **I**n ijs uero quæ supra naturā diuināq; sunt **P**ythagoran. **I**s igit̄ **P**lato cū ad mūdi similitudinē animū trifariā

Philolaus
Heracleus

Alchmaeon
Diogenes
Anaximenes

Heracleus
Xenophanes

Parmenides
Boethus
Hippocrates
Pythagoras
Pherocydes

Thales

Plato
Socrates
Heracleus
Pythagoras

diuississet: eius principatū: hoc est mentē: quæ ratiocinat: intelligit ac sapit: in cerebro tanq̃ in capitolio aliquo collocauit: quoniā ea corporis pars longius abest a colluione & sordibus: uigorē aut iracundiæ atq; animositatem: quē græci θυμός: thymon: appellant in corde: cupiditatē uero subter præcordia. Huiusmodi em̃ ordinē etiā in uniuerso mūdo & in republica ipsa seruauit **Plato**. In ciuitate em̃ & uniuerso populo qui prudētia cæteris ciuibus sapiētiāq; præstāt: eos habitare iubet æditiōis locos urb̃is: quiq; præcepta dent iubeantq; agenda. In medio aut̃ urb̃is tanq̃ in castris militarem iuuetutē & rebus agendis aptam collocat: quæ exequatur & agat: quæ sunt a præstātoribus cōstituta. In extremis uero urb̃is eiūs dē locis opifices esse uult & uulgaris reliquosq; omnis: qui aut in se illi: aut in sordida arte uersent: ut pareant pro cōuenienti quoq; atq; utili ministerio. Eadē ratione ac similitudine in mūdo est usus: cuius summatē ac principem qui imperat regit moderat omnia: cælesti domicilio dimetiē. Huic tanq̃ in media regione subijcit Angelos atq; dæmones: qui agāt omnia exequaturq; pro imperio. In terra uero homines sunt positi ut pareant: & ministerio præsto sint. Et ita in nobis quiddā regale esse uult positū in summo quod imperat: quiddā uero qd̃ agat collocatū in medio. Tertiū aut̃ pubetenus & infra positū: qd̃ regit atq; administrat: & ea quidem duo appetitus species esse uult: quæ rationi tamē naturaliter pareant. Imperat igit̃ mens in capite: quæ est prima animi uis eaq; cōtemplatiua: qua intelligimus ac sapimus. Altera uero animi uis quæ secūda est dignitatis: in pectore cōstituta ut agamus: quæ iussa sunt efficit. Reliqua uero inferius posita illa uis uiribus melioribus morē gerit. Censet aut̃ **Plato** animū meare per omnes artus totumq; corpus: & per singula membra quasi instrumenta uim suā ostendere & ad ipsum in sentiēdo quidem referri oīa: quæ sensibus occurrant: ea uero quæ sensus referant: esse alia atq; alia. **Definit** aut̃ **Plato** animū hisce uerbis: **Animus** est substantia incorporea seipsam mouēs ac rationalis. Huius uero immortalitatem demonstraturus ita **Socratē** in libro de pulchro: q̃ **Phædrus** inscribit: differētē facit tali argumētatione: & ea quidē ad uerbū. **Animus** oīs immortalis est. Quod em̃ semp̃ mouet̃ est immortale: Quod aut̃ aliud mouet̃ & ex alio mouet̃: cū finem habet motionis: uitā etiā finē habet. Solū ergo quod seipsum mouet: ut quod seipsum nō relinquit: moueri nūq; definit: sed etiam cæteris quot quot mouent̃: hoc fons & principiū est motionis. At principij nulla est origo. Ex principio em̃ omne ortū necessario oriē. Ipsum ue-

θυμός
Thymos

Angeli
Dæmones

Animi definitio
Phædrus
Argumētatio
platonica

FRANCISCI PHILELFI

ro nullum ortū. **N**ā si ex aliquo principiū gigneret: principiū esse nō posset. **S**ed quoniā nō orit: necesse est ut nec etiam corrumpat. **P**incipiū em si perierit: neq id ex alio unq nec aliud ex illo oritur. **S**iquidem a principio oriri oportet omnia. **I**ta igit fit: ut motionis quidem principium ex eo sit quod ipsum moueatur a seipso. **H**oc autē nec interire nec nasci potest: uel & omne cælum naturaq omnis corruat atq consistat. **Q**uā ipsa nunquid ex eo consistere rursus possint: unde agitata ortum sint habitura: **C**ū igitur perspicuū sit id esse immortale quod mouet ex seipso: quis uerebitur hanc ipsam esse animi essentiā & rationē dicere: **O**mnem em corpus quod exteriore agitat motu est inanimū: **Q**uod aut interiore motu suoq agitur: animatū est: hæc em est propria animi natura. **Q**uod si hoc ita habet: aliud nihil esse pōt qd ipsū a seipso moueatur q animū: necessario sit ut animus neq nascat neq moriatur. **E**t subtilissime certe **P**lato: & q pulcherrime immortalitatem animi argumentando cōclufit: modo nō ita principium quēadmodū finem sustulisset. **N**am etsi animi nō nascuntur: creantur hi tamē simulq ab illo infunduntur in hominū corpora: ab quo sunt omnia ex eo creata: quod antea non fuisset: & eodem quidem temporis puncto & creant & infunduntur. **N**ec em cū illis sentio quolunt aīos nostros simul omnis creatos esse: **M**ec itē cū illis: q afferunt ita hominum animos ab animo ut corpora ab **A**dā corpore manare. **X**enocrates uero aliud dicere nihil uisus est: q quod doctor eius **P**lato sensisset. **N**am cum ait animū esse numerum: cuius uis ex natura sit maxima: nihil plus addidit: q omnem illam seipsam mouentem uim ab ipso deo manare: id quod etiam **P**latonē uoluisse ex eius scriptis deprehendi potest. **A**rcesilaus uero ut fuit mediæ auctor academix: ita etiam a **P**latone superioribusq platonis dissentiens: eadem ratione animum esse putauit sanguinē: qua & **H**ippon & **E**mpedocles: nō quæ mentis uis foret secum ipse cōsiderans: sed omnia ad sensum referens: qui cum totus sit corporis: interit etiam una cum corpore. **N**ec prætereundus est **H**eraclides ponticus: qui animum dixit esse lucem: principatum is uis delictet igni tribuens. **S**ed redeamus ad **P**latonem. **H**ic nō tam animi nobis qui creatus esset: immortalitatem ostendit q eā æternitatem cuius etiam principium nullum est: firmissima argumentatione demonstrauit. **Q**uā ratiocinandi uim & **S**peusippus ac reliqui fere omnes qui a **P**latone fluxere: maiorem immodū approbauerunt suntq secuti. **V**nus **A**ristoteles est inuentus: qui a doctore suo quem annis uiginti audiuerat: dissentire sit ausus: argutia po-

Plato

Xenocrates

Arcesilaus

Hippon
Empedocles
Heraclides

Plato

Speusippus

Aristoteles

tius usus q̄ ueritate. Quod si maluisset uirum se gratū & iustum existimari q̄ æquæ uersutum ac doctum: nunq̄ ab eo quod non minus probat: q̄ acutissime norat: declinasset itinere. Sed ita sunt hominum ingenia gloriæ cupiditate plerumq̄ accēsa: ut neq̄ pen si uelint: nec ueritatis habere rationem. Nec tamē stoici prætereundi sunt: qui auctore Antisthene Socratis discipulo nomē inter philosophos habent: honorificum plarūq̄ horum ex natura ignea cōstare animum putauerūt: Qui consentientes Empedocli: eius principalem partem locauerūt in corde: nec eam tamē sanguinem esse uoluerunt. Siquidem sanguis cum corpore simul nascitur. At Zeno Cictieus Thebani Cratetis auditor: opinatus est animum esse spiritum: ex eo nactus rationem: quod spiritu recedente a corpore animal moreretur. Itaq̄ dicebat hoc sane est animal: Sed naturalis spiritus dum recedit moritur animal. Quo fit: ut naturalis spiritus anim⁹ sit. Chrysippus uero Stoicorum omniū ultimus idēq̄ eius sectæ eruditissimus: & in scribendo non minus copiosus q̄ accuratus: dicebat una eademq̄ re nos spirare & uiuere. Sed quoniā naturali spiritu spiraremus: eodem etiā nos uiuere spiritu. Et quia nos animo uiueremus: hinc concludere nitebatur animū nihil aliud esse q̄ naturalem spiritū. Animum uero ipsum in partes octo diuidebat. Constat enim hunc asserebat ea ui quæ imperat & sensibus quinq̄: tum uocali substantia: præterea serendi gignendiq̄ uirtute. Partes autē animi a cordis sede tanq̄ a fontis origine manare: & per uniuersum diffundi corpus uitaliq̄ spiritu singillatim membra complere omnia: & ea regere atq̄ moderari arbitrabat innumerabilibus diuersis uirtutibus alendo: adolendo: mouēdo: localibus motionibus instruendo: sensibus compellendo ad operandum totumq̄ animū sensus qui sunt eius officia ueluti ramos ex illa principali parte tanq̄ trabe futuros: eorum quæ sentiuntur nūcios pandere. Ipsum uero de ijs quæ nūciauerint: iudicare tāq̄ regem. Et ut singuli quidem sensus unum quiddam sentiunt idq̄ ad præsens tempus. Nam neq̄ præteritum quicq̄ meminere: nec futurū suspicantur quicquā: ita intimæ cōsultationis deliberatio nīsq̄ p̄prium esse Chrysippus uult: tum cuiusq̄ sensus passionem intelligere: & ex his quæ nunciant: colligere quid ea res sit: tum accipere præsentia: meminisse præterita: prouidere futura. Additq̄ muta etiā animalia habere uim animæ principalē: sed eā dūtaxat qua cibos discernāt: imaginent: insidias declinēt: prærupta præcipitiāq̄ prosiliant: & locos sibi tutioris quæritent: ac necessitudine

Stoici
Antisthenes
Socrates

Zeno
Crates

Chrysippus

FRANCISCI PHILELFI

recognoscant: multaq; sibi parent quæ ad salutē expediūt: sed hāc uim secundū naturā esse dicit: nō secundū eam mētis rationē quæ ex omnibus animantibus homo utiē solus. Adducitq; similitudinē uir eruditissimus nō ineptam. **A**it em̃: Quēadmodū **A**rachnea in medio cassis sedens omnia filorū exordia tenet pedibus: ut cū ex bestiolis quid ex quacūq; parte plagas inciderit: de proximo ipsa sentiat: sic principalis uis animi posita in media cordis sede sensuum exordia retinet: ut cū quid nunciabunt de proximo recognoscat. **E**t uocem quoq; **C**hrysippus uult e gremio cordis mitti: quæ ubi tandem a lingua cæterisq; dictionis instrumentis formata fuerit: sonos articulatos ædere qui sermonis sunt elementa: quo quidem ueluti interprete: ipsius mentis arcani motus aperiantur. **E**t id uocant animi principale. **Q**uare cū spiritum animum esse dicit: cū sane corpus dicit: ideoq; eundē pati quē corpus interitum. **S**iue aut̃ simul cū corpore eiufmodi animus intereat: seu nō multo post ad rem nihil quāq; nō intelligo: quid nō pereat simul cū corpore: cū idem sit etiā corpus. **A**t **P**ossidonius cū animū diceret esse corporis formā aliquid dicere uidebat: sed nō multum: cū eam subīceret interitui. **N**os uero alia ratione & ab ijs qui sibi animū cum pecudibus cōmunem esse uoluerunt: & a **P**latone & cæteris qui hominis animū deo æqualē statuerūt: non iniuria dissentimus. **C**redimus em̃ & affirmare indubitato audemus ita animū esse in corpore humano: ut deum in mundo. **N**am ut deus qui nullo tangit̃ motu: omnia actū mouet cū ipse neq; per se neq; per accidens moueat̃: eodem modo cū animus immobilis ipse sua natura sit: corpus tamen mouet. **M**ouet̃ em̃ per accidens animus cū mouet̃. **N**ā ut cæteris in rebus omnibus deo est animus: ita uirtus animi quæ mouet̃: inferior est dei uirtute quæ mouet oīa. **S**ed iam ad firmioris nos rationes & christianas & nostras ppius accessuri qui bus animi immortalitas dilucide appareat: quid animus ipse sit: nostro quasi Marte definiamus: atq; tueamur nō tam fortasse subtiliter q̃ recte ac religiose. **I**d uero facillimum factū fuerit: si prius ostenderimus nō simpliciter dici animū: cū eius nomē latius pateat. **N**am quæcūq; dicimus uiuere: ijs animū damus. **Q**uare cū & herbe stirpesq; omnes uiuāt: hæc oīa minime carēt animo: eo scilicet quo alunt̃ & adoleſcunt. **E**t in pecoribus & iumentis inest animus idem qui in herbis & in arboribus ac præterea qui dicit̃ sensitiuus: **S**ed in his neq; intelligentiā nec perfectam rōnē inesse uolumus. **I**taq; animus omni perfectionis numero absolutus in homine est solo. **H**unc ergo ita definiamus: **A**nimus est creata substantia

Possidonius

Plato

Animi definitio

spiritalis simplex ratio is intellectusque particeps: quæ seipsam mo-
 uēs naturale instrumentaleque corpus tādū afficit ea ui: quæ & uita
 lis est: & sensibilia admittit: quoad eorū natura capax elementalē
 cōueniētiā seruat. **Hic** mihi humanus uidet animus: quē si quis
 ignorat quonā pacto: quo Delphico præcepto admoemur: seip-
 sum cognoscat nō intelligo. **Huiusmodi** aut animū neque corrumpi
 nec aliud quicquē pati posse: quo a seipso discedat: cū discessum facit
 a corpore nullus mihi uidet labore sustinere audacterque defende-
 re. **Nā** ut a facilioribus rem pbare aggrediar: animus corpori ap-
 plicatus nequaquē est: ut **Platoni** placet. **Id** em si esset: nō unū quiddā **Plato**
 esse animus posset: sed multa pmixta. **Nec** em iccirco uitā suscipit
 corpus: quod ei animus applicet: sed qm per oēs eius partes diffun-
 dat. **Quid** aut aut pmixtionē aut cōcretionē afferā: cū nullum cor-
 pus queat aliud corpus usque quaque penetrare. **Quare** si neque corp⁹
 neque corporeū quicquē penetrat: animū corpore carere quis neget.
At qui omne corpus aut interiore agitāt: aut exteriorē motu. **Sed**
 quæ exteriorē utū motu in anima sunt: quæ aut interiore anima-
 ta. **Quod** si animus esset corpus: aut animo aliunde sumpto ute-
 ret: aut ui animi careret. **Sed** cū utrūque horū absurdū sit: relinquit
 animū esse incorporeū. **Præterea** si animus esset corpus: sequeretur
 corpori sociari corpus: **At** ea societas uel ex applicatione fiat neces-
 se est: uel ex pmixtione uel ex cōcretionē. **Sed** ex applicatione ani-
 mi qui solus dat uitā corpori: societas ea fieri pōt: cū applicat⁹ ani-
 m⁹ si sit: ad corpus intimū nō pmanat: **Nihil** em penetrat applica-
 tū. **Itaque** animus & corpus applicatione sociari nō possunt: sed nec
 etiā pmixtione. **Nō** em anim⁹ esset unū quiddā sed pmixta multa.
Num fortassis cōcretionē societas ea fiat: **Si** ita foret: duo p se cor-
 pora inuicē transirent: & locus unus quo corpus cōtineret: duorum
 corporū capax esset: quod fieri certe nō pōt. **Quare** cū neque ex appli-
 catione neque pmixtione neque cōcretionē corpus & anim⁹ sociant:
 patet animū esse incorporeū. **Et** qm sua quadā ui naturaque cōsistit
 eundē etiā immortalē. **Mouet** em ipse ex sese: & mouet corpus: nō
 mouet a corpore. **Nec** a corpore quicquē recipit secundum esse & sub-
 stantiā suā: sed uitā dat corpori: & ut sentiat efficit. **Idque** semp dum
 adest: habitatque in corpore. **Cū** se uero secreuerit a corpore: hoc sa-
 ne ei⁹ discessu interit. **Ille** aut quia indissolubilis & immortalis cre-
 atus est atque sempiternus: p se cōsistit: & eo melius habet: quod ser-
 uitate ueluti quadā corporis catenisque liberat⁹: sua natura suoque
 bono fruī: cū iam ei nihil esse potest impedimento: quo min⁹ acu-
 tius ac pfectius & intelligat & sapiat: omnēque iam pspiciēs diuinā

FRANCISCI PHILELFI

essentia ueritate sua beatitudine sit contentus. Ita ut in ceteris animantibus mors est interitus: quo animus simul cum corpore & dissipatur & perit: Quoniam nihil in istis est eo sensu perfectius: qui sine corporis uita esse non potest: ita in homine est animi a corpore separatio: quae ubi contigit leuis ille atque incorruptus euolat altius: nusquam retardatur: donec in illius conspectum peruenerit: cuius imaginem ac similitudinem praese fert: & tum demum omni labore omnique tadio peregrinationis huius mundanae uacuum: securus tranquillusque quiescit. Nam quid aut Epicuro aut Heraclito alijsque istiusmodi in mentem uenerit: nescio: qui simul cum sensu corporis perire intellectuum animum putauere. Nam id fortassis opinati sunt: quoniam animum corpore solutum corporeis oculis uiderenon possent: quasi non illum eadem ipsa & cogitatione complecti & ratione consequi possimus qua deum datur: quem & si corporis oculis non uideremus: ratione tamen atque intelligentia perspicue comprehendimus. An ignoramus mentem ac sensum differre inter se plurimum? Sensus enim a sensibilitatis nimietate corrumpitur: ut de his legimus: qui sedent a Catadupos: ob eamque rem debilius sensibile a sensu ipso minus sentitur: ut in tubicinibus tibicinibusque nonnullis: & in istis qui aut fistulis aut tympanis crebrius utuntur: persaepe animaduerti: Redduntur enim auditu imbecilliore adeo ut quae uoce sunt debiliore minus audiant. Idemque accidere illis solet: qui oculorum intuitum aut in solis radios aut in altioremiuue fixius intenderint: Nam uidendi aciem aut hebetant: aut etiam amittunt. De mente autem secus accidit: quae posteaque intellectu attigerit intelligibilia illa caelestia ac summa: longe facilius ac melius intelligibilia quae sunt inferiora mundanaque intelligit. Quare si mens magis operando non frangitur: nec etiam quo minus sit: corrumpatur. Praeterea rerum earum quae sunt inter se contrariae: contrariam esse rationem puto mihi concessum iri ab omnibus. Si quicquid est concretum: discretionem patitur: & dissolutionem omne compositum: animus certe qui neque compositus est neque concretus: nec discerni potest nec dissolui. Nam si quod materia uacat: corruptioni non subiacet: quomodo animus quem simplicem esse substantiam definiuimus: corrumpi queat? Et cum uideamus in natura quasdam formas a materia separatas omnino: ut angelos ac daemones: quasdam autem omnino insitas atque immerfas: ut naturales formas ex materia uel abstractas: nonne formarum quaedam tertiae ueluti mediae dandae sunt ad ipsius totius perfectionem: quae a materia scilicet manantes secundum illud esse quod inferius nominatur: ut ex manant formae:

Epicurus
Heraclitus

Catadupi

Angeli
Daemones

quæ a materia sunt deductæ: quæ manâtes inquâ a materia separari ab ipsa possint secûdû suum esse superius quæadmodum sunt formæ separata omnino. **S**ed huiusmodi certe sunt animi nostri: qui quo ad vires sensitivas manât a materia: sed quo ad vires intellectivas separari possunt. **H**inc fit: ut quantû ad mentalem attinet uirtutem: æque hi atq; angeli & dæmones nullum interitû patiant. **I**nsuper ignorandum ne sit: quod simplex est: id a seipso separari nō posse. **S**ed animus cum sit simplex: quo pacto separaretur a seipso? **I**taq; neq; a suo ipsius esse: **N**ec em̄ per aliam quandâ formam q̄ per propriâ ac suâ animo est suum esse quod dici. **N**ā de concreto & composito secus est. **I**d em̄ habet esse per formā: quæ potest a materia separari: & ita etiā corrumpi. **A**d hæc: nihil corrūpitur nisi aut per id quod sibi contrarium habet: aut ob alicuius defectû rei: quæ sit ad eius esse necessaria: **S**ed huiusmodi animis nihil habet contrarium: neq; ad p̄priû eius esse corpus est necessaria: cum siue in corpore sit: siue extra corpus: animus ipse per sese cōsistit. **E**x quo satis patet animû nō corrumpi corruptione corporis. **N**eq; re alia differet ulla: q̄ quod dum est in corpore: se corpori animus cōmunem facit: dum abest a corpore nō facit. **R**ursus si fieri nullo pacto potest: ut frustra sit naturalis appetitus: cūq; homo natura appetit semper esse: & esse id dicamus: ad quod fertur omniû appetitus: & nos ipsum esse mente concipiamus non solum ut præsens pecudum more sed simpliciter potius. **A**n est obscurû hominē qui sit corpore mortalis: cōsequi perpetuitatē secûdû animû quo esse absolute & secundum omne tempus apprehēdit? **A**tqui si anim⁹ simul cū corpore interiret: nemo se morti obſceret. **N**eq; aliud quicq; duceret uita charius. **N**ū Mutius ille qui postea **Mutius Scauola** est cognominatus: habuit corporis potius q̄ animi rationē: cum solus intra tot hostiû milia **Porsennā** est adortus moriturus: cum foculo manū tanq; imprudentiæ ream exurēdam imposuit. **N**am **Zeno** **Eleates** quanti corporis salutē fecerit: **Phalaris** testis est: cuius sæuitiam & truculentiam metu mortis pluris duxisset q̄ animi dignitatem: nunq; facinus illud tam præclarum esset adortus: quo & **Phalarim** interemit: & se iam pene interceptum reuo-
cauit ad uiuos. **Q**uid. **L. Brutum** memorem: qui ut **Arūtem** **Tarquinium** **Leonydas** quinq; regis filium interimeret: uitæ suæ non pepercit: **E**adem fuit **Thermophylaratio** **Leonyde** ad **Thermophylas**: eadem **Epamynondæ** apud **Leucitra**: eadem. **M. Marcelli** fortissimi gentilis illius tui: cum ab **Epamynōdæ** **Annibabe** quem nuper omnium primus **Romanorum** imperator **Leucitra** **M. Marcellus** **Annibal** in fugam uerterat: insidijs est circumuentus. **N**am si corporis

FRANCISCI PHILELFI

**Maximianus
Cæsar**

**Aristoteles
Δύναμις
Dynamis**

saluti maluisset: q̄ animi magnitudini detoroq; consulere: se ho-
sti fuga facile abstulisset. **Certe** si animus una interiret cū corpore:
nunq̄ esset ullus inuētus qui nō se omni ope atq; opera ab omni
mōtis discrimine abduxisset. **At** uidemus & p multos & magnos
uiros: qui se aliq; p patria aliq; p deo deuouerūt. **Nō** solū uniuersa
Romana legiō atrocissimis impij **Maximiani Cæsaris** satellitibus
trucidandā se præbuit: sed maximi quoq; ornatissimiq; exercitus
idē saepenumero fecerūt: faciūtq; quotidie. **Nec** em̄ dubitāt corp⁹
qđ sua natura mortale est: morti exponere: quo animū immorta-
lē per egregia uirtutis pietatisq; facinora liberēt periculo atq; mise-
ria huius uitæ. **Et** nos adeo nostri obliti sumus: ut nostrorū obitū
nō secus lugeam⁹: q̄ si animi simul cū corporibus sint sepulti: tan-
quā animo qui est hūani corporis forma: grauius accidere quicq;
possit: quo corruptus intreat. **Tripliciter** em̄ forma corrūpi pōt:
Aut p actionē cōtrarij: ut calor p frigoris actionē: **Aut** per subiecti
uitiū: ut oculus si perierit: pereat etiā uis uisua necesse est: **Aut** per
causā defectū: ut si præsentia solis defuerit: deest etiā lumen aeris.
Sed animus noster nihil hmoi pati potest. **Nam** quo pacto p acti-
onē cōtrarij corrūpat: cū per eam mentē quā **Aristoteles** uocat se-
cundum Δύναμις: dynamin: hoc est uim atq; potestātē possit &
cognoscere & recipere cōtraria oīa: **Cuius** aut̄ subiecti corruptio:
ni subiaceat qui nō a corpore manat secūdm suū esse: sed ab ipso
deo creatus est: **Defectus** uero causā qui possit ullus accidere cū
eius causa quæ alia nulla est q̄ deus: & immortalis sit & incom-
mutabilis & æterna: **Quem** præterea mihi afferes uel mediocriter
doctū qui minus cōfiteat quicqd est intelligibile ideo esse & diu-
turnius & firmitus: quod sensibile esse dicimus: sed qđ sensibilius
in rebus est: sicuti materia prima corrūpi non potest quo ad suam
substātiā: **Hinc** fit: ut longe etiā minus ea mens quæ est secūdm po-
testatem corrumpi possit: **Formarū** em̄ intelligibiliū capax est. **Itē**
quod agit: est eo quo patitur multo perfectius atq; preciosius.
Mens est autem huiusmodi ea quæ secūdm agilitatem operatio-
neq; dicitur. **Hæc** enim facit: ut actu ea intelligatur: quæ corrup-
pi nō possunt. **Sed** huiusmodi mens est quædam animi nostri uis
quæ neq; separari neq; misceri nec pati pōt: & ppter ea immortalis.
An illud etiā fortassis ambigam⁹: qđ ex seipso mouet & operā-
do & agēdo: alteri applicari non possit: **Nā** si alteri applicaret secū-
dū esse & essentiā: tunc operādi agendiq; causā operationib⁹ atq;
actionibus æqualiter respōderēt. **Quod** si ita sit cōiunctū: oēs in-
ternæ operationes externæq; actiōes sint ipsius cōiuncti: necesse est.

Quo fit: ut causæ quoque sint eiusdem cōiuncti: nec illud sit quicquid ex seipso mouet ad operandū & agendum. Itaque huiusmodi consequens est tollendum. Nam quod seipsum mouet ad operationes actionesque suas non applicat alteri: **A**nimus uero intellectiuius ita seipsum mouet ad interioris exteriorisque actus: ut ad hos nullo naturæ impulsu agitetur. Id quod in his quoque artibus cognosci potest: ceterisque rebus quæ principium capiunt ab actiuo ratiocinatio quoque intellectu. Itaque secundū esse & essentiam non applicat corpori. Quod cum ita sit: patet animum interitu eius interire non posse: cui secundū esse & essentiam non applicat. Nūquid etiā simus nescij: id cuius operatio & materiā excellit & corpus: corruptione corporis non corrumpitur. Nec enim operatio excellentior est ea substantia cuius ipsa est. Cum igitur intellectiui animi operatio sit huiusmodi: intelligit enim uniuersale: is ne una cum interitu corporis interibit. Qui uero putat animum esse corporis uirtutē: magno in errore uersant. Videmus enim uirtutum instrumentalium operationis post annos quinque & quadraginta in humanis corporibus fere omnibus frangi & debilitari solere. At illo ætatis flexu & sapientia augeſcimus: & ad sciendum reddimur acriore ui quadā mentis longe præstantiores. Quod si animus ille noster corporis uirtus esset: ea dumtaxat intelligeret quæ corporis sunt. Nam cuiuscunque aliquid capax est: pro sua natura est capax: Sed mens cum spiritalia simpliciaque intelligat: corporis uirtus certe esse non potest. Ad postremum ne uideamur quod oportet argumentando longiores: quicquid pro una eademque formæ ratione est imago & similitudo separata illius atque diuinæ mentis: non manat a corpore secundum esse & potestatem. Nam si ita manaret: cum quicquid formæ alicuius capax est: eius pro ui propria suaque est capax: & ita eam sibi formā pro corporis materiæque natura impræſſam recipere: quæ quidem in eo esset uel tanquam forma corporea: uel quæadmodum forma quæ & in corpore & pro corporis cōuenientia non ui propria operatur: qua quidem absurditate nihil absurdius. Nam quod mentis diuinæ imago similitudoque est: sua ui suaque natura ita mouetur ad operandū in corpore humano: ut illā uniuerso in mūdo operari & dicimus & certo credimus. Itaque necessario fit: ut quicquid secundū eandemque formæ rationem est imago & similitudo diuinæ mentis: quæ ut habet in **E**zechiele: signaculū ē similitudinis: id a corpore secundū esse & operationem & potestatem manare nullo pacto queat. Sed forma huiusmodi separata mentis cum & omni in loco semperque sit: si quis ambigat eadem hanc rationem recipi in animum intellectiui: is ab omni se ratione alienum fateatur: oportet. Quod

Ezech. xxvij.

FRANCISCI PHILELFI

cū ita sit: quid ueremur audacter ueroq; affirmare huiusmodi ani/
mū nec manare a corpore: nec fieri ullo modo posse: ut intereunte
corpore ipse intereat: **N**ihil in quā habet anim⁹ noster in se mixtū:
nihil cōcretū: nihil corporeū: nihil externū: sed sua quadā natura
constat suaq; ui: qua sentit: qua sapit: qua uiuit ac uiget: qua to/
tus est dei simillim⁹: quo fit ut neq; dissolui queat: nec secerni nec
deleri: sed immortalis sit potius planeq; sempiternus. **Q**uid ergo
dolemus **I**acobe **A**ntoni **M**arcelle nobis ereptos filios: **Q**uid tam
diu collachrymamur: **Q**uid querimur: **D**iruperunt illi tandem:
diruperūt: atq; leues puriq; peruaferūt nebulosum: hoc est caligi/
nosum calū: eoq; sunt euecti: ubi nulli uētorū flatus: nulli imbres:
nullæ sunt tēpestates: ubi nullus rigor: nullus ætus: nulla mutabi/
litas sed tranquilla omnia serenaq; sunt ac plena gaudij ineffabi/
lis. **I**taq; redi aliquādo ad teipsum colligere: recreare: agnosce qui/
sis quātusq; ciuis. **A**n unus fortasse tu inter patricos **V**enetos sis
inuentus: qui diuinæ iusticiæ diffidere uelle existimeris: **H**æc em̃
Venetis uobis laus est ueluti peculiaris: qđ mortaliū oīm primi iu/
sticiā colitis atq; ueneramini. **N**um **V**eneti iusti sint: deus uero in/
iustus: **N**ā hoc erat tertiū qđ mihi dicendū modo pposueram: cū
animorū immortalitatē ostēsurū me sum pollicitus. **Q**uā iam p/
bata qm̃ nobis est non minus firmissimis rōnibus q̃ incorrupta
quadā natura lege: reliquū est: ut idē a diuina iusticia muniamus:
ac ueluti roboremus qđ certe facillimū factū est. **P**ræstantissima
quidē inter uirtutes: & eadē splēdidissima optimaq; uirtus a uiris
sapientibus iusticia iudicā. **N**ā neq; domus neq; res publica neq;
ipsum hoīm genus uacare iusticia ullo pacto queat. **Q**ui calū ip/
sum omnisq; natura cōcidat: est necesse: ubi iusticia sit medio subla/
ta: **S**i solus deus est uirtus: & omni uirtute præstantior: solus certe
deus est & iust⁹ & toti⁹ iusticiæ fons atq; origo. **H**ic est ille: de quo
scriptū est apud **E**saia: **M**æe sunt iusticiæ & imperiū. **I**taq; nō ab/
surde in **O**see legi. **R**ecte uiæ domini & iusti habitabūt in eis. **D**e
hoc ipso etiā **D**auid inquit: iusticia est plena dextera tua. **Q**uod si
tanta est iusticia dei & tam abundās: si tanta est eius imperij pote/
stas: dubitandū ne sit eū qđ est apud **M**atthæū apostolū: cuiq; se/
cundū opera sua redditurū: **N**ā si secundū **A**ureliū **A**ugustinū pla/
cuit diuinæ pudentiæ præparare in posterū bona iustis: quibus
nō fruēti iniusti: & mala impijs: quib⁹ nō excruciabunt boni: sa/
tis nobis argumento esse debet animos nostros esse immortalis.
Videm⁹ em̃ quotidie: quāta in his rebus cōfusio sit: quæ orbilu/
nari subiectæ sunt. **Q**ui em̃ in huius sæculi cōmodis ordo est: uel

Tertia pbatio

Esaïas

Osee

Dauid

Matthæus

Aurelius

Augustinus

quæ potius nō abufio: **Q**ui omni sunt feruitute inferiores: imper-
 rant uiris bonis atq; dominant. **H**onorant impj: contēnunt p̄j.
Qui doctrina ualent & gravitate: ridiculo sunt. **A**ssentatores indo-
 cti habent in precio. **F**lagitiosi ac neq; & opibus abūdāt & gloria:
Viri frugi ac prastantes & mendici sunt & obscuro. **N**ulli p̄bitati:
 nulli eruditioni est locus. **L**euitatis omnia & stulticia plena sunt.
Quā rerū absurditatē **A**bacuc ueluti admirās inquit: **Q**uare respi- **A**bacuc
 cis contēptores: & taces: cōculcante impio iustiorē se: **E**t quod ui-
 demus quotidie usu fieri: affligunt uiri iusti ab impijs: & ad mor-
 tē usq; per oēm uitā cursum acerbissime cruciant. **Q**ui aut uim: q;
 iniuriā: qui cōtumeliā inferūt: nō modo pœnā subeunt: nullā p-
 sceleris magnitudine: sed in delictijs potius & uoluptate uiuūt: **S**ar-
 danapoli uitā: nō exitū assecuti. **Q**uod si uera sunt: quæ scripta le-
 gimus: **N**ullū malū impunitum: & nullum bonū irrenumeratū:
 cū persepe improbi nullā p̄petrati facinoris in hac uita pœnā reci-
 piunt: nec pramiū probi: ubi esset dei iusticia si animi simul cū cor-
 poribus interirēt: **N**um fortasse **D**iagoran illum meliū malimus **D**iagoras me-
 q; ueritatē sequi: **D**iagoras em̄ melius: cū accusasset eum ab quo **li**us
 liber quē ipse cōposuerat: surreptus esset: idq; ille a se factum peie-
 rasset: deinde libro perinde adito ac suo magnum ex ea re sibi no-
 men atq; gloriā peperisset: **D**iagoras quia impune adolescentē in
 tāto successu fortunæ peierasse uideret: deū esse homo stultissim⁹
 negauit. **N**esciebat em̄ aliā esse dei: aliā hoīm cōsuetudinē. **P**ermit-
 tit qñq; deus affligi bonos: quo uel magis exercitati meliores fiāt
 uel merita meritis cumulātes maiora sint pramia habituri: uel ob
 aliā reconditā causam hoīb; nobis incognitā illi notā. **I**taq; re-
 cte in libro sapientiæ scriptū est: **N**ec em̄ est alius deus q; tu. **T**ibi **Sap. xij.**
 cura est de omnib;: ut ostendas qm̄ nō iniuste iudicas iudicium.
Neq; em̄ rex neq; tyrannus in conspectu tuo inquireret de his quos
 perdidisti. **C**um ergo sis iustus: iuste omnia disponis: ipsum quoq;
 qui non debet puniri: condemnas: & exterum existimas a tua uir-
 tute. **E**t paulopost: **T**u autem dominator uirtutis in tranquillita- **V**bi supra
 te iudicas: & cum magna reuerentia disponis nos. **Q**uis est prae-
 terea ita ab omni ratione sensuq; abhorrens: ut quod ab hominib;
 nō negligitur: id ab deo neglectum putet: **S**i nos eorum quos
 genuerimus: diligentissimam curam gerimus: nū arbitremur deū
 nullam rerum humanarum: nullam horum quos ipse creauerit
 curam gerere: **F**aciamus ne deum omnino ociosum: & secundum
Epicturum providētiā eius tollamus omnem: **A**t audiatur **E**c-
 clesiastes: **N**e dicas coram angelo non est providentia: ne forsan

FRANCISCI PHILELFI

Hieremias

**Cōclusio per
enūerationē**

Peripatetici

deus iratus super sermones tuos: dissipet cūcta opera manū tuarum. Quapropter cū deus gubernet omnia puidētia: & cū iustus sit dominus: secundum **Hieremiā**: satis nobis pbari debet eos omnis qui in hac uita receperint: fore ut in altera uita post interitū corporis quicq̃ pro meritis suis aut prēmii recipiant aut poenā. Sed cū corpus ab animo separatū quoniā nihil sentiat: nihil etiā pati possit: an diffidimus quin id totū quicquid est uel optandum uel formidandum: animo ipsi primū: deinde post resurrectionē & animo simul cumulatione quadam mensura debeat & corpori. Quare ex re patet uel pro diuina iusticia hominū animos esse immortalis. Cum igit̃ iam satis ostensum sit: nullā esse neq̃ necessariā neq̃ honestā causam tam diuturni ac tam uāhementis doloris tui: qđ filium uideas teterrimo ac tristi corporis carcere mortis beneficio liberatū: cū morti quæcunq̃ in mundo sunt: debeant omnia: eāq̃ intelligas malorum omniū atq̃ incōmodorum finem quibus hominū uita cruciat̃: & cū suauissimi præterea cuiusdā somni imaginem: tum uitiorū omniū sepulturā: & ut improbis propter futura supplicia formidandā: ita probis ac pijs quibus aterna debet gloria: expetendam maxime atq̃ exoptandā: Quid est per immortalē deum: quod in hac tanta immortalitate libertate: beatitudine animorū lugere te oporteat faustum: felicē & fortunatum **Valerij** tui obitum: qui ut te patre uiro præstantissimo: ita admiratione probitatis suæ adeptus omnem huius uitæ quæcunq̃ haberi potest foelicitatem: ex hisce luctuosissimis tenebris cōmigravit ad lucem illius cælestis & pacatissimæ ciuitatis: ubi omnia ridet: omnia exultāt: omnia bonorū omniū plena sunt: Iam sane tu **Valerij** beneficio qui nup̃ solum eras **Venetiarū**: cælestis patriæ factus es ciuis: ubi nullus est liuori locus: nullus obtrectationi: nullus cōtentioni. Quicquid em̃ bonorū acquirūt liberi: non minus bonis parentibus q̃ sibi acquirunt. Quare cū pulcherrima & dilectissima tui portio cælesti republica es donatus: potes etiā iure tu cum uoles: uelle aut̃ semper debes: iura tibi filij uēdicare. Quid em̃ est amplius quod requiras in uita: Abundas tu certe his omnibus & bonis & cōmodis: quibus humana foelicitas cumulatur. Nam si ad sæculi huius foelicitatē triplicia bona Peripatetici prinere præcipiunt: fortunæ quæ aliud nihil q̃ dei uoluntas est: corporisq̃ & animi: quis neget foelicitissimū esse te: Vt em̃ a patria incipiā: si quis secū animo uoluerit: & qui primi fuerint **Veneti** & quæ regna tenuerint: & ubi tandē cōfederint: & quas urbes illustrioris cōdiderint: satis quod ad patriæ laudem spectet: a se narratū existimet.

ORATIO FVNERIS III

Nam res illoꝝ maiorūqꝫ tuozꝫ clarissime gestas si uel deliberare in
stituerō: nō breui quapiā aut oratione aut libello: sed tot uolumini
bus opus sit: ut uel eas enumerare difficile fuerit. Itaqꝫ ut paucis rē
percurrā: es tu **Iacobe Antoni Marcelle** omniū primū in ea patria
natus: & ab ineunte adoleſcētia ad istā usqꝫ ad præsentē uel aduen
tantē iam senectutē per omēs ætatis gradus egregie honoratus: q̃
nulla uideo in uniuerſo terrazꝫ orbe nominis gloria clariorē. Quæ
em̃ gēs nō mō in **Italia** sed etiā intra oēm terræ ambitū nobilior est
Venetis: Qui primū profecti a **Doribus**: ut **Diodorus Siculus** au
tumat: relicta ea **Galliæ Transalpinæ** parte opulētissima & præcla
ra: quæ iacet e regione **Britāniæ**. Nec em̃ iſs assentior qui **Venetos**
putāt & ortos & nominatos: alijs ab **Eneto** rege **Illyricozꝫ**: alijs ab ur
be **Eneta**: quæ etiam ipsa in **Epiro** & illustis fuit & potēs: cōſedere
post res multas atqꝫ peringētis pulcherrime gestas i **Paphlagonia**.
Deinde **Phylamene** duce atqꝫ rege auxiliū regi **Priamo** ferētes ad
uersus **Græcos**: tandē post maxima clarissimaqꝫ facinora **Phylame**
ne amisso cū **Paphlagoniā** ob intestinas eius regni seditiones repe
tere nollent: se abeunti **Antenori** nauigationis atqꝫ fortunæ socios
addidere: siue is post **Ilj** quā uulgo tradūt captiuitatē: **Græcoꝝ** be
nignitate pro ueteris hospitijs iure usus sit: siue post ambitionē sub
fœderibus **Græcoꝝ**: ut sunt **Aegyptij** huiꝫ sentētiæ locupletissimi
auctores: ex ipsius **Priami** & **Hæctoris** uolūtate coloniā deduxerit
intra sinū **Hadriaticū**. Itaqꝫ bello uictis fugatisqꝫ **Euganeis** q̃ ma
re inter alpeſqꝫ populi ferocissimi incolebāt: **Eneti** simul **Troiani**qꝫ
uniuerſæ illius regionis **Ponti**: in quē primū essent egressi locū **Tro**
iam uocauerūt: Idqꝫ **Pago** nomē māſit. Gentē autē uniuerſam ob
multitudinē uireſqꝫ **Enetoꝝ** ex ipsius **Antenoris** **Troianorū**qꝫ sen
tentia **Eneti** sunt appellati. **Eneti** igiꝫ adepti pulcherrimā atqꝫ fera
cissimā **Italiæ** orā **Patauiū** atqꝫ **Aquileia**: quā postea ipsam tempo
rū calamitate funditus deletā rursus cōdidere **Romani**: alijsqꝫ nō
nullis in ea cōditis amplissimis & opulētissimis urbibus ac regno
mirabili incremēto amplificato. Demū ut sunt res humanæ incon
stantes omēs ac mutabiles: **Enetj** idem qui addito æolico digāma
Veneti postea dicti sunt: ob **Hunnoꝝ** **Gotthorū**qꝫ impetū ac uasta
tionem fortunæ temporibusqꝫ prudēti atqꝫ salutari cōſilio cedētes
quotquot ex uniuerſa **Venetia** proximisqꝫ **Italiæ** urbibus & opibꝫ
& nobilitate præstabāt: in hunc istū locū quē fœlicissime nūc tene
tis: ut erat ab omī **Barbarozꝫ**qꝫ turbine & imanitate apprime tutꝫ:
sele omēs cū suis omībus incolumes receperūt. Vbi urbē **Venetias**
diuino quodā ductū atqꝫ auspicijs cōdiderūt: qua quidē una nihil

Venetorum
origo
Dores
Diodorꝫ Siculꝫ
Gallia transal
pina
Britannia
Eneta
Epirus
Paphlagonia
Phylamene
Priamus
Græci
Antenor
Ilium
Aegyptij
Priamus
Hæctor
Euganei
Eneti
Troiani
Troia
Eneti
Patauium
Aquileia
Æolicum di
gāma
Veneti
Hunni
Gotthi
Venetia

FRANCISCI PHILELFI

est sub sole neq; mirabilius nec melius. Per idem uero temp⁹ incl^y
Marcelli ti illi maiores tui plariq; **Marcelli** moti nō cum uetere illa necessitu
Aeneas dine ac beniuolentia quæ **Aeneæ** **Antenoriq;** fuerat inter se maxⁱ
Gothi ma: tum securitate & amœnitate loci post uersam a **Gothis** urbē
Roma **Romā** i prædā & uniuerſam ferme **Italiā** ferro igniq; uastatā cū or
natissima opulētissimaq; classe se **Venet** priuatim ac publice p oia
M. Marcellus ioris tuos: aut. **M. Marcellum** fortissimū & clarissimū imperatorē:
Annibal perprimus **Romanorū** ducum uidit **Annibalem** fugienē: qui unū
de quadragies collatis signis mirabili sua cum gloria cum hoste di
micauit: qui non minus aduersis q; secūdis in belli uicibus cadē se
animi constantia strenuitateq; semper gessit inuictum: aut. **M. item**
M. Marcellus **Marcellū** uirum nō minus acrem & grauē q; eloquentē: qui ut pu
Pompeius blice libertati bonoq; consuleret: maluit incerto ac formidabili bel
li discrimine **Pompeiu** sequi: q; ullo blandiētis fortunæ ufusus be
Cæsar neficio sentire cum **Cæsare**: Qualis aut futurus erat **Marcellus** ille
Octauia adolescēs quē **Octauia** sororis filiū **Cæsar** **Augustus** propter mo
tum ingenijq; præstantiā sibi adoptarat: si diutius fuisset in uita: ex
Virgilius **Virgilio** nostro cognosci potest. Ita em de illo cecinit.
Mauors **Quantos** ille uirū magnā **Mauortis** ad urbem
Campus aget gemitus: uel quæ **Tiberine** uidebis
Funera: cum tumultū præterlabere iacentē.
Nec puer iliaca quisq; de gente latinos
In tantū spe tollet auos: nec romula quondā
Vllo se tantū tellus iactabit alumno.
Heu pietas: heu prisca fides inuictaq; bello
Dextera: nō illi quisq; se impune tulisset
Obuius armato: seu cum pedes iret in hostē:
Seu spumantis equi foderet calcaribus harmos.
Heu miserande puer si qua fata aspera rumpas:
Tu **Marcellus** eris. Prætereo reliquos maiores tuos: q & plurimi
extiterūt in florentissimo isto **Veneturum** senatu & amplissimi uiri:
quos certe oīs cū maximo sui nominis splendore mirū in modum
reipublicæ profuisse constat. Quid enim de uniuerſa uestra republi
ca uerba faciam: aut sim circa publicas laudes curiosior: cū uestro
rum quorūdam causa effectum uideā: ut propria laudes negligā
tur? Quo factum est ut tot tantæq; **Veneturum** res gestæ ad hanc
diem in obscuro sint eorū uitio: qui nulla ipsi fortasse uel minima
digni laude aliorum gloria offendantur: nescientes ij quidē uix ul
lum in republica uitium esse inuidentiā execrabilē perniciosiusq;.

Desinant igitur fucatae simulatores iusticiae male consulere: ne dum uidentur id agere ne quid discordiae in bene morata ciuitate oriat ex cognitione illustrium facinorum: non minus uniuersae patriae quam optimis quibusdam ciuibz occultis odijs nocuisse iudicent. Nos autem hoc tempore praetermissis publicis laudibus illisque & maximis & prope infinitis de te uno quod coeperamus: breui absoluemus.

Natus ergo ex illustri genere **Marcello**z adeptusque opera diligetia quam parentum ea initia & adminicula omnia quae bonum & egregium ciuem factura essent: & ab ipsa usque adolescentia in rebus grauissimis semper fortiter innocenterque uersatus: breui temporis curriculo cum incredibili omnium admiratione ad summam gloriam perualisti. Conticebo enim breuitatis gratia comoda tui corporis: quibus heroas etiam illos quos ob excellentiam humanae naturae decantat antiquitas uel aequas uel superas: perceritatem: latitudinem: robur: conuenientem membris: cooperationem: tum uigorem scintillasque oculorum: integritatem omnium sensuum: formam bonitatem ac praestantiam: qua ita emines inter alios: ut ea de te iure dici queant: quae de **Iasone** canit **Orpheus**,

Clarius in cunctis diuus splendebat **Iason**:

Iuno etenim latos oculis afflaret honores.

Et pulchrum dederat magnamque & pectore fortem.

Quae quidem omnia tamen non mediocria ad uirtutes sunt adminicula: talia tamen sunt: ut simul cum corpore consenscant. Sola est animi uirtus: quae in dies magis atque magis reuirescit ac floret: eosque fructus de se fert: qui & suauissimi sunt & salutes & sempiterni. Quibus autem uirtutibus ipse non polles? Quid ingenio tuo uel acutius uel fecundius? Quis te uno in dicendo aut grauior: aut ornatio: aut gra-

tior: e cuius lingua quod de **Nestore** **Homerus** memorat: dulcior **Nestor** omni melle oratio profluit: iusticia uero integritateque tantus es: **Homerus** ut neque **Fabricius**: neque **Cato**: nec **Paulus** **Hamilius**: nec **Aristides**: **Fabricius** nec **Phocion** tibi sit praefereendus. Quid memorum temperantiam: quod in uictum animi robur: quid tolerantiam & constantiam tuam omnibus in rebus: **Cato** **Paulus** habemus: Nam fide & pietate ueritateque tibi sanctius nihil ducis. **Facili** milius tate uero humanitate: mansuetudine: affabilitate: beneficentia tantum **Aristides** **Phocion** tus es: ut eos etiam quae te nunquam uiderunt: mirifico tui desiderio afficias.

In omni autem prudentiae & consilij genere quae tibi antepone habeo neminem. Et ne id quidem mirum. Ita enim a primis annis & mari & terra es per omnes uicissitudines fortunae: uel tuo uel reipublicae tuae nomine in rebus plurimis uariisque & maximis diu multumque uersatus: ut ea de audeam de te affirmare: quae de strenuo atque sapienti **Vlyxe** illo **Homerus** poeta finxit.

Iason
Orpheus

Nestor
Homerus
Fabricius
Cato
Paulus ha
milius
Aristides
Phocion

Vlyxes
Homerus

FRANCISCI PHILELFI

Callentē dic musa uirū: qui moenia sacra
Diruta post Troia multūq; diuq; pererrans.
Et mentes hominū multoꝝ nouit: & urbes
Vidit: & horrifona qui tristia plurima ponto
Pertulit: in patriā quo se sociosq; referret.

Sed illud in te est uirtute omni præstātius: quod cū ceteros omni lau
de antecellis: tenon modo ceteris omib; parem uelis: sed multis
etiā in rebus inferiorem. Et facis tu quidē omnia sapiēter. Nam etsi
pulcherrimū duciē ceteros beneagēdo superare: lōge tñ & pulchri
us est & diuinius seipsum ita uincere: ut nihil inani gloriæ tributū
uideat. His artibus: his studijs factū est: ut oīa in maximo tuo am/
plissimoq; senatu nō modo nō petens: sed qñq; etiam fugiēs cum
maxima tua sis laude consecutus. Quanti aut faciunda sit egregia
uirtus tua singularisq; prudentia: existoꝝ patrū de te iudicio facile
potest intelligi. Est em patricioꝝ apud uos ordo: id qđ de Roma/
nis quondā regi Pyrrho Cyneas retulit: senatus multoꝝ regū: Ita
qđ nihil apud uos temere iudicat: sed & mature & sapiēter omnia.

Romani
Pyrrhus
Cyneas

Quod ut re ipsa clarius pateat: paucis e multis breuibusq; exēplis
& grauissimū senatus tui de te iudiciū & tuā in rebus gerēdis confi/
ciundisq; strenuitatē: celeritatē: industriā compendio exponā. Fuit
florentissima reipublica uestra nuper cū nobilissimo illo & excelso
animo principe Philippo Maria Anglo diuturnū bellū atq; pericu/
losū: cuius initiū a Florētinoꝝ fractis afflictisq; rebus fluxit: qui
cū a uobis opem & auxiliū implorassent aduersus eū: qui cū uetus
uobis necessitudo atq; amicitia semper fuerat: cū graui detrimēto
uestrū arariū affecerūt: tum in tantā rerū difficultatē uos coniece/
runt: ut de uniuerso quandoq; imperio inire discrimen cogeremi/
ni. Casalem cognomēto maiore: quod quidē oppidū positū est in

Philipp⁹ dux
Florentini

Casalis maior
Padus

Padu ripa: oppidanorū defectione tenebatis. Id Philippus ingenti
ornatissimoq; exercitu classeq; munitissima flumine terraq; ador/
tus: indefesse atq; acriter oppugnabat: & pilis saxeis & missilib⁹ at/
q; omni tormētoꝝ ac teloz genere. Per multū em rei suæ eum locū
cōductusq; arbitrabat: uel ad tutandū agrū Cremonēsem: uel ad
tollendā spē hosti subuehēdā classis aduersus urbes suas quæ Pa/
do adiacēt. Erāt iam oppidani peregriniqu; milites assiduīs uigilijs
& laboribus ita defessi & exinaniti uiribus corpoꝝ: ut de deditiōe
consilium inirent. Tu uero qui oppidanis cunctoꝝq; præsidio præ/
fectus intelligeres quāti iuteresset illud oppidū nō solū ad turban/
dam rem hostis: sed etiam ad Brixia salutē: quæ rei frumētaria in/
opia laborabat: nec ei aliū de qđ ex Casale quo a Venetis per Padū

Brixia

nuper maxima uis frumēti esset aduecta: consuli per id temporis ac
 prouideri posset om̃ibus & animi & ingenij uiribus cōtra annixus
 alios beniuole monēdo: alios acriter accusando: hos adhortatiōe:
 illos minis: singulos singulis remedijs ut usui erat impellēdo: illud
 breui consecutus es prudenti oratiōe & animi magnitudine: quod
 alius quisq; in tanto hostiū terrore: in tantis difficultatibus oppidi
 nullis uiribus sperare ausus esset. **Frustrari** em̃ hostis cum sua se ui-
 disse spe ob uni⁹ **Iacobi Antonij Marcelli** consiliū atq; diligentia:
 coactus est deniq; inde abducere suas copias. **Quæ** quidē res cum
 magnā de tua præstanti singulariq; uirtute admirationē apud ho-
 stem: tum præcipuā apud tuos tibi laudē comparauit. **Obsidebat**
Philippus idem maximo & firmissimo equitatu peditatq; urbem
Brixia: quæ **Cœnomanorū** omniū caput est: & populo atq; opib⁹ **Philipp⁹ dux**
 præpotens. **Eoq;** iā res erat adducta ob diuturnitatē belli obsidio **Brixia**
 nisq; molē: ut ciues præssi famæ & rerū necessariarū omniū defatiga **Cœnomani**
 ti inopia: in ultimā essent desperationē acti. **Nam** & uniuersus cam-
 pus ea tempestate & municipia castellaq; montana fere om̃ia in ho-
 stiū erant potestate. **Itaq;** nullus aditus in urbem patebat om̃ino:
 adeo **Nicolaus** ille **Perusinus Philippi** imperator uigilantissimus **Nicolaus**
 bellicosissimusq;: locos om̃is nō modo urbi uicinos copijs suis cu- **imperator**
 stodijsq; uallarat: sed etiam eminus iacentis per quos ullus patere
 posset accessus: munitione firmissima asseruabat. **Rumor** quotidie
 magis apud **Venetos** increbruerat propediē **Brixia** periturā: nisi &
 frumentū & auxiliū ilico mitteret. **In** tanta rerū iniquitate cum flu-
 ctuarent patres: neq; quid consilij caperēt in casu tam repentino &
 tam difficili offerret: tum ipse ut es ingenio acerrimo & animo ad
 res magnas atq; periculosas inuictō: te ultro quasi alter **Scipio** ad **Scipio**
 id negocij atq; discriminis iturū polliceris. **Cunq;** nōnulli te rem su-
 pra uires conaturū dicerēt: aliudq; nihil q̃ mortē tibi & senatui de-
 decus reportaturū: solus **Franciscus Foscar⁹** princeps ille sapiētissim⁹ **Franciscus fo**
 mus est inuentus qui mirificā tuā diuināq; uirtutis grauissim⁹ iu- **scaris dux**
 dex ac censor & probaret tuā profectionē & magnā ex ea utilitatē:
 ac laudē ad rempublicā puenturā certo speraret. **Tu** autē more oīs
 impatiēs: iter arripis p̃ inuia uilliū diuerticula: per inaccessibiles ue-
 pribusq; cōseptos atq; misere impeditos siluarū ambitus: per aspe-
 ros montiū saltus rupesq; præcipites. **Et** ita om̃i quiete uacuis die-
 bus cōiungens noctes quo tpe ducalis miles **Brixia** turrim coepe-
 rat: eratq; in urbē iam populalūdus descensurus: inopinato ipse ac
 subito quas cælitus missum numē: cū ardentius pugna utrinq; fer-
 ueret: cū plumbeis oīa pilulis scorpionibus & missilibus streperet

FRANCISCI PHILELFI

atq; intonarent: appares inter ipsas dimicantiū dextras. Quem ho-
stes repente intuti atq; stupescētes: taq; fluminis ictu aliquo tacti
essent sese cōtinuo oēs & ab urbe & a turri quā occuparāt: prācipi-
tes auertere: coactiq; sunt ab obsidione re infecta discedere. Tu autē
recreatis cōfirmatisq; ciuiū animis oratione primū: deinde etiā re/
Roatum rū omniū copia & prāsidio **Roatoq;** municipio tuo etiā ductu ex
obsidentiū hostiū faucibus erepto: in agrū **Veronensem** qui ab ipsi-
dem hostibus pramebat: mira celeritate reuertisti: cuius aduentu
Veronēsi prāsidio quod hostiliū metu uiriū intra mōnia urbis se
cōtinebat: magnisq; pramebat incōmodis: cōfirmato: rebusq; ne-
cessarijs & oportunis om̄ibus instructo: ager **Veronensis** om̄is qui
ad **Mintiū** iacens labare iam & sentire cū hostibus cōperat: ad sani-
tatē rediit nihil fide aduersus **Venetos** sibi sanctius ducens. Cūq;
Philippus nō multo postea: idem **Philippus** maiore apparatu & uirib; bellū
Brixiani **Brixianos** instaurasset: classēq; in **Benacū** ualidā & ingentē inue-
Benacus xisset: om̄iaq; terrore tumultuq; impleffet: nouū ipse nauigandi ge-
nus & nunq̄ antea auditū excogitasti: & id quidē: tum admodū sa-
lutare **Venetæ** ditioni: quod exemplo postea nocuit plurimū regie
Mahometus urbi **Constantinopoli**. Nam impius iste **Mahometus** **Amorathi**
Bosphorus filius: eodem machinamēti genere traducta classe per continentē a
Constantino **Bosphoro** **Constantinopolitanū** in portū inexpugnabili illa nobi-
polis lissimaq; urbe potit⁹ est cum maxima christianorū om̄iū iactura.
Xerxes Laudat sane **Xerxes** q; **Asiam** atq; **Europā** ad **Hellespontū** ponte
Asia cōiunxerit: q; continentē ad **Athon** nauigabilē reddiderit. Sed lon-
Europa ge tua est laus illustrior: q; classē **Venetā** quasi **Dædalū** remigio
Hellespontus alax: cælo ipsi credideris. Nam cū omnia municipia & castella quæ
Athos **Benaco** adiacent: in hostiū essent potestate: nec ullus pateret aditus
Dædalus ad classē deducēdā in eū lacū: montiū iter ad nauigandū mirabili
qdā ingenij acumine reperisti. Cōpactis em̄ trabib; æqualib; inter
se se p nauiū latitudine atq; longitudine interuallis illisq; sulcatim
excis in longū pro carinæ dorsi capacitate in ijs myoparones bire-
mesq; atq; triremes om̄es singulæ singulis sunt impositæ. Et ita ab
Athesis **Athesi** flumine per asperrimas atq; eminētis montiū rupes scopu-
losq; horrendos ad ipsa usq; caligantia montiū cacumina rudenti-
bus ac machinamētis incredibili sunt tractæ celeritate: Cōtinuoq;
eadem ui atq; industria retinaculis tamen quibusdam impetū mo-
derātibus: & aqua ueluti perenni in trahiū sulcos infusa: nenimio
pondere ac motu accenderent: eadem inq; industria eadem naues
om̄es suis ordinibus a summo ipso montiū uertice subiecta præci-
pitia demissa: prius in **Benacum** uisæ sunt descendisse: q; de illarū

molitione quicquid audiret. **Quarū** subita praesentia quasi portento hostium animi cōsternati: nihil sibi inhonesta fuga potius duxere. **Magna** tamen ex parte formidabilis illa **Philippi** classis aut capta est aut demersa. **Blasius** autem **Axeretus** classis eius praefectus qui **Blasius exa**
paucis ante annis nobilissimū regem **Alphonsum** in mari **Tyrrhe** retus
no cum duobus simul fratribus totque regulis ac ducibus ad **Caie** Alphōsus rex
tam illustri illa nauali pugna superauerat: & in captiuitatē egerat **Caleta**
piscatoria inscensa cymba: in fugā uersus hostiles manus uix effu-
git. Et haec quidem uictoria tibi tota est danda: cuius calliditate &
consilio factum est ut uinceretur. **Ad** haec cum non multo post tem-
pore idem **Nicolaus** imperator cum ingentibus copijs ac uiribus **Nicolaus im-**
Veronensem **Vincentinū**que agrum non parua ex parte occupasset: perator
Venetorum imperium in tanta rerum mutatione instabilitateque ani-
morū nō mediocri periculo laboraret: **Tota**que spes in uno **Francisco** **Fran. Sphor.**
Sphortia fortissimo & fortunatissimo iperatore: q nūc **Mediolanē**
sū dux & **Insubribus** & tot amplissimis urbibus pacatissime imperi-
tar: ubi accersitus a **Venetis** cum exercitu quadraginta milium mi-
litum rei uestrae auxilium ferunt: certe nisi tua industria obuiam oc-
currisses: frustra fortasse tantus apparatus extitisset. **Nicolaus** em̄
qui tanti imperatoris aduentum praesenserat: cum nō esset inscius:
& quantus **Franciscus** esset in re bellica: & quē ipse illo uiribus in-
ferior: se praerupta latissimaque fossa ac uallo & turribus munierat
futurum opinatus ut ante urbe **Verona** quam obsidebat potire-
tur: quē transeunda fossa a **Francisco** facultas esset. **Tu** uero qui ut
es mentis acie acutissimus: & rerum peritissimus humanarum uiri
consilia optime calleres: intellecta periculi magnitudine nihil con-
tactus tecum assumpta parte praesidijs **Veronensis** intrepide atque ex-
pedite per medias hostium stationes cunctis munitionibus supera-
tis: ad iuga montium inaudita celeritate perualisti. **Illud**que es pro-
pere consecutus: ut municipijs cunctis castellisque recuperatis: & ho-
stium praesidijs pulsis: oibus te quē primū imperatori **Francisco** cō-
iunxeris: & exoptati in urbem transitus comitem simul dūteque pra-
stiteris. **Qua** quidē re audita: confestim **Nicolaus** obsidionē omnē
deseruit: fugā similē reditū faciens: parūque defuit: quin a **Sphortia**
nis insequētibus caperet. **Id**que opinione omnium factū esset nisi a suis
domesticisque militibus sublati humeris: nam dum incautius se **Ni-**
colaus reciperet: equus in praecipitiū obuiū lapsus est ex insequētium
manibus esset ereptus. **Tua** igitur non minus diligentia quē tanti im-
peratoris aduentu ac uiribus factum uidemus: ut & **Verona** obsidi-
one illa ducali atque imminente captiuitate liberaret: & **Vicentinus** **Ver-**

FRANCISCI PHILELFI

ronensisq; ager omnis recuperatus immortalis ageret tibi gratias. **Si** uelim oia tua memorabiliaq; facinora singillatim suoq; ordine re-
 ferre: dies me deficiat. **Itaq;** ceteris omiſſis: illud certe reticendū nō
Philipp⁹ dux est. Cum idem dux **Pphilippus** superato etiā **Mintio Verona** urbe
Mincius per insidias eſſet potitus: nihilq; ei deeſſet præter arces: & iam ciues
Verona omnes: alij perterriti ob tantā hoſtiū multitudinē quos intra moenia
 receptos curſitantesq; uidebant: alij rerū nouarū cupidi: ut populo-
 rū mos eſt: ſe **Nicolai** unius poteſtati permitterēt: tu accerſito impe-
Fran. Sphor. ratore **Franciſco** qui iuga ſupra **Benacum** occuparet aduerſus ho-
Benacus ſtium præſidia: conſeſtim ſuperiorē ingreſſus arcem cū expeditiſſi-
Atheſis mis uiribus in urbē rediſ. **Tantusq;** in hoſtes impetus factus eſt: ut
 firmiſſimus ille pons qui **Atheſim** cōiungebat laxareſ: atq; una cū
 ingenti militū numero in ſubiectū amnem fractus corrueret. **Auſu**
 git igiſ bellicoſiſſimus ille inuictusq; **Nicolaus**: nec eum puduit cla-
 ra uoce teſtari apud **Philippū Mariā**: ſe ab uno **Patricio Veneto** Ia-
 cobo **Antonio Marcello** urbe **Verona** extruſum eſſe. **Quin** etiā im-
 perator ipſe **Franciſcus** ſæpenumero aliſq; permultis audientibus
 quotiēs de tuis laudibus loquit̃: **Loquit̃** em̃ & frequēter & perlibē-
 ter. **Addit** etiā illud **Nicolaū Peruſinū** non minus tua q̃ ſua opera
 urbe **Verona** eſſe eiectum. Sed omniū tuorū quæ & plurima & pul-
Coloſſus cherrima facinora fuerūt: illud mihi uiſum eſt ueluti **Coloſſus** ali-
 quis extitiſſe: q̃ poſt **Nicolai** obitum quo nihil **Philippus** unq; du-
Addua xit in uita triſtius: cum ueſtræ copiarū **Adduam** uſq; uniuerſum **Phi-**
lippi agrū populatæ eſſent: **Michaelē Attendulo** imperatore: factu
 q̃ utiliſſimū omnibus uidereſ: tranſmittere q̃ primū in agrū **Inſub-**
riū: quo & **Mediolano** & **Laudi** & **Como** & **Ticino** ac reliquis **In-**
Mediolanū ſubriū populis facultas eorū omniū tollereſ: quæ ſunt ad hominū
Laus uitam uictūq; neceſſaria: nemo in tanto exercitu eſt inuentus: qui
Comū prior flumen peruadere auderet. **Nam** iam hyems erat aſperior: &
Ticinū **Addua** qui ſua natura ſemper eſt altus: tunc imbriū ui magis intur-
 muerat uorticibusq; feruebat: & pontes oēs in **Mediolanenſiū** erāt
 poteſtate. **Parandi** aut̃ ex tempore nauigiū nulla præſtabat occasio
 & celeritate opus erat & diligentia. **Hic** tu ceteris tranſitum detra-
 ctantibus: animo illo tuo infracto planeq; **Marcellus** repēte flumē
 eques ingrederis reliquosq; ut te ſequant̃: hortaris. **Nuſquāq;** de-
 flectens inter altiſſimos rapidiſſimosq; uortices ante in ripa **Inſu-**
brium uiſus es: q̃ alius quiſq; ex tanto & militū & ductorum nu-
 mero equorū ungulas aqua tinxiſſet. **Cœpit** tandē ceteros pudor:
 ſeq; omnes animi fortunaq; cōmiſere: pauciſq; fluminis rapiditate
 amiſſis ſe **Inſubres** contulere. **Fuit** ſane dies illa præſtantiſſimo illi

principi **Philippo Mariae Anglo**: & tristis & ad mortē usq; pernicio
sa: ut qui modo propter tot tantasq; uictorias & terras & maria ter
rore sui nominis cōcussisset: nunc se uideret amisso & imperatore &
uisu. Nam & **Nicolaus Perusinus** iam diem obierat: & **Philippus**
ipse nimia uigilandi assiduitate uisū amiserat: intra **Mediolani** mor
tia urgeri: & qui antea semper afflictis om̃ibus auxilio esse consuef
set: iam cogi ut aliunde auxiliū imploraret. Tu em̃ unus **Iacobe An
toni Marcelle**: quod certe uel mea uel aliorū pluriū eruditissimorū
& grauissimorū hominū causa factū nollem: præcipuus auctor exti
tisti extremæ calamitatis illius clamētissimi atq; optimi principis:
qui nō contentus **Adduā** superasse: & amœnissimas late uillas ui
cosq; bonis om̃ibus refertissimos diripiendos militib⁹ obiectasse:
ac tot pecorū greges: tantū hominū numerū uertisse in prædā: uolui
sti etiā ut uexilla ipsa signaq; **Venetorū** ex illa celebri sublimiq; arce
sua **Dux Philippus** q̃tum oculi paterent: posset corā aspicere. Nā
cum uniuerfis copijs intra secundū lapidē quasi **Annibal** confedi
sti: teq; ab imperatore **Michael** aureis militiæ insignibus in illius
humanissimi principis ludibriū ornari es passus. Cūq; ad ipsa usq;
suburbia te quotidie inter præliantiū militū globos uisendū osten
deres: nunc hos: nunc illos ad suburbiorū irruptionē hortādo: inci
tando: impellendo: nimirū ita animi ægritudinē diuino illi princi
pi auxisti: ut inde uahementi ægrotatione contracta post paucos
menses in maxima regni clade uitam ipse amiserit. Cuius morte cū
omnia essent tumultuaria tuis: adhortationibus atq; suasionibus
Laudēses Placentiniq; adducti se **Venetis** dedidere: principii sane
ingens ad totum **Philippi** regnū & breui consequendū & expedite:
si plus amor patriæ apud tuos q̃ quorūdam priuatus aduersus te
liuor ualuisse. Sed utendum est uulgari illa consolatione: Quid si
hoc melius: Cadunt persæpe inter principes similitates irritamēta
q; animorū: & id quidem occulto quodam ac iusto dei cōsilio: qd̃
ipsum etiam **Agamemnona** & **Achillē** accidisse **Homerus** narrat.

Annibal
Michael

Laudenses
Placentini

Agamemnon
Achilles
Homerus
Iliados prin
cipium

Ita em̃ incipit carmen **Iliados**.
Iram diua refer **Pellidæ** immitis **Achilli**
Innumeris quæ sæua malis afflixit **achiuos**:
Heroūq; animas tot fortis impulit **horcho**
Membra minutatim quorū laniata **molossis**
Alitibusq; dedit pro regis mente **deorū**.

Atqui mirum uideri neminē debet: si in tot tuis & tam illustrib⁹ suc
cessibus ulli sint reperti: qui tuæ clarissimæ uirtuti inuiderint: ob eā

FRANCISCI PHILELFI

Franciscus pi-
cininus
Nicolaus pi-
cininus
Iacobus pi-
cininus

Mogontia

Mogontini

q̄ rem nō patriæ minus obfuerint: q̄ tibi optarint: quem insectan-
do splendidiorē effecere: cum uideamus non defuisse per idem tem-
poris: qui inter grauissimum tuum sapientissimūq̄ **S**enatum: & in-
uictissimū principem hunc meū **F**ranciscum **S**phortiam maximas
discordias bellaq̄ infuderunt. Quibus non multum post tempus
e medio sublati: pax repente: rursus atq̄ societas inuicem est sub-
orta aduersus **M**ediolanenses: qui collati: ut nosti: immemores be-
neficij aduersus eundem hunc principem impie coniurarant. Quo
in bello cum tu legatus a tuo senatu datus legatione libera cū mul-
tis maximisq̄ in rebus huic uni profueris: tum illud beneficiū fuit
maximū: quo prudentia consilioq̄ tuo idem sibi uitam ferme ere-
ptam recuperauit. **F**ranciscus enim **P**erusinus qui a patre **N**icolao
fortissimo imperatore nō minus fide degenerauit: q̄ **I**acob⁹ frater
uirtutes paternas omnis nō mediociter uel æquauit uel superauit:
cum animo efferato ac nefario decreuisset huius humanissimi prin-
cipis necem occultisq̄ insidijs cum hortaret̄ ad inuadenda huiusce
urbis munitissima suburbia: cū instructam se habere diceret quan-
dam **M**ediolanensium factionem: quæ secum pro eo sentiret: eius
modiq̄ nonnulla afferret argumenta: quibus facile sibi fidem uen-
dicarat: solus certe fuisti tu: qui hunc ne id faceret: ijs rationibus es
hortatus: quibus apertissime posset animaduertere sibi omnino ca-
uendum esse ab omni **B**raciana factione. Itaq̄ abs te uno persuasus
a suburbijs se abstinuit. Quæ si esset ingressus: quem **M**ediolanen-
ses nunc habent salutarem: hoc principe carerent. Quid aut dicam
de insidijs **M**ogontinis: Quas de te laudes prædicat princeps me-
us: Q̄ de te honorifice semper loquitur: **O**bsidebat **M**ogontiam
Franciscus **S**phortia. Et in id difficultatis oppidum coniecerat: ut
diutius obsidionem ferre non posset. Iamq̄ de deditione **M**ogonti-
ni consultabant: cum idem **F**ranciscus **P**erusinus de interimendo
imperatore suo clam consilium init: Idq̄ postridie futurum erat: cū
tu noctu **S**phortia adiēs: mones eum inter loquendum: ne ita solū
se quotidie immisceat ordinib⁹ **B**racianis: Fieri enim posse ut opor-
tunitas pariat qd̄ nulla honestas finit. Inueteratam em̄ esse simul-
tatem atq̄ maliuolentiam **B**racianis aduersus **S**phortianos. Præ-
terea **F**ranciscum non esse patris similem & eundem sibi uideri in-
constantem ac leuem. Itaq̄ cauendum esse ab illo plurimum. Qua-
re cum **S**phortia in posterum diem tuum sequi optimū consilium
q̄ morem suum institutūq̄ maluisset: seq̄ ab inuicendis ordinibus
abstinuisset: **F**ranciscus idem ueritus ut opinor: insidias suas illu-

stratas patefactasq; teneri continuo transfugit **Mediolanum**. **Ad-**
 dam item ad hæc unum egregia tuæ prudentiæ documentū. **Iam**
 inhorruerat anni tempus: tantaq; erat ac tam uahemens hyemis
 magnitudo: ut uniuerso **Insubrium** agro & niuibus obruto & ob- **Insubres**
 stricto glacie nihil pabuli usq; offerretur: **Aloysius** uermius: alijq; **Aloysius uer-**
 ductores plariq; omnes imperatorem adeunt: eumq; pro se quisq; **minus**
 impensius hortantur: ut in **Comensem** agrum citato agmine uires **Comenses**
 agat. **Sic** enim fore: ut **Comenses** qui intestinis inter sese discordijs
 diglantur deditionē faciant. **At Sphortia** & si intelligebat suo-
 rum consilia: aliud nihil q̃ prædam machinari: tempori tamen ce-
 cens eis obsequebatur. **Verebatur** enim militum inconstantiam.
Iam uniuersæ copię procedebāt: **Tū** tu ut es facundia insignis: ab
 ijs coeptis & ductores ipsos dehortaris: & milites eos docens: & pa- **Novarienses**
 buli rerum omniū inopiam passuros apud **Comenses**: **Apud No-**
 uarienses autem secus omnia. **Quibus** illi adducti rationibus cum **Dux sabbau-**
 in **Novariensem** agrum diuertissent: continuo ciues imperatori se **diæ**
Sphortia dediderunt: plures adducti beniuolentia: pauci etiam
 metu: & ij quidem qui ad ducem **Sabbaudiæ** eodem ipso die de-
 ficere instituerant. **Quod** certo factum uidebatur nisi callidissimo
 tuo sanoq; consilio esset obtemperatum. **Qua** quidem spe **Sab-**
 baudientes copię destitutæ **Romanianum** **Novariensium** municipi **Romanianū**
 pium in fidem receperūt. **At Franciscus Sphortia** ut est animo gra-
 uissimo: te q̃ amicissime complexus: palam & alta uoce professus
 est se tibi debere plurimum: cuius opera factum foret: ut **Novaria** **Novaria**
 potiretur. **Quæ** uero deinceps sunt subsecuta: tam belli q̃ pacis: ea
 diuino consilio uoluntatiq; danda esse ambigendum certe non est.
Q̃ autem **Laudenses** **Placētina**q; partes **Venetas** sunt secuti: tua **Laudenses**
 prudentia factum scimus. **Quod** in præsentia duci **Francisco** foeli **Placentini**
 cissime parent a uobisq; desciuerint: non tua sed illorum culpa qui
 tuæ uirtuti inuiderunt effectum est: & id quidem ut modo loque-
 bar: iudicio quodam ac mēte dei. **Quis** enim (ut est apud **Esaia**) **Esa. 40.**
 cognouit sensum dominicū: aut quis consiliarius eius fuit: **Quod** si
 ea quæ & incommodāt hominibus: & a plarissq; ducuntur in maxi-
 mis quibusdam malis: sine diuina sententia non fiunt: nec ea tunc
 in tantis tuis & tam secundis rebus sine diuino consilio acciderunt
 aduersa non tam tibi q̃ republicæ: nec **Valerij** recentem obitum si-
 ne mente dei: qui quicquid facit ad nostrum facit emolumentum:
 debemus factum esse existimare. **Num** iccirco in tot & animi & cor-
 poris ac fortunæ bonis deterius habes: q̃ ex tot liberis puerū unū
 ad se reuocarit deus: **Quod** si in mercatura non sumus uno cōtenti

FRANCISCI PHILELFI

- nisi lucrū etiā dignū accefferit: **Num** deus iniustus sit: si ex tot liberis quos nobis mutuo dedit: unū sibi exigerit: **Habes** tu & filias & filios pluris moribus ingenioq; eximios: eosq; & grandiuſculos & minusculos: quib⁹ te potes nō conſolari ſolū: uegetiā per oēm animi iucunditatē oblectare. **Vt** em̄ ceteros prætereā: quāto tibi ſolatio: quāto gaudio uoluptatiq; eſſe debet **Franciſcus** tuus: tanto ingenio: tāta moy elegantia: tanta probitate uir: **Num** habeas qd ad tuæ ſœlicitatis ſummā tibi ſit deſiderandū: cū oculos ac mentē in **Franciſcū** unū cōieceris: **Nōne** etiā iſte tui eſt q̄ ſimillim⁹: **Num** pueri te magis recordatio torqueat: q̄ uiri filij præſentia aſpectus q; delectet: **At** de **Valerio** mihi magna ſpes erat. **Quod** de **Valerio** futuruſperabas: id tibi de **Franciſco** præſtare licet: **Etiā** **Alcibiades** q magna ſpe puer fuerat: perditiffimū pernicioſiffimūq; ciuē **Athenæ** expertæ ſunt. **Itaq;** ſi me audias: imo te uirū magnū & ſapientē: omnē iſtū animi motū uincies tandē ut antea monui: atq; obſtringes rationis cuſtodia: ut quod tempus aliquñ eſt factuſ: faciat ratio eadē nunc qua poſtea es uſurus. **Nec** em̄ tuuc erit meliore uitæ conditione **Valerius**: **Et** turpe eſt proſecto plus apud te ualere tempus q̄ rationē. **Quid** quod iam annū prope agis in luſtu: **Hic** eſt natalis chriſtianus. **Ad** proximū **Kalendas** Ianuarias **Valerius** tuus reliquit mēbra mortalia. **Satis** naturæ affectui: ſatis cōſuetudini datum eſt. **Redi** tñ ad te: & tibi te totū uendica. **Simuſne** ingenio muliebri inferiores: **Quot** em̄ legim⁹ mulieres: quæ obitū filioꝝ & cōſtanti & infracto aīo tulerūt: **Mulier** **Lacana** filiū qui in acie ceciderat: ſepeliēs hoc illū diſticho hilaris proſecuta:
Sit flendū timidus: hilaris te nate ſepulchro
Condo meū pariter & **Lacedæmoniū**.
Altera cum filiū ſepeliret: & tenuis quædā anicula propius accedēs miſerabiliter dixiſſet: **O** mulier fortunæ: cōtinuo illa p̄ geminoſ bonæ reſpondit. **Qua** em̄ gratia filiū peperit: ut pro ſparta moreretur: **Gyrtia** hoc mihi contigit. **At** **Gyrtia** & ipſa **Lacana** cum nunciuſ ueniſſet ex **Creta**: qui **Acrotati** ex filia nepotiſ mortē nunciaret: reſpondit: **Acrotatus** **Nonne** cū iret aduerſuſ hoſteſ: aut erat ab illiſ interimēduſ: aut illoſ interempturuſ: **Libentiuſ** uero ait cum mortuū audio pro matris & urbiſ maiorūq; ſuoꝝ dignitate: q̄ ſi tempuſ om̄ne ignauuſ uiueret. **Damatrīæ** uero factū eſt longe ſeueri⁹: quæ cum accepiſſet filium & timidū eſſe & ſe indignū: etiā cum primū adueniſſet occidit: inſcripſitq; huiuſmodi epigramma.
Damatrīoſ **Hunc** timidū mater **Damatrion** ipſa peremit
Nec dignū matre nec **Lacedæmoniū**.

Et alia item **Lacana** cum audiuiſſet filiū & ſeruātū eſſe & fugiſſe ex hoſtiū manibus: ita ei ſcripſit: **Mala** de te fama diſfuſa eſt: aut hanc nunc elue: aut ne ſis. **Alia** ruruſus filiū aduenientē intuta: & quid ageret patria percunctata: **Cum** iſ reſpōdiſſet: om̄es periſſe: cū tegula ſublata percūſſit atq; interemit: inquit: **Te** igit̄ malū nunciū nobis miſerūt. **Idem** etiā a **Lacana** illa muliere factū legimus: quā filiū qui ex acie fugerat occidit inquit: **Non** meū eſt hoc germē: ad diditq; huiuſmodi epigramma.

Vade malū tenebras germē pete: quēq; perofuſ

Eurotas ceruas ne fluat ad timidas.

Si catulus nequā perrexeris: ito ſub horchum.

Nec ſparta dignus: nec generis titulis.

Et qm̄ exempla huiuſmodi poſſem infinita pene afferre: uno tantū & peregrino & de **Lacana** itē generoſaq; muliere exēplo addito reuertar ad uiros eoſq; **Patricios** ac **Venetos**. **Lacana** quādā mulier filios quinq; quos habebat ad id bellū miſerat: quod in ſuburbis gerebat. **Quā** cum ſtetiſſet euentū pugnae expectans: ubi quis adueniēs percunctanti ei nunciaſſet filios om̄is obiſſe: nō hoc inquit percunctabar ignauū mancipiū: ſed qd agit **Patria**. **Cui** cū ille ſubdiſſet ab ea eſſe uictoriā: **Libenter** igit̄ ait accipio etiā filioꝝ mortem. **Sed** audi iam de tuis eruditiffimis duobus & ſapiētiffimis ui-

ris **Leonardo** **Iuſtiniano** ac **Franciſco** **Barbaro**. **Hic** em̄ fratrē habebat **Zachariā**: uirū certe grauē & perhumanū patrem ampliſſimi **Veronēſis** pontificis **Hermolai**: qui nō ſecus **Franciſcū** educauerat atq; dilexerat: q̄ ſi ex ſe ipſe genuiſſet: eum uero **Frāciſcus** æque obſeruabat & om̄i pietatis munere uenerabat ac ſi pater extitiſſet: ubi uero diem obiit **Zacharias**: primarij urbis ciues ad **Frāciſcū** uenire cōſolandū: quos ita ille excipiebat: & oris tranquillitate & grauitate ſermonis: ut qui cōſolaturi uenerāt: cōſolandi fuiſſe uiderent̄.

At **Leonardus** qua cōſtantia: qua æquitate animi: qua lenitate: q̄ ui oratiōis in obitu **Marci** fratris uiri cōtinentis & integri: quo uno nihil habebat in uita charius uſus fuerit: quis eſt qui melius norit q̄ ipſetur? **Quod** taliū uiroꝝ factum laudas: quid tibi faciendū ſit noſti. **Turpe** eſt em̄ qua laude ipſi careamus: eam cuiq; ut rem præcipuā præclarāq; tribuere. **Reliquū** eſt: ut duoz; principum & **Pas-** **ſcalis** dux & **Malipperij**: qui præſentia ſummæ reipublicæ præſt: & **Frāciſcus** dux **Franciſci** **Foſcari**: qui hunc in ea dignitatis maiestate antecēſſit: in clytas eadem in re uirtutes ſilētio inuolui nulla uel cōſuetudine uel negligētia ueſtra patiar: q̄ id fieri fama eſt quorūdam culpa: qui uel domesticæ cuiuſpiā ſibi notæ conſcij: uel quia neq; in ſua: nec in

Leonardus iu

ſtinianus

Frāciſcus bar

barus

Zacharias

Hermolaus

epiſcopus

Pas- **ſcalis** dux

Frāciſcus dux

FRANCISCI PHILELFI

suorum maiorum ulla uirtutis luce uersati aliorum gloria inuideant. **Francisco** enim **Foscaro** tanta prudentia: tanta rerum magnarum omnium cognitione: tanta eloquentia: tanta animi magnitudine uiro **Iacobus** erat filius: quem pater & quia filium & quia unicum incredibili charitate atque indulgentia diligebat: adeo ut eo nihil habere in uita iucundius posset ab omnibus iudicari. Quid autem in causa fuerit: nescio. Illud mihi uideor scire nullum: aut esse aut excogitari posse genus cruciatuum: quo ille fere ad mortem usque afflicto saepe non fuerit. **Ad** postremum accessit ex insula **Creta**: ubi relegatus asseruabatur: & in organo porrectus ac uinctus: quo torquendi genere aliud nullum ferre neque durius esse neque horribilius: ita membratim tractus exagitatusque est: ut solutis nervis artubusque laxatis exanimus prope redderetur. Num dux **Franciscus** aut uultum mutauit unquam: aut uerbum fecit ullum in tanta & tam atroci filij clade quam coram quodammodo intuebatur. **Satis** enim intuebatur cum & filij uociferationes eiulatusque ex proximo cubiculo audiret: & quod sit organi supplicium non esset ignarus. Cumque post illius immanitatem truculentiamque supplicij coram uideret allatum: nam quo is modo duci potuisset: cui nulla corporis pars consisteret: Nunquid ullum immutatam signum ostendit in facie: quicquam ne est locutus aut mollius: aut remissius. Quasi istiusmodi quaestionis horribilitas non superet omnem mortis non dicam doloris: qui ut docui nullus est: sed doloris formidine quem indocti iudicant. **Nam** **Paschalis** dux quo uno nihil prouexit natura humanius: nihil mitius: nihil melius: nihil amabilius: solum filium quem habebat: uirum magnam & modestum: quinto mense ante ducatum amisit: & quem filij loco mirifice diligebat solum ex eo filio nepotem praestanti indole & spe maxima puerum hoc anno paucis ante mensibus sepeliuit. Quis eum uidit aut in filij aut in nepotis obitu uel lachrymulam unam funderet. **Et** sapienter id quidem. Quid enim ullus doleat quod & naturale est & necessarium & bonum. **Scimus** hunc casum omnibus esse communem. Itaque uanus est dolor: quem nec primum nec solum esse cognoscimus. **Et** praesens uita quod habeat in se boni nihil uideo. Proinde sapienter ait **Ecclesiastes**: **Tota** uita odio habui. Quod si uita habenda est odio ut malorum omnium causa: certe mors & appetenda est & amanda plurimum. Hoc habet tantum uita in se boni: quod per eam transitus patet ad mortem: sine qua reuiuiscere nemo potest. Quem enim mihi probabilis resurrecturus nisi mortem antea moriatur. **Cupio** dissolui inquit **Apollonius**: & esse cum christo. **An** id dixisset uir ille sanctissimus: nisi intellexisset: ut erat omni doctrina sapientiaque insignis: & in hac uita mortali nihil esse omnino boni: & in morte ut mali omnino nihil: ita boni etiam plurimum. **Quare** si **Franciscum** **Philelsum** tuum: qui & ipse

in simili casu est: & te plurimū diligit: audire sequiꝫ institueris. **Iacobus** anto-
 cobe **Antoni** **Marcelle**: nō modo non lugebis obitū **Valerij** filij: sed **nicius** **Marcellus**
 gaudebis potius: quoniam cum illo actum est optime. **Exultat** ille **Valerius**
 nunc inter angelorum choros: perturbatione curaꝫ om̃i uacuus.
Diuinæ substantiæ uisione fruitur. **Tibiꝫ** patri indulgentissimo
 quo dum erat in terris: nihil sibi neꝫ charius habebat neꝫ iucun-
 dius: in calo domiciliū parat. Inest enim adhuc in filijs nostris san-
 ctus quidam appetitus recipiendi corporis: ut quo socio in terrestri
 hac peregrinatiōe & comite usi sunt: cum eo etiā simul in caelesti trā-
 quillitate & beatitudine gaudeant. **Quod** si corpus appetitū secum
 esse: parentes etiam quorum portio corpus est: consentaneæ appe-
 tūt. **Quid** igitur doleamus in gaudijs & gloria filiorum? **At** indul-
 gendum aliquid fuit naturæ desiderio: ne si efferuescēte adhuc uul-
 neri remedia fortiora essent adhibita: dolor magis atꝫ magis exa-
 gitatus incrudesceret. **Qui** enim recenti uulnere curationes adhibet
 ualidioris: dolorem exasperat magis q̃ lenit. **Sed** ecce annus iam
 tibi præterit: satis naturæ imbecillitati: satis opinioni: satis officio
 tributum est. **Iam** ratione uti nos decet. **Priuatus** dolor cum ami-
 corum dolore tibi est digerendus. **Omnes** enim quibus es charissi-
 mus: tua causa dolemus. **At** fuerint uel humanitatis: cuius mirifi-
 ce ab omnibus laudaris: uel liberalitatis tuæ qua ceteros homines
 antecellis: liberare nos tandem om̃i doloris aculeo: quod una sane
 re feceris: si te uiderimus finem imposuisse tantæ doloris acerbita-
 ti. **Quod** si neꝫ tua neꝫ nostra etiam causa: ut tibi tuæꝫ ætati par-
 cas: potes adduci: moueāt te saltē reliqui tui liberi: q̃s tu⁹ mœror te
 nec ilachrymis. **Moueāt** **Luca** uxor tua nobilissima prudētissimaꝫ
 uirago: quā longe magis tantus dolor tu⁹ affligit: q̃ cōmunis iucū-
 dissimiq̃ filij mors cōmouerit. **Q̃** ei⁹ ingeniū: ei⁹ moderatio me de-
 lectat: quæ se maiore suorum similē q̃ se ostendit illustrē. **Est** uxor ista
 tua **Patauia**: & ex **Leonib⁹** q̃dē **Patauina**. **Ferē** autē **Leon** inter **An-** **Leones**
 tenoris proceres clarissim⁹ extitisse. **Ex** illo autē auctore **Leonū** fami **Antenor**
 liā **Patauij** emanasse ne græcæ quidē negāt historiæ. **Quare** ut no- **Leon**
 bis amicis omnibus: ut liberis tuis: ut tanta probitate uxori tam **Patauiū**
 diuturnam: tam grauem: tam intolerabilem animi molestiam om-
 nino auferas: & monet tempus & cogit ratio. **Id** autem facillime as-
 sequaris: si ijsdem remedijs in tuo isto casu: ut aliquando institue-
 ris quibus ipse in obitu **Olympi** mei sum usus. **Mam** ad eas cæte- **Olympus**
 ras rationes quas modo collegi: plurimum tibi proderit: non ad le-
 niendā ægritudinē solū: sed etiam ad lætioris uitæ suauitatē si om-
 nem **Valerij** filij infantiā: si indolem: si ingeniū: si corporis formā: si

FRANCISCI PHILELFI

morum probitatē ac decus: si doctrinā & eloquētiā studiū: si tot il-
 las tantaſq; uirtutes repetere tecū animo perrexeris. **Nec** em̄ eſſe de-
 bes oblitus: cum tuo ex collo **Valerius** penderet: cum te oſcularē:
 cū hæreret in brachijs: & quo magis garrula lingua balbutiebat:
 eo fiebat ipſa uerborū offeſſione iucūdiſſior auditu. **Remiſcere** præ-
 terea q̄ lucebat in eius oculis ſcintilla uigoris tui: & ut tuorum mo-
 rum ſimilitudo tanq̄ per cutis erumpēs ſpeculū: animi tui magni-
 tudinē ac prudentiā referebat. **Recordare** faciē illam niue om̄i can-
 didiorē roſeaſq; genas purpurā q̄ ſimillimas. **Nōne** ſic ore matris
 uenustatē formæq; paternæ dignitatē repræſentabat: ut uno in cor-
 pore uterq; cognofci poſſet. **Repete** eius māſuetudinē & modēſtiā:
 qua erat tanta: ut om̄nē uinceret ſanctimoniā. **Necq;** em̄ ingentij do-
 ctrinæq; & eloquētiæ bonitate abutebā: ut in ſuperbiā elatus ab-
 ducta fronte æqualis cæteros cōtemptui haberet: ſed ſe om̄ibus fa-
 cilē: affabilē amabilēq; præſtabat. **Grandioris** uenerabā: præſer-
 tim eos qui uirtute & grauitate antecellerent. **Inferioris** uero tanta
 ſibi cōciliabat beniuolētiā: ut ſe illis parem facere uiderē. **Et** adeo
 gloriā purgati animi uirtute anteibat: ut nullā aduerſus ſe concita-
 ret inuidiā: ſed æque diligereſ atq; obſeruareſ ab æqualibus om̄i-
 bus. **Et** quaſi intelligeret ex æqualiū moribus ſe iudicatū iri: illorū
 puerorū ſemper cōſuetudine utebā: qui om̄i uacaret incontinētiā:
 quos nullius flagitiij reos ſentiret: quos ad diſcipuliū: quos ad pro-
 bitatē incitatos agnoſceret. **Quos** tñ omnis quaſi ſtellarū fulgores
 ipſe tanq̄ iubar ſolare quoddā mirabili ſplendore obumbrabat at-
 q; obſcurabat: & q̄ magis ab illis fugeret honorari: eo ſe honorabi-
 liorē præſtabat. **Quoq;** erat animi celſitudine excellentior: eo ſe hu-
 militatis uirtute quā apud **Chriſtū** primā eſſe didicerat magis deiſ-
 ciebat. **Iurgantis** aut̄ inter ſe ſocios quēq; pro more cuiuſq; aggre-
 diebā: aliū monēdo: aliū blandiēdo: aliū rogando: & ita om̄is leni
 amicoq; ſermone mutua beniuolentia ueluti fœderabat. **Quod** ſi
 quē uidiffet ex ſocijs aut uerbo laſciuio uti aut ineptiore: illū uel cō-
 tracta frōte uel triſti uultu aſpiciēs arguebat leniter ac ſubmiſſa uo-
 ce: inquiring eiufmodi ſermonē nō eſſe patricij nec ingenui pueri: &
 quod per oris orationē uolūtas oſtēdereſ. **Et** ne qua uanæ cogita-
 tionis ſagitta feriri poſſet incautus: nullū ocium admittebat. **Nam**
 qñ ab alijs rebus ſibi ocij uidebat oblatū: diuinā aliquam oratio-
 nem animo uolubabat: qua ueluti clypeo uæhemētior ictus om̄is
 repellereſ. **Quis** em̄ adeo eſt a natura bene inſtitutus: ut tanq̄ ſen-
 ſus expers perturbationū initijs nō tangaſ: qbus tñ reſiſtere & eas
 non pati effundi latius ſummæ uirtutis eſt. **Meminerat** ſane quod

Chriſtus

ORATIO FVNEBRIS III

scriptum est: proclivius esse cor hominibus a puericia ad malū. Quare tamen erat generosa quadā atq; pene inaudita animi magnitudine: ab ira tñ quā nōnulli cotem fortitudinis esse dicūt: ita se cōpescibat: ut iratus nunq; uideret. Repetebat em̄ frequēter aīo nō mō illud Archytæ Tarentini dictū in uillicū: Afficerem te supplicio: nisi iratus essem: sed etiā multo melius illud propheticū: Turbatus sum & nō sum locutus: atq; Irascimini & nolite peccare. Quid qd̄ ornatu corporis sæculo ac mentis puritate deo seruiebat: Diuitiarū affluentia nō uitioꝝ sed uirtutū materia illi erat. Quicquid pecuniolæ aut abs te patre prudētissimo aut ab indulgētissima matre accipiebat: id om̄e pauperib; tribuebat. Illudq; præceptū assiduo sermone celebrabat: Si uis esse pfect; uade & uende om̄ia quæ habes & da pauperibus: & ueni & sequere me. Et qm̄ uerecūdia se nō metu ad uirtutē munierat: modeste semper aliquid proponebat: libenter audiebat: nec unq; sine ingenito illo pudore q̄ ornabat ætatem proponētibus respondebat. Recta suscipiebat: quæ praua esse animaduerteter: acriter cōfutabat: Operāq; dabat: ut aduersariū docere magis q̄ uincere uideret. Si quid boni aut fecisset aut dixisset: eius laudē om̄nē uel in parētes uel in magistros referebat. Qd̄ si quicq; ut sit aliter euenisset q̄ uellet: suū esse erratū dicebat: magistros aut aut parētes nulla esse in culpa. Ita eius sæcundū ingenium multipliciū uariarūq; laudum studijs tenebat: ut instar lætæ segetis uberisq; agri culmis atq; aristis luxuriātis supra omnes uirtutis gradus mirifico incremēto quotidie adolesceret. Quid enim plura meminerim: Nihil eius ingenio natura docibili; protulit: nihil acutius: nihil feracius: nihil admirabilius. Et cum nō esset in discendo minus uelox q̄ in audiēdo quæ didicerat: ita memoriter tenebat: eloquenterq; proferebat: ut diuino quodā afflatus numine quiret ab om̄ibus iudicari. An hæc & alia fere infinita si tecū tacitus recensueris: nō cogitatōe ipsa lætabere: nō gestes: nō exilies gaudio: Eadem existimo te illū nunc absentē perinde reflexa ceruice inter dormiendū persæpe & quærere: & aspicere: & complecti: & alloqui q̄ si præsentē. Num parū tibi ex illius recordatione suauitatis superest: cum uideat adhuc cogitanti tibi oculos tuos deosculari: uultui hæerere: ceruicē complecti uulnulis: teq; blandiēs rogare: ut sollicitudinis tædia abducas: ut curas leues: ut ægritudinē oēm animo abijcias: ut nihil seruilius: nihil languidius: nihil enervatius: nihil humilius: nihil demissius præ te feras: cum qui excelsiore loco natus Iacobus Antis: qui res illustres tot tantaq; gesseris: nullum tuū neq; dictū neq; factū latere possit. Hæc inq; tibi reminiscenda sunt Iacobe Antoni cellus

FRANCISCI PHILELFI

Marcelle: atq; uersanda frequēt animo. Quod si factū abs te fuerit: nō poteris nō miro perfundi gaudio cū intellexeris & tibi & filio cōsultum esse q̄ optime. **I**lli quidē quod post innocēter & bene actam sēculi uitā aternā adeptus beatitudinē iam nihil sibi sentiat formidandū: tibi uero qđ certo sperare liceat a **V**alerio tuo paratā in cālo sedem: ubi tu nō post diuturnū admodū tempus tranquillum atq; iucūdā uitā una cū illo p̄ sempiternā gloriā sis actur⁹. **I**nterea uero quod reliquū est: ad idem te adhortabor: ad quod **N**icodē regē **I**socrates: Quoniā mortale tibi cōtigit corpus: animus aut̄ immortalis enitere: ut animi memoriā relinquas immortalē.

Ex **M**ediolano anno a natali christiano: **M**illesimo quadringentesimo sexagesimo primo: octauo **K**alendas **I**anuarias.

Francischi **P**hilelfi **E**pistola consolatoria ad **P**etrum Iustinum **P**hilelfum nepotem suum de obitu **A**lphinae matris dilectissimæ.
IIII

Audio te angī animo ex obitu **A**lphinae matr̄ honestissimæ & probatissimæ foeminæ uāhementius q̄ par est. **A**misisti tu sane matrē: at ego filiā: cum em̄ nata esset ex **N**icolao fratre meo germano: habere q̄ **T**holētini primaria quādā mulier: eā certe diligebā ut filiā. **I**taq; nō minor mihi in ea iactura facta est q̄ tibi filio. **N**um fortassis ignoras ea nos lege natos omnis: ut tandē moriamur: **I**llorū dolenda mors est: qui nunq̄ meminere se mortuos. **A**t **A**lphina quid de hac mortali uita sentiret: liquido fecit exploratum oībus: cum foret usq; pietatis & christianæ religionis obseruatissima: misericordiæ operibus assidue dedita. **N**ullo in proximis odio tenebat inīurias: nō minus oblita q̄ beneficētiæ memor. **I**ntelligebat in hoc sēculo nihil esse firmi: nihil stabile: nihil sūmopere appetendū. **S**ed uerā & optandā tranquillitatē ac beatitudinē in cālo repositā: ad quā peruenire q̄ uellet: cū uacare oportere oīni sordē mundana: seruari ab angelis habitacula bonorū: infernalis poenas & intolerabilis cruciatus ihs apud inferos cōstitutos: qui sui deiq; obliti uitā uiuerent bālluag. **N**ihil neq; faciebat: neq; loquebatur: neq; cogitabat: cui⁹ nō redderet probatissimam rationē. **E**rat ab oīni muliebri uanitate atq; immūdicia abhorrēs. **C**ibo ac potu utebat̄ moderatissimo eoq; minime delicato. **N**orat em̄ oris incontīnētiā iter parare ad illecebras & obscenas corpo